

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE ŞEFFAFLIK, KATILIM VE KAPSAYICILIK UYGULAMALARI

İZLEME RAPORU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
GİRİŞ	6
SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİR KALKINMASI: YEŞİL ALANLAR, ALTYAPI PROJELERİ, KARBON AYAK İZİ ÇALIŞMALARI	9
ÇEŞİTLİLİK VE KAPSAYICILIK: TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ, KADIN İSTİHDAMI	39
ŞEFFAFLIK VE HESAP VERİLEBİLİRLİK: BÜTÇE RAPORLARI, ŞEFFAF KARAR ALMA MEKANİZMALARI	64
SONUÇ	87

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE ŞEFFAFLIK, KATILIM VE KAPSAYICILIK UYGULAMALARI İZLEME RAPORU

Yayımlayan Kurum

Uluslararası Şeffaflık Derneği
www.seffaflik.org
info@seffaflik.org

Kaleme Alan

Ayşe Özge Erceiş

Editör

Ekin Bayur

Tasarım

KaraşınGrafik

Yayın Tarihi

Eylül 2025

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının tamamı veya bir bölümü, kaynak gösterilerek alıntılanabilir. Ticari olmayan amaçlarla kullanımı serbesttir.

Not:

Bu raporda adı geçen belediyelere ilişkin bilgiler, kamuya açık kaynaklardan ve resmi belgelerden derlenmiştir. Herhangi bir düzeltme, güncelleme ya da teyit ihtiyacı durumunda ilgili belediyeler bizimle iletişime geçebilir. Bu rapor yaşayan bir belge olarak tasarlanmış olup, belediyelerden iletilecek yeni bilgiler doğrultusunda güncellenmeye açıktır.

Teşekkür:

Saha verilerinin toplanması sürecinde özverili katkılarından dolayı tüm stajyerlerimize içtenlikle teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Türkiye’de yerel yönetimlerin demokratik niteliğinin güçlendirilmesi, yalnızca merkezi reformlarla değil, aynı zamanda yerel düzeyde şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım ilkelerinin kurumsallaşmasıyla mümkün olabilir. Bu yaklaşımdan hareketle, Uluslararası Şeffaflık Derneği tarafından yürütülen Şeffaf Yerel Yönetimler için Savunuculuk Projesi, Hollanda Krallığı Büyükelçiliği’nin MATRA Programı desteğiyle, yerel yönetimlerde kamu dürüstlüğü teşvik etmeyi hedeflemektedir.

Elinizdeki bu rapor, Aralık 2024-Haziran 2025 dönemini kapsayan izleme çalışmamızın ilk çıktılarını ortaya koymaktadır. Bu çalışma kapsamında, seçilen büyükşehir belediyeleri üzerine odaklanılmıştır. Raporda; sürdürülebilir şehir kalkınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık, şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım başlıkları altında, belediyelerin hem stratejik belgeleri hem de güncel uygulamaları kapsamlı biçimde incelenmektedir.

Belgelerin yalnızca varlığı değil; güncelliği, erişilebilirliği ve uygulamalarla uyumu da değerlendirilmektedir.

Yerel demokrasinin temel taşı olan belediyelerin; hesap verebilir, katılımcı ve veri temelli bir yönetim anlayışını benimsemeleri, toplumla aralarındaki güven bağına güçlendirecek ve yerel hizmetlerin kalitesini artıracaktır. Bu rapor, bu yöndeki çabalara katkı sunmayı; belediye yöneticileri, yerel paydaşlar ve sivil toplum için somut bir referans çerçevesi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu raporda yer verilen değerlendirme ve bilgiler kamuya açık kaynaklardan derlenmiş olup, ilgili büyükşehir belediyeleri isterlerse içerikle ilgili düzeltme, teyit veya güncelleme talepleri için tarafımızla iletişime geçebilirler. Bu rapor yaşayan bir belge olarak kurgulanmıştır ve belediyelerden gelecek yeni bilgiler doğrultusunda güncellenmeye açıktır.

Uluslararası Şeffaflık Derneği olarak, bu sürecin bir parçası olan tüm belediyelere, izleme sürecine katkı sağlayan uzmanlara ve iş birliği içinde olduğumuz tüm paydaşlara içtenlikle teşekkür ederiz. Daha açık, daha adil ve daha kapsayıcı bir yerel yönetim yapısına giden yolda, bu çalışmanın yol gösterici olmasını diliyoruz.

Eylül 2025
Uluslararası Şeffaflık Derneği

GİRİŞ

Türkiye’de yerel yönetimlerin demokratik işleyişi hem idari yapılanmanın doğası hem de siyasi atmosferin etkileri nedeniyle uzun süredir çeşitli sınamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle 2017 anayasa referandumu sonrasında kabul edilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin getirdiği merkezileşme eğilimi, yerel yönetimlerin özerkliğini ve demokratik işleyiş kapasitesini sınırlandırmakta; bu durum Avrupa Komisyonu’nun “2024 Türkiye Raporu” gibi çok sayıda uluslararası gözlem raporunda da açık biçimde ifade edilmektedir.¹ Bu çerçevede, Türkiye’de yerel düzeyde daha şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı bir yönetim yapısının kurulması, yalnızca teknik bir yönetim meselesi değil, aynı zamanda temel bir demokratik gereklilik haline gelmiştir.

Bu bağlamda, Uluslararası Şeffaflık Derneği (Transparency International Türkiye) olarak Hollanda Büyükelçiliği’nin MATRA Programı tarafından desteklenen “Şeffaf Yerel Yönetimler için Savunuculuk Projesi” kapsamında, Türkiye’deki yerel yönetimlerin şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılım ilkeleri çerçevesinde izlenmesini ve güçlendirilmesini amaçlayan bütüncül bir çalışma başlatmış bulunmaktayız. Projemiz, daha önce kamuoyuna duyurulmuş ve yaygın kabul görmüş olan “Yerel Yönetimler İçin Şeffaflık Taahhütnamesi” belgesini temel almaktadır.² Taahhüt belgesi, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin şeffaf, katılımcı ve hesap verebilir bir yerel yönetim anlayışı geliştirebilmeleri için gerekli olan ilkesel ve kurumsal düzenlemelere dair kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır.

Projemizin iki temel izleği bulunmaktadır. İlk olarak, Türkiye’deki yerel yönetimlerin merkezi yönetim sistemiyle ilişkileri değerlendirilmektedir. Ancak bu raporun ana odağı, ikinci izlek olan belediyelerin iç yapılanmaları ve karar alma süreçleri ile ilgilidir. Bu yönüyle, yerel düzeyde demokratikleşmenin temellerinin nasıl şekillendiği, belediyelerin kamuya ne ölçüde hesap verebilir ve şeffaf olduğunun analiz edilmesi hedeflenmiştir.

Tüm büyükşehir belediyeleri göz önünde taranmış; ancak bu raporda yalnızca seçili belediyelere dair bulgulara yer verilmiştir. Özellikle İstanbul ve Ankara, iki temel nedenden ötürü bu raporun kapsamına alınmamıştır. Öncelikle, bu iki belediyeye dair halihazırda çok sayıda ulusal ve uluslararası kurum tarafından yürütülen kapsamlı raporlama, medya verileri ve politika belgeleri mevcut olup; bu yoğun belge ve analiz üretimi, bu belediyeler özelinde yapılacak yeni değerlendirmelerin projeye özgün katkısını sınırlamaktadır. İkinci olarak, bu proje Türkiye’deki yerel yönetim izleme faaliyetlerinin daha az raporlanan, görece daha az görünürlük kazanan büyükşehirlerde yoğunlaştırılmasını hedeflemekte; bu bağlamda İzmir, Antalya, Adana, Mersin gibi metropollerin yanı sıra, daha az raporlanan Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki bazı büyükşehir belediyelerine odaklanmak

¹ Avrupa Komisyonu. “AB Genişleme Politikasına İlişkin 2024 Bildirimi,” 2024. www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2024_trkiye_report_tr.pdf

² “Yerel Yönetim Şeffaflık Taahhütnamesi | Uluslararası Şeffaflık Derneği,” n.d. seffalik.org/izleme-calismalari/yerel-yonetim-seffalik-taahhutnamesi

hem bölgesel kapsayıcılığı artırmakta hem de mevcut veri dengesizliğini bir ölçüde gidermektedir.

Bununla birlikte, bazı büyükşehir belediyeleri özellikle yönetim biçimleri nedeniyle örneklem dışı bırakılmıştır. Örneğin Mardin ve Van, merkezi idare tarafından atanan yöneticiler (kayyumlar) tarafından yönetilmekte olup doğrudan halkın demokratik oyu ile seçilmiş bir yerel yönetim pratiğiyle idare edilmemektedir. Bu durum, projenin temel ilkesini oluşturan demokratik temsil ve hesap verebilirlik çerçevesiyle çelişmektedir. Yerel yönetişimin izlenmesi, ancak halkın doğrudan seçtiği ve sorumlu tuttuğu yöneticilerin uygulamaları üzerinden sağlıklı biçimde yapılabileceğinden, bu tür örneklerin dışarda tutulması veri bütünlüğünü ve demokratik gözetimi esas alan yaklaşımımızı korumak adına bilinçli bir tercih olarak belirlenmiştir.

Projenin ayırt edici özelliği, politika üretimini sahada yapılan düzenli izleme çalışmalarıyla desteklemesidir. Bu kapsamda her belediyeye ait stratejik planlar, yıllık performans programları, mali tablolar ve bütçe dokümanları, meclis karar özetleri, komisyon raporları ve kamuya açık resmî duyurular detaylı şekilde taranmış, ilgili veriler tek tek kategorize edilmiştir. Belediyelerin kurumsal web siteleri, düzenli yayınladıkları belgeler ve paydaşlarla iletişimde kullandıkları platformlar göz önünde bulundurularak, her belediye için özgün bir içerik haritası çıkarılmıştır. Belgelerin güncelliği, erişilebilirliği, kamuoyuna açık olup olmadığı gibi kriterler dikkatle değerlendirilmiş; güncellenmemiş ya da hiç yayınlanmamış belgeler sistematik biçimde not edilmiştir. Bu eksiklerin nerelerde yoğunlaştığı, hangi başlıklarda bilgi akışının daha sınırlı olduğu da tematik analiz sürecinde dikkate alınmıştır.

Öte yandan, belediyelerin vatandaşla kurdukları dijital ilişki biçimleri bu izleme döneminde sayısal veri analizine konu edilmemiştir. X, Instagram ve benzeri sosyal medya mecraları üzerinden yapılan paylaşımların erişim oranları ya da dijital katılım düzeyleri bu ilk raporun kapsamı dışında tutulmuştur. Ancak belediyelerin resmi hesapları üzerinden kamuya dönük gerçekleştirdiği bilgilendirme, anket, çağrı ve duyuruları, özellikle şeffaflık ve katılımcı yönetişim başlıkları altında niteliksel olarak incelenmiştir. Sosyal medya, belediyelerin kurumsal iletişim stratejilerinin bir parçası olarak değerlendirilmiş; ancak bu dönemde daha çok somut belgelerin varlığı, erişilebilirliği ve güncelliği öncelikli analiz çerçevesi olmuştur.

Sonuç olarak, bu proje yalnızca mevcut belgelerin sınıflandırılması ve raporlanması değil; aynı zamanda Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin yönetişim kalitesine dair kamuoyunun bilinçlenmesini hedefleyen katmanlı bir analiz sürecini ifade etmektedir. Elde edilen bulgular, yalnızca mevcut durumu belgelemekle kalmayacak, aynı zamanda yerel düzeyde politika yapıcılar, uzmanlar ve sivil toplum kuruluşları için savunuculuk zemininde veri temelli bir referans oluşturacaktır.

Bu raporun metodolojisi üç temel aşamaya dayanmaktadır ve her aşama hem niteliksel hem de niceliksel veri kaynaklarının sistematik bir yaklaşımla analiz edilmesini içermektedir. İlk aşamada, Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri için kapsamlı bir veri toplama süreci yürütülmüştür. Her belediye için ayrı klasörler oluşturularak, bildirgeler, stratejik planlar, performans programları, faaliyet raporları, bütçe belgeleri, meclis karar özetleri ve resmî duyurular gibi çok çeşitli dokümanlar sistematik biçimde toplanmış ve tematik olarak kategorize edilmiştir. Bu süreçte, her belgenin güncelliği, içeriğinin kapsamı

ve kamuya açıklık düzeyi dikkate alınarak, veri eksiklikleri detaylı biçimde not edilmiş; analiz aşamasında bu eksikliklerin raporlamaya etkisi ayrıca değerlendirilmiştir. İkinci aşama olan tematik analiz ve karşılaştırma bölümünde ise belediyelerin üç ana başlık altında sergiledikleri yönetsel performanslar derinlemesine incelenmiştir. Bu başlıklar, *sürdürülebilir şehir kalkınması* (yeşil alan politikaları, altyapı projeleri ve karbon ayak izi çalışmaları), *toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı ve şeffaflık, hesap verebilirlik ile katılımcı yönetim* olarak belirlenmiştir. Bu temalar altında her belediyenin sunduğu belgeler, yürüttüğü projeler, kamuoyuna yaptığı açıklamalar, sosyal medya iletişimi ve karar alma süreçlerine dair şeffaflık düzeyi analiz edilerek hem belediyeler arası hem de belediye içi karşılaştırmalar yapılmıştır. Üçüncü aşama olan raporlama ve izleme dönemleri çerçevesinde ise proje çıktıları iki aylık periyotlarla raporlanmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan bu ilk dönem raporu, *Aralık 2024- Haziran 2025* aylarını kapsamaktadır ve bu altı aylık dönemde öne çıkan gelişmeler, güncellenen belgeler, açıklanan kararlar ve dikkat çeken uygulamalar ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle sadece anlık bir izleme değil, devamlılığı olan ve zaman içinde ilerlemeyi ortaya koyan bütüncül bir izleme-raporlama döngüsü hedeflenmiştir.

Bu raporun temel hedefi, yalnızca mevcut uygulamaların bir envanterini sunmak ya da belgeleri kayıt altına almakla sınırlı değildir. Asıl amaç, Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinde şeffaflık, hesap verebilirlik ve katılımcı yönetim ilkeleri bağlamında iyileştirmeye açık alanları net biçimde tespit etmek, bu alanlarda gelişimi teşvik edecek somut politika önerileri geliştirmek ve bu önerileri kamuoyuyla, yerel yöneticilerle ve sivil toplumla paylaşmaktır. Bu doğrultuda, raporun analiz bölümleri yalnızca birer tanımlama alanı olarak değil, aynı zamanda karşılaştırmalı değerlendirme zeminleri olarak kurgulanmıştır.

Analizler, belediyelerin sunduğu belgelerin içeriği, güncelliği, kamuya açıklığı ve bu belgelerde şeffaflık ve katılım ilkelerine ne ölçüde yer verildiği üzerinden yapılmıştır. Yalnızca iyi örneklerin sergilenmesiyle yetinilmemiş; aynı zamanda eksik kalan, kamuoyuyla yeterince bilgi paylaşılmayan ya da güncel olmayan uygulamalara da dikkat çekilmiştir. Bu yaklaşım sayesinde, her belediyeye özgü yönetim profili çıkarılmış, güçlü ve zayıf yönler yan yana sunulmuş, böylece daha bütüncül bir değerlendirme sağlanmıştır.

Raporun sonunda ise, tüm bu verilerden elde edilen çıkarımlar doğrultusunda yerel yönetimlere yönelik somut ve uygulanabilir politika önerilerine yer verilecektir. Bu öneriler, yalnızca genel ilkelere atıfla değil, raporda incelenen bulgularla doğrudan ilişkili olarak yapılandırılacaktır. Böylece her belediye, kendi durumu üzerinden hem güçlü yönlerini korumak hem de gelişime açık alanlarında ilerleme kaydetmek için pratik bir yol haritası elde edebilecektir. Amaç, yalnızca mevcut tabloyu belgelemek değil, geleceğe yönelik daha demokratik, daha hesap verebilir ve daha katılımcı bir yerel yönetim yapısına katkı sunmaktır.

Toplumun tüm kesimlerinin katılımını esas alan, sadece teknik değil aynı zamanda demokratik bir sorumluluk olarak tanımladığımız şeffaflık ilkesi, bu raporun ve projemizin merkezinde yer almaktadır. Umuyoruz ki bu çalışma, Türkiye'de yerel yönetim alanında kalıcı ve yapıcı dönüşümler için bir katkı sağlayacak ve izleyici vatandaş ile karar verici aktörler arasında güveni ve diyalogu güçlendirecektir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİR KALKINMASI

Yeşil Alanlar, Altyapı Projeleri, Karbon Ayak İzi Çalışmaları

Türkiye'nin 16 büyükşehir belediyesi özelinde yapılan bu inceleme, sürdürülebilir şehir kalkınması bağlamında çevresel, sosyal ve altyapısal adımların niteliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Belediyelerin stratejik belgeleri, uygulamaları, kamuya açık açıklamaları ve sosyal medya duyuruları ışığında yapılan bu değerlendirme, farklı temalar etrafında yapılandırılmıştır: yeşil alan politikaları, altyapı projeleri, karbon salımı ve enerji dönüşümü, iklim uyumu ve dirençlilik.

İlk olarak, stratejik planlama kapasitesi ve belgelenmiş çevre politikası açısından Antalya, Mersin, İzmir ve Gaziantep öne çıkmaktadır. Antalya, Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı'nı belediye stratejisiyle entegre eden nadir örneklerden biridir. 2030 yılına kadar sera gazı salımlarını %40 azaltmayı hedeflemesi, bu hedefi ulaşım, peyzaj ve enerji sektörlerine yayan çok boyutlu yaklaşımı ile dikkat çekmektedir. Mersin ise SECAP belgesini TÜBİTAK-MAM iş birliğiyle hazırlamış, karbon ayak izi hesaplamalarını şeffaf bir şekilde ICLEI-CDP gibi platformlara raporlamaya başlamıştır. İzmir, Avrupa Birliği projeleriyle senkronize biçimde yürüttüğü NetZeroCities ve CRIZ-ERS gibi girişimlerle kent ölçeğinde enerji dönüşümünü yönlendirmektedir.

Buna karşılık, Konya, Malatya ve Kayseri gibi şehirlerde stratejik belgelerde çevresel hedefler yer almakla birlikte, bu belgelerin uygulama karşılıklarına dair kamuya açık güncel veri, performans göstergeleri veya izleme çıktıları sınırlıdır. Örneğin Konya'da önemli bir GES yatırımı duyurulmuş; ancak projeye dair karbon salımı hesapları, geri ödeme süreleri ya da sosyal etki analizlerine ulaşılamamıştır. Malatya'nın İklim Eylem Planı stratejik hedefler sunsa da uygulama safhasına ilişkin şeffaflık eksikliği raporlamayı güçleştirmektedir.

Yeşil alan politikaları açısından Antalya ve Manisa gibi belediyeler kurakçıl peyzaj uygulamalarını yerel çim üretimi ve fide teminiyle destekleyerek, bakım maliyetlerini azaltırken yeşil alanın sürekliliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Antalya'da kişi başına düşen yeşil alan miktarının 8,3 m² olarak açıklanması önemli bir göstergedir. Manisa'da ise kent genelinde kurakçıl peyzajla 370 bin çiçek üretimi yapılmış, su verimliliği hedeflenmiştir. Buna karşın Samsun ve Diyarbakır gibi şehirlerde yeşil alan yatırımları mekânsal planlar üzerinden dolaylı olarak desteklenmekte; doğrudan yeni alan üretimine ilişkin sistematik veriler sınırlı kalmaktadır.

Altyapı projeleri bağlamında Samsun, Kayseri ve Adana, içme suyu, kanalizasyon ve arıtma sistemleriyle öne çıkmaktadır. Samsun'da 29 atık su arıtma tesisi işletilmekte, %100 oranında atık su arıtımı sağlanmaktadır. Kayseri, 71 milyon metreküp atık suyu ileri biyolojik arıtma tesislerinde işleyerek biyogaz üretimini entegre etmiştir. Adana'da ise Yüreğir ilçesinde 27 bin ton asfalt dökümü, 16 km kanalizasyon ve 18 km içme suyu hattı yenilenmiştir. Bu tür yatırımlar, afet riski ve altyapı direnci açısından değerlendirilmiş; özellikle Samsun, yağmur suyu kolektörleriyle sel baskını riskini azaltma yönünde adımlar atmıştır.

Karbon salımı ve enerji dönüşümü açısından ise Gaziantep, Antalya, Mersin ve Kayseri dikkat çekici projelere sahiptir. Gaziantep'te metan gazı dönüşüm tesisleri, biyogaz santalleri ve hidrojenle çalışan otobüs projeleri yürütülmektedir. Antalya'da 22 GES yatırımı tamamlanmış; 7.250 hanenin enerji ihtiyacını karşılayacak kapasiteye ulaşılmıştır. Kayseri'de 2024 yılı itibarıyla Katı Atık Tesisi'nden 44 milyon kWh elektrik elde edilmiştir. Ancak bu yatırımların çoğunda performans ölçümleri, karbon salımı azaltımı gibi somut verilerin raporlanmadığı, bu nedenle hesap verebilirliğin sınırlı kaldığı gözlemlenmiştir.

Öte yandan su yönetimi, atık bertarafı ve yenilikçi çevre teknolojileri gibi başlıklarda bazı belediyelerin uygulamaları, kurumsal kapasite ve teknik yeterlilik açısından dikkat çekmektedir. Diyarbakır, atık su arıtma ve biyolojik arıtma tesisleriyle 2040 yılına kadar çevreye zarar vermeden atık yönetimi sağlamayı hedeflerken, Gaziantep'te biyogaz ve metan gazı dönüşüm projeleriyle hem enerji üretimi hem de atık yönetimi birlikte yürütülmektedir. Kocaeli, deniz temizliği uygulamaları ve LED dönüşüm gibi düşük karbonlu teknolojilere dair görünürlük sağlamakta; ancak bu uygulamaların sosyal ve çevresel çıktılarının düzenli kamuya açıklanmadığı görülmektedir.

İklim uyumu ve afet direnci açısından Kayseri, 6 Şubat depremlerinin ardından Afet İşleri Daire Başkanlığı kurarak kentsel dayanıklılığı artırmaya yönelik önemli adımlar atmıştır. Mikrobölgeleme çalışmaları ve jeolojik analizlerle afet risklerine karşı teknik altyapısını güçlendirmektedir. Muğla, su krizine karşı “susuz peyzaj” çalışmaları ve uluslararası çalıştaylarla sosyal farkındalık oluşturmaya çalışırken, Hatay gibi depremde ağır etkilenen belediyelerde planlama süreçlerinin daha çok yeniden inşa sürecine odaklandığı, sürdürülebilirlik başlıklarının uygulamada henüz belirginleşmediği gözlemlenmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin 16 büyükşehir belediyesinin sürdürülebilir şehir kalkınması çerçevesindeki performansı, stratejik belgelerle desteklenmiş iyi uygulamalar ile veri eksikliği, belgesel süreksizlik ve sistematik izleme sorunları arasında değişen geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bazı belediyeler, uluslararası normlarla uyumlu karbon azaltım ve yeşil altyapı projeleri geliştirirken, bazı belediyelerde hâlâ temel çevre planlaması ve raporlama kapasitesi gelişme aşamasındadır.

Bu çerçevede, izleyen bölümlerde her bir belediyenin sürdürülebilir şehircilik bağlamındaki uygulamaları detaylı şekilde analiz edilerek, eksikleri, iyi örnekleri ve politika önerileri tematik başlıklar altında değerlendirilecektir.

► ADANA

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir şehir kalkınması kapsamında attığı adımlar, genel anlamda stratejik yönlendirme eksikliğine rağmen uygulamada dikkat çeken projelerle şekillenmektedir. 2023 faaliyet raporunda doğal ve kültürel değerlerin korunarak iyileştirilmesine vurgu yapılırken, 2025 yılı içerisinde sosyal medya duyuruları, saha çalışmaları ve kamuoyuna açık açıklamalar, çeşitli altyapı ve yeşil alan girişimlerini ortaya koymaktadır. Ancak stratejik plan ve meclis kararları düzeyinde sürdürülebilirlik kavramının sistematik biçimde işlenmediği görülmektedir.

Adana Büyükşehir Belediyesi 2025 yılı itibarıyla yeşil alan kapasitesini artırmak adına çeşitli projeler yürütmüştür. Özellikle 5 Ocak Kurtuluş ve Özgürlük Parkı projesi, çevre dostu tasarımı ve entegre yaya ulaşım unsurları ile dikkat çekmektedir. Park, yağmur bahçeleri, yürüyüş yolları ve oyun alanlarıyla sürdürülebilir kentsel yaşamı teşvik eden bir örnek oluşturmaktadır. Ayrıca, Sabancı Kültür Merkezi Kavşağı gibi merkezi alanlarda yürütülen çiçek dikimi çalışmaları ve 10 Aralık'ta düzenlenen “Çocuk Hakları Koruluğu” fidan dikimi etkinliği, kentin peyzaj ve ekolojik farkındalık boyutuna katkı sağlamaktadır.¹

¹ Adana Büyükşehir Belediyesi, “Çocuk Hakları Koruluğu Açıldı, Fidan Dikimi Gerçekleştirildi,” Adana Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/tr/haber/cocuk-haklari-korulugu-acildi-fidan-dikimi-gerceklestirildi

Belediye, 2024-2025 döneminde su ve yol altyapısında kayda değer ilerlemeler kaydetmiştir. Özellikle Yüreğir İlçesi Akarcalı Mahallesi'nde gerçekleştirilen 27 bin ton asfalt dökmü, 16 km kanalizasyon ve 18 km içme suyu hattı yenilemesi, altyapı hizmetlerinin yaygınlaştırılması açısından öne çıkmaktadır. Benzer şekilde, Sarıçam Yarımca Mahallesi'nde ilk kez içme suyu hattı inşa edilerek temel altyapı eksiklikleri giderilmiştir. Ayrıca ASKİ tarafından başlatılan dijitalleşme çalışmalarıyla su faturalarının elektronik ortamda iletilmesi ve mobil uygulama hizmetlerinin devreye alınması, yönetim kapasitesinin teknolojik düzeye çekildiğini göstermektedir.

Karbon ayak izinin doğrudan ölçümü ya da emisyon azaltımına yönelik net bir stratejiye ulaşılamamış olsa da çevre duyarlılığı temelli girişimler mevcuttur. Güneş enerjisiyle çalışan akıllı sera projesi, yalnızca ekonomik ve çevresel fayda sağlamakla kalmamış; aynı zamanda 111 kadına istihdam olanağı sunarak sürdürülebilir kalkınmanın toplumsal ayağına da katkı vermiştir.² Konferans, fidan dikimi gibi farkındalık artırıcı etkinlikler yürütülmüş; ancak meclis kararlarında sürdürülebilirlik, yeşil altyapı veya karbon salımı konularında politika üretimi yapılmadığı görülmüştür.

Adana Büyükşehir Belediyesi uygulama düzeyinde çeşitli projeler ve örnekler sunmakla birlikte, stratejik planlarda sürdürülebilirlik ilkesi açık ve bütünsel şekilde yer almamaktadır. Meclis kararları düzeyinde konunun gündeme alınmaması da politika düzeyinde kurumsallaşmanın henüz sağlanamadığını göstermektedir. Buna rağmen altyapı, park ve çevre dostu uygulamalar ile olumlu örnekler sunan Adana, sistematik bir sürdürülebilirlik stratejisi geliştirmesi hâlinde öne çıkabilecek potansiyele sahiptir.

► ANTALYA

Antalya'nın karbon emisyon profili, 2019 verileri temel alınarak hazırlanan sera gazı envanteriyle ortaya konmuştur. Buna göre, kişi başına düşen emisyon miktarı sanayi sektörü hariç tutulduğunda 3,28 ton, sanayi dahil edildiğinde ise 4,25 ton karbondioksit eşdeğeri olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, Türkiye ortalaması olan 6,1 tonun altında kalarak Antalya'nın görece düşük bir emisyon düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2030 yılına kadar emisyonları %40 oranında azaltmayı hedeflemekte ve bu doğrultuda enerji, ulaşım ve diğer temel sektörlerde çeşitli eylemler planlamaktadır. Bu hedefleri gerçekleştirmek üzere hazırlanan Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı 2021 yılından itibaren uygulanmakta olup, belediyenin 2020–2024 stratejik planı ile de uyumlu bir çerçevede yürütülmektedir.

Antalya'nın iklim uyum politikaları yalnızca emisyon azaltımıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda iklim değişikliğinin kaçınılmaz etkilerine karşı dayanıklı bir şehir yapısı kurmayı da hedeflemiştir. Bu kapsamda, su kaynaklarının korunması, aşırı hava olaylarının etkilerinin azaltılması, sel riskine karşı dirençli kent dokusunun geliştirilmesi, toprak erozyonunun önlenmesi gibi öncelikli konular ele alınmıştır. Kurakçıl peyzaj çalışmaları ile sulama, enerji ve bakım maliyetleri azaltılırken, düşük su tüketimiyle kent estetiğini koruyan uygulamalar yaygınlaştırılmıştır. Sadece 2022 yılında hedeflenen 750 bin fide üretimi, bakım işçiliği ve kimyasal ilaç kullanımı açısından da ciddi bir tasarruf sağlamaktadır.

² Anka Haber, "Adana Büyükşehir Belediyesi, 'Güneş Enerjisiyle Çalışan Akıllı Sera' Açtı," Anka Haber, erişim 24 Ağustos 2025, ankahaber.net/haber/detay/adana_buyuksehir_belediyesi_gunes_enerjisiyle_calisan_akilli_sera_acti_208247

Ağaçlandırma ve yutak alan oluşturma çalışmaları kapsamında farklı kurumlarla yapılan iş birlikleri sonucu on binlerce ağaç dikilmiş, hatıra ormanları kurulmuş ve çocuklar için fidan dikim etkinlikleri düzenlenmiştir. Bu çalışmalar, kentsel karbon dengelemesinin yanı sıra çevresel farkındalık açısından da önemli kazanımlar sunmuştur. Antalya’da kişi başına düşen yeşil alan miktarının 8,3 metrekareye ulaştığı bilgisi kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Ulaşım sektörü, Antalya’nın sera gazı azaltım planlarında önemli bir yer tutmaktadır. Toplu taşıma sistemlerinin entegre edilmesi, raylı sistem ağının genişletilmesi ve otobüs filolarının elektrikli modellere dönüştürülmesi gibi adımlar bu kapsamda öne çıkmaktadır. 1., 2. ve 3. aşama raylı sistem hatlarına ek olarak 4. etap raylı sistem hattı da planlama sürecindedir. Antalya’nın toplu taşıma sistemine %100 elektrikle çalışan otobüslerin dâhil edilmesi hem çevresel hem de ekonomik verimlilik açısından stratejik bir adımdır. “Biz Doğamıza Söz Verdik” isimli 2025 tarihli raporda, çevre dostu ulaşımın yanı sıra atık yönetimi, su yönetimi, geri dönüşüm ve akıllı tarım gibi birçok alanda yürütülen faaliyetler sistematik şekilde yer almaktadır.³

Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin 2024 faaliyetlerini içeren raporlar, sera gazı salımlarının azaltılması için güneş enerji santrali yatırımlarının da hız kazandığını göstermektedir. Mevcut durumda 17 GES projesi tamamlanmış, 5 yeni proje ile toplam GES sayısı 22’ye çıkarılmıştır⁴. Bu santraller yılda 7.250 hanenin enerji ihtiyacını karşılayacak kapasitede enerji üretmekte, aynı zamanda belediyenin bütçesine katkı sağlamaktadır. Güneş enerjisi kullanımı, Antalya’nın enerji jeopolitiği ve iklim koşulları göz önünde bulundurulduğunda yerel kapasiteyle oldukça uyumludur.

Tarım alanında da Antalya çevre dostu ve kimyasal kullanımını azaltan uygulamalarıyla dikkat çekmektedir. Sarı ve mavi tuzak projeleri ile zararlı haşerelere karşı çevreye duyarlı yöntemler tercih edilmiş, çiftçilere sağlanan 410 bin tuzakla birlikte toplamda 103 milyon TL’lik bir tasarruf sağlandığı belirtilmiştir. Bu politika, çevresel sürdürülebilirliğin ekonomik sürdürülebilirlikle nasıl örtüşebileceğini somut bir şekilde göstermektedir.

Sonuç olarak, Antalya Büyükşehir Belediyesi’nin sera gazı azaltımı ve iklim değişikliğine uyum politikalarında çok yönlü bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Altyapı, ulaşım, enerji, peyzaj ve tarım gibi farklı alanlarda çevresel sürdürülebilirlik hedeflenmekte, stratejik belgelerde bu vizyona ilişkin hedefler tanımlanmaktadır. Ancak incelenen periyot boyunca kamuya açık güncel veri ve raporların sınırlı olması, uygulamaların izlenebilirliği açısından bazı belirsizlikler yaratmaktadır. Bu nedenle Antalya’nın iklim yönetimi yaklaşımı olumlu bir yönelime işaret etse de örnek teşkil etme kapasitesinin güçlendirilmesi, veri güncelliği ve şeffaflıkla desteklenmesiyle mümkün olacaktır.

³ Antalya Büyükşehir Belediyesi, Biz Doğamıza Söz Verdik (Antalya: Antalya Büyükşehir Belediyesi, 2024), erişim 24 Ağustos 2025, www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/YarinlardaBizVariz/Dokumanlar/2025/BIZ_DOĞAMIZA_SOZ_VERDIK_2024.pdf

⁴ Kent ve Başkan, “Antalya Büyükşehir Belediyesi Nötr Karbon Hedefine Emin Adımlarla İlerliyor,” Kent ve Başkan, erişim 24 Ağustos 2025, www.kentvebakan.com.tr/haber/22333645/antalya-buyuksehir-belediyesi-notr-karbon-hedefine-e-min-adimlarla-ilerliyor

► AYDIN

Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı performans programı ve 2025-2029 stratejik planında çevreye duyarlılığı ve ekolojik dengeyi temel alan bir yaklaşım benimsediğini ifade etmektedir. Bu belgelerde yeşil alan yönetimine özel bir başlık ayrılmış; çevre kirliliğinin azaltılması, ekosistem dengesinin korunması ve iklim krizine karşı mücadele hedefleri açıkça belirtilmiştir.⁵ Ancak sürdürülebilir kalkınma kavramı, altyapı politikalarıyla yeterince ilişkilendirilmemiştir. Altyapı geliştirmeleri kent içi hizmetlerin artırılması ve toplumsal ihtiyaçların giderilmesi bağlamında ele alınmakta; uzun vadeli iklim dirençliliği ya da kaynak verimliliği perspektifiyle bütünleşmemektedir. Bu durum, stratejik hedeflerde çevresel vizyonun varlığına rağmen uygulamada bütüncül sürdürülebilirlik anlayışının henüz kurumsal bir çerçeveye oturmadığını göstermektedir.

Yerel çevre yönetimi uygulamaları, özellikle Park ve Bahçeler Dairesi, Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi ile Fen İşleri ve ASKİ üzerinden şekillenmektedir. Belediye, kent genelinde yeşil alan bakımı, budama ve peyzaj uygulamaları kapsamında çok sayıda çalışma yürütmekte; Efeler, Kuşadası, Didim ve Söke gibi ilçelerde yüzlerce personel ve araçla çevre temizliği ve düzenlemeleri gerçekleştirmektedir.⁶ Bu faaliyetler, kent estetiği ve çevre kalitesine önemli katkılar sunmakta; özellikle turizm sezonuna hazırlık dönemlerinde ivme kazanmaktadır. Kurumsal olarak yeşil alanların artırılması hedeflenmesine rağmen, bu alanların nitelikleri, karbon yutak kapasiteleri ya da su verimliliği gibi çevresel etkileri raporlarda detaylandırılmamaktadır.

İklim değişikliğine karşı verilen mücadelede, doğrudan emisyon azaltımına veya uyum stratejilerine dair net planlar veya göstergeler kamuoyuna açık belgelerde henüz bulunmamaktadır. Ancak yeşil altyapı, fidan dikimi ve çevre bakımına yönelik uygulamalar, belediyenin doğa temelli çözümleri giderek daha fazla benimsediğini göstermektedir. Bu kapsamda, 2024 yılı boyunca çeşitli ilçelerde park yenilemeleri, çiçek dikimleri, budama çalışmaları ve çevresel iyileştirmeler gerçekleştirilmiş; kamuya açık alanlar görsel ve ekolojik değer açısından güçlendirilmiştir. Ayrıca, Sümerpark gibi geniş alanlarda yürütülen peyzaj çalışmaları da yerel ölçekte kent içi ekosistemleri yeniden yapılandırma amacına hizmet etmektedir.

Altyapı yatırımları açısından, Aydın Büyükşehir Belediyesi ve ASKİ çok sayıda proje yürütmekte; özellikle Didim, Germencik, Karacasu ve Sultanhisar ilçelerinde su, kanalizasyon ve yol yatırımlarıyla dikkat çekmektedir.⁷ ASKİ'nin 2024 yılı sonunda Didim'de tamamladığı 295 kilometrelik altyapı çalışması ve 67 içme suyu kuyusu, kentte su güvenliği açısından önemli bir adım teşkil etmektedir. Benzer şekilde, Germencik ilçesine yapılan 725 milyon TL'lik yatırımın 234 kilometrelik altyapı ve 204 kilometrelik yol yapımı gibi somut çıktılarla sonuçlandığı belirtilmiştir. Ancak bu projelerin iklim dirençliliği, doğa temelli çözümlerle entegrasyonu veya emisyon azaltımı perspektifiyle değerlendirildiğine dair bilgi bulunma-

⁵ Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2025–2029 Stratejik Plan (Aydın: Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2024), erişim 24 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/Content/Images/kurumsal/Stratejik%20Plan/STRATEJIK_PLAN%202025-2029.pdf

⁶ Aydın Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Çerçioğlu'nun Çalışmaları ile Kazanan Didim ve Didimliiler Oluyor," Aydın Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/detail/11674/baskan-cercioglundun-calismalari-ile-kazanan-didim-ve-didimliiler-oluyor

⁷ Anka Haber, "Aydın Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Ekiplerinden Germencik'e Ziyaret," Anka Haber, erişim 24 Ağustos 2025, ankahaber.net/haber/detay/aydin-buyuksehir-belediyesi-su-ve-kanalizasyon-idaresi-ekiplerinden%C2%A0germencike_ziyaret_216396

maktadır. Dolayısıyla çevreye yönelik yatırımlar, genellikle teknik altyapı yatırımları olarak şekillenmekte; iklimle uyumlu şehircilik yaklaşımına dönüşüm henüz sınırlı kalmaktadır.

Belediye meclis karar özetleri, çevresel konuların karar alma süreçlerinde yer aldığını ancak bu kararların genellikle araç alımları, imar düzenlemeleri ya da mevzuat uyumlarıyla sınırlı olduğunu göstermektedir. Örneğin 10 Aralık 2024 tarihli kararda, Söke ilçesindeki golf turizm alanına dair plan iptali sürecinde Danıştay kararına uyularak plan revizyonlarının durdurulması ve uygulama planlarının ilçe belediyelerine bırakılması kararlaştırılmıştır.⁸ Bu karar çevresel etki değerlendirmesi açısından olumlu bir örnek teşkil edebilir ancak bunun ötesinde stratejik bir iklim ya da çevre politikası üretildiğine işaret etmemektedir.

16 Temmuz 2025 tarihinde yapılan açıklamada, Belediye Başkanı Özlem Çerçioğlu su tasarrufu konusunda vatandaşları duyarlı olmaya çağırarak ve Aydın'ın en önemli su kaynaklarından biri olan İkizdere Barajı'ndaki doluluk oranının %17'ye kadar düşmesinin, kentteki su krizi riskini görünür kıldığını ifade etmiştir.⁹ Belediye tarafından içme suyu altyapısının yenilenmesi ve kayıp-kaçak oranlarının azaltılması gibi teknik alanlara yönelik yatırımlar yapıldığı belirtilmiş, bununla birlikte "gri su geri kazanımı" ve "damla sulama yöntemlerinin yaygınlaştırılması" gibi sürdürülebilir su politikalarına da çağrıda bulunulmuştur. Ancak bu açıklamalar daha çok farkındalık yaratmaya dönük olup, teknik verilerle desteklenmiş somut proje raporları kamuoyuyla henüz kapsamlı biçimde paylaşılmamıştır. Bu açıklama, yerel yönetim düzeyinde iklim değişikliği ve kuraklık risklerine dair bir farkındalık olduğunu göstermektedir. Ancak altyapı yatırımları, yeşil alan politikaları veya karbon ayak izi çalışmalarına dair stratejik belgeler ya da ölçülebilir verilerle desteklenen uygulamalara dair kamuya açık bilgi sınırlıdır. Özellikle sera gazı salımı, enerji verimliliği gibi konularda henüz görünür bir stratejik planlama ya da izleme süreci paylaşılmamış görünmektedir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin en güçlü yanlarından biri, tüm ilçelere eşit hizmet götürmeye dönük idari kararlılığı ve altyapı ile çevre bakım hizmetlerinin eş zamanlı olarak sürdürülmesidir. Ancak mevcut uygulamalarda iklim değişikliği ile uyumlu kent planlaması, afet dirençliliği, enerji verimliliği ya da emisyon azaltımı gibi başlıklarda izlenebilir politikalar ve göstergelerin eksikliği göze çarpmaktadır. Bu nedenle Aydın'ın çevre ve altyapı yatırımları güçlü olsa da bu yatırımların iklim kriziyle mücadelede daha stratejik bir çerçeveye kavuşturulması gerekmektedir. Kurumsal planlarda belirtilen çevreye duyarlı vizyonun hayata geçirilmesi için sera gazı envanterleri, yutak alan politikaları, yeşil ulaşım uygulamaları ve sürdürülebilir kalkınma göstergeleri gibi mekanizmaların geliştirilmesi, Aydın'ın çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine daha bütüncül bir şekilde yaklaşmasına katkı sağlayacaktır.

⁸ Aydın Büyükşehir Belediyesi, "Aydın Büyükşehir Belediye Meclisinin Aralık Ayı 10.12.2024 Tarihli Birleşimine Ait Meclis Karar Özetleri," Aydın Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/mobil/detail/11665/aydin-buyuksehir-belediye-meclisinin-aralik-ayi-10122024-tarihli-birlesimine-ait-meclis-karar-ozetleri

⁹ Cumhuriyet, "Özlem Çerçioğlu: Susuzluk Bizi Yönetmeden Biz Suyu Yönetelim," Cumhuriyet, erişim 24 Ağustos 2025, www.cumhuriyet.com.tr/cumhuriyet-in-egesi/ozlem-cercioglu-susuzluk-bizi-yonetmeden-biz-suyu-yonetelim-2419062

► DİYARBAKIR

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, iklim değişikliğiyle mücadelede kurumsal kararlılığını ortaya koyan ve bu yönde yapısal adımlar atan belediyeler arasında yer almaktadır. 2025 yılı itibarıyla Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP) hazırlık sürecine resmen başlamıştır.¹⁰ SECAP kapsamında 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarının 2019 yılına kıyasla %40 oranında azaltılması hedeflenmekte; binalar, ulaşım, atık yönetimi ve ekipmanlar gibi sektörlerde kapsamlı azaltım önlemleri planlanmaktadır. Bu eylem planının sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal faydalar sağlaması hedeflenmekte; yerel ekosistemlerin korunması, halk sağlığının desteklenmesi ve iklim risklerine karşı kentsel dayanıklılığın artırılması gibi birçok yönü kapsamı beklenmektedir. Ancak, söz konusu plan henüz hazırlık aşamasında olup içeriğine ve uygulanacak öncelikli adımlara dair kamuya açık daha fazla detay henüz sunulmamıştır.

Diyarbakır'ın yeşil alan politikaları çerçevesinde, 2024 yılı boyunca kentsel peyzajın geliştirilmesine yönelik dikkate değer uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında yalnızca Yenişehir ilçesindeki TOKİ bölgesinde yer alan fidanlık sahasında 1 milyon 152 binin üzerinde çiçek, ağaç ve çalı grubu toprakla buluşturulmuştur.¹¹ Mevsimlik çiçek üretiminin yaz ve kış aylarına göre ayrıştırıldığı bu uygulamalarda hem kent estetiği hem de su yönetimi göz önünde bulundurulmuş; su tüketimini azaltmaya yönelik kuru peyzaj tasarımlarına ağırlık verilmiştir. Özellikle refüj ve kavşaklarda cüruf, ağaç yongası ve ponza gibi malzemeler kullanılarak hem estetik hem de kaynak tasarrufunu hedefleyen çevre dostu çözümler tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, iklim değişikliğinin yarattığı su stresi karşısında, peyzaj uygulamalarının iklimle uyumlu biçimde yeniden ele alındığını göstermesi bakımından önemlidir.

Kırsal kalkınmayı desteklemeye yönelik su odaklı yatırımlar da belediyenin çevre yönetimi kapsamında ele aldığı konular arasında yer almaktadır. Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla su kıtlığı yaşayan bölgelerde sulama ve içme suyu göletlerinin bakım, onarım ve kapasite artırımı yönünde çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda Çermik, Kayapınar, Sur ve Ağaçlıdere gibi kırsal mahallelerde göletlere yönelik fiziki iyileştirmeler yapılmakta; böylece suya erişimin artırılmasıyla birlikte kırsal üretim faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlanmaktadır.¹²

Altyapı çalışmaları açısından bakıldığında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı boyunca içme suyu ve atık su sistemlerinde önemli projelere imza atmıştır. Toplamda yaklaşık 80 bin metre içme suyu hattı ve 16 bin metre atık su hattı döşenmiş; 20 milyon metreküp'ten fazla atık su arıtılarak ileri biyolojik arıtma sistemleriyle doğaya zararsız hâle getirilmiştir. Bu altyapı yatırımları, özellikle Gözeli Su Havzası'nın kapasitesinin artırılması gibi stratejik adımlarla desteklenmiş; bu sayede 2040 yılına kadar kentin atık su sorununun çözüme kavuşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca yıllık 62 milyon kWh elektrik üretme kapasitesine sahip güneş enerji santrali projesi için ÇED onayı alınmış ve doğa dostu enerji üre-

¹⁰ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, "DBB İklim Değişikliği ile Mücadele Planı Hazırlıyor," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/haberler/13118-iklim.html

¹¹ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, "Diyarbakır'da Gelecek Yeşilleniyor: 1 Milyon 152 Bin Bitki Dikildi," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/haberler/13088-park.html

¹² Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, "Tarıma ve Hayvancılığa Destek İçin Göletler Onarılıyor," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/haberler/13219-golet.html

timine geçiş için somut bir adım atılmıştır.¹³ Tüm bu veriler, Diyarbakır'ın iklim krizine karşı direncini artırmak için yerel ölçekte kapsamlı altyapı ve enerji planlamaları yürüttüğünü göstermektedir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir şehir kalkınması alanındaki kurumsal yönelimleri, 2025 yılında alınan iki önemli meclis kararıyla daha görünür hale gelmiştir. 13 Mart 2025 tarihli 74 sayılı meclis kararı ile Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı resmî olarak kabul edilmiştir.¹⁴ Bu karar, kent genelinde enerji verimliliğini artırmaya, sera gazı salımlarını azaltmaya ve iklim değişikliğine uyum kapasitesini geliştirmeye yönelik somut adımlar atılacağını göstermektedir. Ancak şu aşamada, söz konusu planın içeriğine, hedeflerine ya da uygulanma takvimine dair kamuoyuna açık bir belge yayımlanmamış olması, şeffaflık ve izlenebilirlik bakımından bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Buna paralel olarak, 10 Haziran 2025 tarihli 152 numaralı meclis kararı kapsamında, Zürih'te sürdürülebilir atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarını yerinde incelemek amacıyla iki belediye temsilcisi yurt dışı görevlendirmesine tabi tutulmuştur.¹⁵ Bu karar, uluslararası iyi uygulamalardan faydalanma niyetini ve kapasite geliştirmeye dönük çabaları göstermesi bakımından önemlidir. Ancak bu tür ziyaretlerin yalnızca sembolik kalmaması, kentteki mevcut altyapı projelerine nasıl entegre edileceğine dair bir yol haritasıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, yeşil alan politikaları, karbon ayak izi hesaplamaları ya da ekosistem temelli planlama gibi konularda henüz yeterli veri ve güncel proje açıklamasına ulaşamamıştır. Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı kabul edilmiş olsa da uygulamaya dair takvimlendirme, bütçeleme ya da izleme mekanizmalarının kamuoyuyla paylaşılmadığı görülmektedir. Bu durum, planın yerel yönetim sistemi içinde ne ölçüde hayata geçirileceğine ilişkin belirsizlik yaratmaktadır.

Sonuç olarak Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin son dönemdeki meclis kararları, sürdürülebilir şehircilik hedeflerine yönelik kurumsal bir yönelimin mevcut olduğunu göstermektedir. Ancak bu yönelimin somut uygulamalara dönüşebilmesi için plan belgelerinin kamuya açık hale getirilmesi, süreçlerin izlenebilir kılınması ve veri temelli raporlama alışkanlığının oluşturulması kritik önem taşımaktadır. SECAP hazırlık süreci ve uygulamaların sonuçlarına dair detaylı göstergeler, sera gazı envanteri, yeşil altyapı stratejileri veya afet risk azaltım planları gibi konulara dair sistematik veriler henüz erişilebilir değildir. Bu bağlamda, belediyenin yürüttüğü çalışmaları daha görünür kılmak ve izlenebilirlik sağlamak adına şeffaf raporlama ve düzenli veri paylaşımının artırılması büyük önem taşımaktadır. Özellikle yeniden yapılanma sürecindeki belediyelerde, bu tür politika belgelerinin sahaya nasıl yansıtıldığına dair şeffaf ve katılımcı bir izleme sistemi kurulması gerekmektedir.

¹³ Adana Büyükşehir Belediyesi [@adanabb], "Kaliteli ve Sürdürülebilir Hizmetlerle Kentimizin Alt Yapısını Güçlendiriyoruz!" Instagram, 21 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DEFYpFGxrPS/?igsh=dzlwWdnMDVIZ2Vm

¹⁴ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Meclisi, "13 Mart 2025 Tarihli ve 74 Nolu Kararla Alınmış Olan Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planının (SECAP) Kabulü," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları, erişim 24 Ağustos 2025, mecliskararlari.diyarbakir.bel.tr/

¹⁵ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Meclisi, "10 Haziran 2025 Tarihli ve 152 Nolu Karar," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları, erişim 24 Ağustos 2025, mecliskararlari.diyarbakir.bel.tr/

► GAZİANTEP

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, çevreye duyarlı kentsel yönetim anlayışı çerçevesinde son yıllarda yenilenebilir enerji, atık yönetimi, su arıtma ve yeşil altyapı alanlarında çeşitli projeler geliştirmektedir. Belediye, 14 Kasım 2024 tarihinde yapılan resmî açıklamaya göre, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) tarafından “Yeşil Şehir” olarak tanımlanmış ve bu kapsamda sürdürülebilirlik odaklı projeleri hayata geçirme taahhüdünde bulunmuştur. 2017 yılında imzalanan “Başkanlar Akdi” ile 2050 yılına kadar karbon emisyonlarını %80 oranında azaltmayı hedefleyen Gaziantep, bu doğrultuda belirlenen 52 projeden yaklaşık %80’ini hayata geçirdiğini belirtmektedir.

Belediyenin enerji alanındaki yatırımlarında güneş enerjisi öne çıkmaktadır. Deredüzü, Doğanca ve Köksalan mahallelerinde toplam 27 megavat kapasiteli bir güneş enerjisi santrali inşa edilmektedir.¹⁶ 14 Kasım 2024 itibarıyla bu kapasitenin 11 megavatlık bölümü devreye alınmış olup, tamamlandığında yılda 45 bin 900 megavat saat üretim yapılması ve yaklaşık 22 bin ton karbon salınımının önlenmesi hedeflenmektedir. Yenilenebilir enerjiye yönelik bir diğer proje, Oğuzeli Biyogaz Tesisi’dir. 2018 yılından bu yana faaliyette olan tesiste hayvansal atıklardan biyogaz üretilmekte, bu süreçte ortaya çıkan organik materyaller ise gübre olarak kullanılmaktadır.¹⁷ Tesis bugüne kadar yaklaşık 20 bin megavat saat elektrik üretmiş ve 50 bin ton atık bertaraf edilmiştir. Öte yandan, metan gazı dönüşümüne dayalı elektrikle ısıtılan çilek serası uygulaması da dikkat çekmektedir. Topraksız tarım yöntemi kullanılan serada yılda 5 ila 8 ton üretim yapılmakta; üretimde LED aydınlatmalarla fotosentez süresi artırılmaktadır.

Atık yönetimi konusunda ise, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen Mekanik Biyolojik Ayrıştırma Tesisi önemli bir rol oynamaktadır. Tesiste günde 300 ton katı atık işlenmekte ve yılda 9 bin 309 ton karbondioksit eşdeğeri sera gazı azaltımı sağlandığı bildirilmektedir. Sıfır atık yaklaşımını temel alan bu sistem, Gaziantep’in atık depolama kapasitesini de artırmaktadır. Bu projelere ek olarak, Nizip ilçesinde yer alan İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi, günlük 37 bin 500 metreküp kapasiteli bir altyapı ile hem evsel hem de endüstriyel atık suların arıtımını sağlamaktadır. Tesisin 2050’ye kadar ilçenin tüm atık su ihtiyacını karşılaması hedeflenmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ulaşım alanında da çevreye duyarlı alternatifler üzerinde çalışmaktadır. Türkiye’de ilk kez hidrojenle çalışan otobüsleri kullanmayı planlayan belediye, bu otobüslerin egzozundan yalnızca su buharı çıkacağını ve bir dolumla 500 km yol kat edileceğini ifade etmektedir. Hidrojenin üretimi ise belediyeye ait güneş enerji santrallerinden sağlanacaktır. Ancak bu projenin tam uygulama takvimi ve finansal sürdürülebilirliğine dair detaylar kamuoyuyla henüz paylaşılmamıştır.

Kentsel altyapı çalışmaları kapsamında doğalgaz dönüşüm projeleri de çevresel etkileri azaltma hedefiyle yürütülmektedir. Ağustos 2024’te yayımlanan bilgiye göre, Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinde 1.500 hane doğalgaz altyapısına erişim sağlamış ve bu sayı ilerleyen dönemde benzer sayılarla artırılabilecektir. Bu uygulama, özellikle hava kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla yürütülmektedir.

¹⁶ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, “Gaziantep Büyükşehir, Çevreci Yatırımlarıyla Geleceğin Kentini Şekillendiriyor,” Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-buyuksehir-cevreci-yatirimlariyla-gelecegin-kentini-sekillendiriyor

¹⁷ ibid.

Tarımsal kalkınma ve çevre odaklı mesleki eğitim alanında ise, 16 Ocak 2025 tarihinde duyurulan bir protokolle Nurdağı ilçesinde Tarım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi kurulması kararlaştırılmıştır.¹⁸ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin girişimiyle hayata geçirilecek olan bu okul, bölgede modern tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması ve yeşil ekonomi odaklı istihdamın desteklenmesini amaçlamaktadır. Okulda uygulamalı eğitim seraları, tarım atölyeleri, hayvancılık birimleri ve öğrenci pansiyonları gibi altyapılar yer alacaktır.

Belediyenin ekolojik teşvik sistemiyle ilgili olarak kamuoyuna açık belgelerde yer alan en güncel bilgi 2021 yılına aittir. Bu durum, Gaziantep'in çevresel politika uygulamalarını görünür kılmak adına veri paylaşımının daha sistematik bir hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

24 Haziran 2025 tarihinde duyurulan Gaziantep Millet Ormanı Projesi, 200 bin metrekaRELİK bir alanın yeşil kamusal kullanıma açılmasını hedeflemektedir.¹⁹ 1.7 km'lik gece aydınlatmalı yürüyüş parkuru, dumanlı mesire alanları ve sporcular için cross parkurlarıyla desteklenen bu proje, belediye ile Orman Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol kapsamında şekillendirilmiştir. Henüz yapım aşamasında olan bu çalışmanın, tamamlama süresi olarak bir yıl öngörülmüştür. Ancak proje sürecine dair kamuya açık bir izleme takvimi ya da etki değerlendirmesi paylaşılmamıştır.

Ağaçlandırma faaliyetleri kapsamında 27 Mart 2025 tarihinde açıklanan veriler, Yeşil Antep projesi kapsamında 330 bin metrekaRELİK alanda toplam 17 bin fidan dikildiğini göstermektedir.²⁰ Bu faaliyet hem çevresel bilinçlendirme hem de peyzaj geliştirme açısından sembolik bir değer taşımakta; ancak sürdürülebilir ormancılık ilkeleriyle entegrasyon ya da bu alanların korunmasına dair uzun vadeli politika ve göstergeler kamuya açık değildir.

Ulaşım altyapısında çevreci çözümler geliştirme hedefiyle, 20 Mayıs 2025 tarihinde yayımlanan bilgiler doğrultusunda, belediyenin bisiklet yollarını 100 kilometreye çıkardığı açıklanmıştır. Gazibis kiralık bisiklet sistemi ve tamir istasyonlarıyla desteklenen bu altyapı, kullanım alışkanlıklarını dönüştürmeye yönelik olumlu bir adım olarak sunulmuştur. Ayrıca bugüne dek farklı meslek gruplarına ve çocuklara toplamda 120 bin bisiklet dağıtıldığı belirtilmiştir. Ancak bu altyapının aktif kullanımı, trafik üzerindeki etkisi ve karbon salımındaki katkısı gibi veriler henüz kamuya açık şekilde değerlendirilmemiştir.

Enerji alanında ise en dikkat çeken projelerden biri, Solarpark GES yatırımdır. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) destekli bu proje, tamamlandığında 45.900 MWh/yıl elektrik üretmeyi ve yaklaşık 28 bin ton CO₂ eşdeğeri emisyonun önüne geçmeyi hedeflemektedir. Deredüzü, Doğanca ve Köksalan mahallelerinde yer alan tesislerin ilk bölümü 2025 yılı itibarıyla faaliyete geçmiştir.²¹ Yatırım boyutu ve hedefleri bakımından önemli bir girişim olmakla birlikte, bu santrallerin şehre yönelik enerji arzı üzerindeki reel etkileri ya da maliyet/fayda analizine dair detaylı bilgiler sınırlıdır.

¹⁸ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Tarım Şehri Gaziantep İçin İmzalar Atıldı," Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/tarim-sehri-gaziantep-icin-imzalar-atildi

¹⁹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Gaziantep Büyükşehir'den Yeni Yeşil Alan Çalışması," Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-buyuksehir-den-yeni-yesil-alan-calismasi

²⁰ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Gaziantep Büyükşehir, 330 Bin Metrekare Alanı Ağaçlandırdı," Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/index.php/tr/haberler/gaziantep-buyuksehir-330-bin-metrekare-alani-agaclandirdi

²¹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Yeşil Şehir Gaziantep GES Projeleriyle Öne Çıkıyor," Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/yesil-sehir-gaziantep-ges-projeleriyle-one-cikiyor

Gaziantep'in yol ve asfaltlama yatırımları da sürdürülebilir kalkınma başlığı altında değerlendirilmiştir. Meclis kararlarına göre, şehrin farklı noktalarında altyapı kazıları ve deprem sonrası hasarlı yolların onarımı için yaklaşık 300 milyon TL'lik bir kredi ile asfalt kaplama çalışmalarının yürütüleceği açıklanmıştır. Bu tür büyük ölçekli altyapı müdahalelerinin çevresel etkileri ya da malzeme tedarik zinciriyle ilişkisi gibi konular, karar metinlerinde yer almamaktadır.

Karbon ayak izi hesaplaması bakımından belediye tarafından açıklanmış doğrudan bir kurumsal envanter verisi bulunmamaktadır. Ancak 12 Haziran 2025 tarihinde Gaziantep Ticaret Odası (GTO), karbon ayak izini hesaplayıp doğrulayan ilk kurumlardan biri olduğunu açıklamıştır.²² GTO'nun Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde yürüttüğü bu çalışma, şehrin genelinde yeşil dönüşüm konusunda farkındalık artışı olduğunu göstermektedir. Yine de belediyeye ait benzer bir uygulamanın açıklanmamış olması, kent yönetimi düzeyinde kurumsal ölçüm ve izleme kapasitesine dair sınırlılık izlenimi yaratmaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin enerji, atık, ulaşım ve tarım gibi temel alanlarda çeşitli çevreci projeleri uygulamaya koyduğu görülmektedir. Ancak bu projelerin uygulama sonuçlarına ilişkin nicel göstergeler, sosyal etki analizleri ve dış denetim raporları gibi unsurlar henüz sınırlı ölçüde kamuoyuna sunulmaktadır. Bu nedenle, proje odaklı girişimlerin orta ve uzun vadeli çevresel etkilerinin izlenebilirliğini artırmak için şeffaflık mekanizmalarının güçlendirilmesi önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

► HATAY

Hatay Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı kapsamında çevresel sürdürülebilirliği öncelleyen hedefler belirlemiştir. Belediyede 2024 yılından itibaren yaşanan yönetim değişikliği sonrasında, bu hedeflerin hangi kurumsal öncelikler çerçevesinde şekilleneceği ve uygulamaya nasıl yansıtılacağı dikkatle izlenmesi gereken bir süreçtir. Bu plan doğrultusunda, çevre kirliliğinin azaltılması, biyoçeşitliliğin korunması, yenilenebilir enerji kaynaklarının yaygınlaştırılması, yeşil alanlara erişimin artırılması ve ulaşımında çevre dostu yöntemlerin geliştirilmesi gibi temalar öne çıkmaktadır.²³ Stratejik hedeflerde "sürdürülebilir kalkınma" ilkesi benimsendiği ifade edilse de uygulamalara dair kamuoyuna açık veri paylaşımı ve raporlama pratiklerinin henüz sınırlı olduğu görülmektedir. Belediye, 2020-2024 plan döneminde yaşanan deprem felaketleri, çevresel tehditler ve sosyoekonomik değişimleri dikkate alarak yeni planlama sürecine PESTLE (politik, ekonomik, çevresel, teknolojik vb.) analiziyle yön vermiştir. Bu analizlerde özellikle altyapı yetersizlikleri, iklim değişikliğine uyum eksikliği ve bilgi sistemlerinde gelişim ihtiyacı dikkat çekmiştir.

Çevre alanındaki hedefler kapsamında, karbon ayak izinin azaltılması ve kişi başına düşen yeşil alan miktarının artırılması hedeflenmiş; bu kapsamda Park, Bahçe ve Yeşil Alanlar Dairesi Başkanlığı ile iş birliği yapılacağı ifade edilmiştir. Ancak 2023 sonrasına ait faaliyet raporlarına ulaşılammıştır. En son yayımlanan 2023 yılı faaliyet raporunda, şeffaflık,

²² Haberler.com, "Gaziantep Ticaret Odası, Karbon Ayak İzini Doğrulayan İlk Kurumlar Arasında," Haberler.com, erişim 24 Ağustos 2025, www.haberler.com/ekonomi/gaziantep-ticaret-odasi-karbon-ayak-izini-dogrulayan-ilk-kurumlar-arasin-da-18737299-haber/

²³ Hatay Büyükşehir Belediyesi, HBB 2025-2029 Stratejik Planı, erişim 24 Ağustos 2025, api-test.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/December2024/V0BPk8dNLGU8J63Tor6C.pdf

hesap verebilirlik ve yolsuzlukla mücadeleyle yönelik hedeflerin yer aldığı görülmektedir. Bu çerçevede yerel yönetim kararlarının çevrim içi ortamlarda yayınlanması ve harcama birimlerinin bütçe tekliflerinin birleştirilerek 2024 yılı bütçe tasarısının oluşturulduğu belirtilmiştir. Ancak çevre politikalarına dair performans göstergeleri detaylandırılmamıştır.

Belediye Meclisi'nin Aralık 2024 ve Ocak 2025 tarihli karar özetlerinde, sürdürülebilir şehir kalkınmasına veya iklim değişikliğiyle mücadeleyle doğrudan atıf bulunmamaktadır. Aralık ayında, Yeşil Alanlar Dairesi'nin bakım-onarım ve yapım işlerinin 2024-2029 döneminde ihtiyaca göre yıllara sâri ihale edilebilmesine yönelik bir düzenleme yapılmıştır. Ocak ayında ise, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'na sunulacak Hatay Bilim Merkezi projesi için finansman iş birliğine ilişkin kararlar alınmıştır. Her iki kararda da çevreye veya iklime ilişkin açık bir politika yönelimi yer almamaktadır.

2025 yılı başında kamuoyuna yansıyan belediye uygulamaları incelendiğinde, altyapı ve yeşil alan odaklı çalışmaların öne çıktığı, ancak bu çalışmaların sürdürülebilirlik çerçevesinde kurgulanmadığı görülmektedir. Örneğin, 28 Ocak 2025 tarihinde “Daha yeşil bir Hatay” ifadesiyle yapılan sosyal medya paylaşımında, 15 ilçede orta refüljlerde peyzaj düzenlemesi yapıldığı bilgisi verilmiştir. Antakya Havaalanı yolu, Arsuz girişi, İskenderun İbrahim Karaoğlanoğlu Caddesi gibi bölgelerde gerçekleştirilen bu çalışmaların estetik görünüm sağlamaya yönelik olduğu belirtilmiş, ancak su tüketimi, bitki türleri veya iklime uyum gibi çevresel kriterlere dair bilgi paylaşılmamıştır. Benzer şekilde, altyapı yatırımları kapsamında Gülova Mahallesi içme suyu şebekesinin yenilenmesi²⁴ ve çeşitli kaynak sularının kaptaj, iletim ve analiz süreçlerine dair çalışmalar duyurulmuştur. Bu uygulamalar, su kalitesinin artırılması ve kayıpların önlenmesine odaklanmakta; ancak bunların iklim kriziyle ilişkisi ve uzun vadeli direnç stratejileri bağlamında ele alınmadığı görülmektedir.

Kent genelinde tarımsal altyapı yatırımları da sürmektedir. 20 Aralık 2024 tarihinde duyurulan bilgiye göre, Arsuz genelinde son altı ayda toplam 19 bin 371 metre sulama hattı yenilenmiş; bu çalışmaların, çiftçilerin üretim kapasitesini korumak amacıyla yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ancak bu uygulamaların kuraklıkla mücadele, su verimliliği veya agroekolojik yaklaşımlar çerçevesinde planlandığına dair bir değerlendirme sunulmamıştır.²⁵

Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin yenilenebilir enerji ve iklim değişikliğiyle mücadele alanında daha etkin bir yerel politika yürütmek üzere, Avrupa Birliği öncülüğündeki “Covenant of Mayors” (Başkanlar Sözleşmesi) girişimine katılım kararı aldığı görülmektedir. Meclis karar özetlerine göre bu üyelik, 2025 yılı içerisinde belediye meclisinde oybirliğiyle kabul edilmiştir. Bu adım, Hatay Belediyesi'nin gönüllülük esaslı uluslararası iklim taahhütlerine dahil olarak, yerel sürdürülebilirlik politikalarını AB düzeyindeki normlara uyumlu hale getirme iradesini ortaya koymaktadır.²⁶

Ancak mevcut veri seti içerisinde, Covenant of Mayors üyeliğine ilişkin bir eylem planının hazırlanıp hazırlanmadığı, bu çerçevede hangi sektörlere odaklanılacağı, ya da sera gazı emisyonlarının izlenmesine yönelik teknik altyapının nasıl geliştirileceği gibi konularda ka-

²⁴ Hatay Büyükşehir Belediyesi [@hataybsb], “Yolumuz Uzun! Bu Yolda Büyük Emekler Veriyoruz,” Instagram, 21 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DFDqRB-uv03/

²⁵ Hatay Büyükşehir Belediyesi [@hataybsb], “Hataybsb,” Instagram, 20 Ağustos 2025, www.instagram.com/p/DEfcEQsMD43/

²⁶ Hatay Büyükşehir Belediyesi Meclisi, “Meclis Kararları,” Hatay Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, hatay.bel.tr/meclis-kararlari

muya açık detaylı bir belge bulunmamaktadır. Bu da stratejik kararın uygulama düzeyine ne ölçüde geçirildiği konusunda bazı belirsizlikler doğurmaktadır.

Bununla birlikte, Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında hâlâ yeniden yapılanma ve altyapı iyileştirme sürecinde olması, sürdürülebilir şehir kalkınması bağlamındaki uygulamalarda veri açıklığı ve uygulama görünürlüğü açısından belirli sınırlamalar yaratmış olabilir. Belediyenin mevcut yeniden yapılanma sürecinde yeşil alan politikaları, karbon ayak izi çalışmaları ve çevresel altyapı projeleri gibi alanlarda detaylı bilgi ve belgelerin kamuya açık biçimde paylaşılmasının sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

Sosyal medyada “Hatay’ı ayağa kaldırma” vurgusuyla yürütülen kampanyalar ve altyapı yatırımları çoğunlukla yol, su ve kanalizasyon projelerine odaklanmakta; bu yatırımlar çevre veya iklim perspektifiyle çerçevelendirilmemektedir. Bu nedenle, Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin çevresel sürdürülebilirliğe dair stratejik hedefler belirlemiş olmasına karşın, uygulamada bu hedeflerin yansımalarının henüz bütüncül bir politika çerçevesine dönüşmediği gözlemlenmektedir. Projelerin iklim direnci, doğa temelli çözümler, düşük karbonlu planlama gibi unsurlar temelinde raporlanması ve değerlendirilmesi; ayrıca meclis kararlarının bu yönde somutlaştırılması, kurumun stratejik hedeflerine ulaşması açısından önem taşımaktadır.

► İZMİR

İzmir Büyükşehir Belediyesi, çevresel süreklilik, şeffaflık ve yerel kalkınma konularında kamuya açık belgeler üzerinden takip edilebilen nadir yerel yönetimlerden biridir. Kurulan *Şeffaf İzmir Platformu* aracılığıyla çevre, enerji, su ve altyapı yatırımlarına ilişkin planlama ve uygulama belgeleri kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Bu kapsamda, öne çıkan çalışmalardan biri olan Küçük Menderes Havzası Sürdürülebilir Kalkınma ve Yaşam Stratejisi, söz konusu havzada yer alan Bayındır, Beydağ, Kiraz, Menderes, Ödemiş, Selçuk, Tire ve Torbalı ilçelerini kapsamakta ve katılımcı bir planlama modeliyle yerel kalkınma hedefleri belirlemektedir.

Strateji belgesinde yer verilen “varlık odaklı yaklaşım” temelinde, yöre halkının ve paydaşların aktif katılımıyla öncelikli alanlar tespit edilmiş; çevresel, sosyal ve ekonomik riskler birlikte değerlendirilerek yerel kalkınma öncelikleri şekillendirilmiştir. Özellikle tarım ve gıda sanayi alanında önemli bir yere sahip olan havza için, su kaynaklarının korunması ve arıtma altyapısının güçlendirilmesi stratejik önceliklerden biri olarak tanımlanmıştır.²⁷

Bu bağlamda, Küçük Menderes Havzası'ndaki en önemli çevresel sorunlardan biri olan yeraltı ve yüzey suyu kirliliği nedeniyle, atıksu arıtma altyapısının hızla güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. 2024 yılı sonu itibarıyla, havzada yer alan ilçe merkezlerinde kanalizasyon altyapısı büyük oranda tamamlanmış olup, çevre mahallelerde çalışmalar proje veya inşaa aşamasındadır. Selçuk, Menderes, Torbalı, Kiraz ve Tire gibi merkezlerde hali hazırda işletmede olan ileri biyolojik atıksu arıtma tesisleri mevcuttur. Bu tesisler, mevcut debi kapasitesiyle nehirlere ve yan kollarına yapılan deşarjların kontrol altına alınmasını amaçlamaktadır.

²⁷ İzmir Büyükşehir Belediyesi, Küçük Menderes Havzası Sürdürülebilir Kalkınma ve Yaşam Stratejisi, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Yayinlar/30_06122017_093127_ku%C3%A7uk_menderes_havzasi_surdurulebilir_kalkinma_ve_yasam_stratejisi.pdf

Öte yandan, kent genelinde 2030 yılına kadar sıfır karbon hedefi doğrultusunda Avrupa Birliği Şehirler Misyonu kapsamında yürütülen NetZeroCities, CLIMAAX ve CRIZ-ERS projeleri gibi çok sayıda Avrupa Birliği destekli proje süreci devam etmektedir. 2024 yılı aralık ayında başlayan “Dijital Çözümlerle Elektrikte Karbonsuzlaşma” projesiyle enerji tüketimi üzerinden sera gazı azaltımı hedeflenmekte, ayrıca sınırlı kaynakların daha verimli kullanılmasına yönelik uygulamalar planlanmaktadır.²⁸

İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kurumsal karbon ve su ayak izini azaltmaya yönelik olarak da çeşitli hedefler belirlediği, bu kapsamda 2025 yılına kadar su tüketiminin %30 azaltılmasını hedeflediği bildirilmektedir. Bu amaca yönelik Su ve Enerji Yönetimi Şefliği kurulmuş; kamu binalarında enerji ve su tüketimi izlenerek iyileştirme çalışmaları başlatılmıştır.

Küçük Menderes Nehri’nin 4. sınıf su kalitesine sahip olması, özellikle endüstriyel atıkların kontrolsüz deşarjına bağlı olarak ciddi bir sorun teşkil etmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi bu nedenle, 2024 Aralık ayında Torbalı ileri biyolojik atıksu arıtma tesisinin kapasitesini günlük 21 bin metreküpten 57 bin metreküpe çıkaracak yatırımın tamamlandığını duyurmuştur.²⁹ Bu girişimin, 2047 yılı nüfus öngörülerine göre yapılandırıldığı ve toplam 450 milyon TL tutarında yatırımla gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Mayıs ve Haziran 2025 döneminde yürütülen projelere bakıldığında, “Dönüşüme Evde Başla” gibi kapıdan kapıya atık ayrıştırma sistemlerinin yaygınlaştırılmaya çalışıldığı, bu uygulamaların pilot mahallelerden tüm kente taşınmasının hedeflendiği görülmektedir. QR kodlu poşet sistemiyle sürdürülebilir atık yönetimine dair toplumsal farkındalık artırılmakta, vatandaş katılımı teşvik edilmektedir. Benzer şekilde “Pet Maması Döngüsel Ağı” projesi, gıda atıklarının geri dönüşümü ve hayvan refahı arasında doğrudan bağ kurarak özgün bir sürdürülebilirlik uygulaması sunmaktadır.³⁰

Yeşil alan politikaları kapsamında, Çiğli KöprülÜ Kavşağı’nda yürütülen ağaçlandırma çalışmaları ile 26 futbol sahası büyüklüğündeki alanın yeşil koridora dönüştürülmesi hedeflenmekte; bu, kent içindeki doğal dokunun sürekliliğini sağlamaya yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.³¹ Ancak bu tarz projelerin kent geneline sistematik olarak yayılıp yayılmadığı ya da performans göstergeleriyle izlendiği konusunda kamuya açık raporlama henüz sınırlıdır.

İklim kriziyle mücadele alanında ise İzmir’in yerel düzeyde yürüttüğü “COP İzmir” toplantıları, yurttaş meclisleri, gıda güvenliği panelleri ve iklim deklarasyonları, belediyenin sadece teknik değil aynı zamanda katılımcı ve farkındalık odaklı bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. “İzmir İklim İçin Yurttaş Meclisi” projesiyle, iklim politikalarının toplumsal

²⁸ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “İzmir’de Enerji Tüketimi Dijital Çözümlerle Karbondan Arındırılacak,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izmir-de-enerji-tuketimi-dijital-cozumlerle-karbondan-arindirilacak/51140/156

²⁹ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehir’in Çevre Yatırımları Sürüyor İzmir’in En Büyük İkinci Atık Su Arıtma Tesisi İçin Geri Sayım,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, basinhaberleri.izmir.bel.tr/tr/Haberler/1/57533

³⁰ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “Atıklar Mamaya, İsraf İylliğe Dönüşüyor,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/atiklar-mamaya-israf-iyilige-donusuyor/56306/156#:~:text=%C4%B0zmir%20B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir%20Belediyesi%2C%20sahipsiz%20hayvanlar%C4%B1n,sayesinde%20g%C4%B1da%20at%C4%B1klar%C4%B1n%C4%B1%20mamaya%20d%C3%B6n%C3%BCr%C5%9F%C3%BCrecek

³¹ İzmir’de Son Dakika, “İzmir’e Dev Yeşil Koridor: Çiğli Kavşağı’na 3 Bin Ağaç Dikiliyor,” İzmir’de Son Dakika, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmirdesondakika.com.tr/izmire-dev-yesil-koridor-cigli-kavsagina-3-bin-agac-dikiliyor

temsiliyeti artırılmakta, çözüm önerileri doğrudan yerel halktan toplanarak planlara entegre edilmektedir.³²

Öte yandan “İzmir 2030 Kent Taahhüdü” ile karbon nötr şehir hedefi açıkça beyan edilmiş, bu hedef doğrultusunda yerel yönetimler, STK’lar ve özel sektör temsilcileriyle ortak bir vizyon oluşturulmuştur.³³ COP İzmir kapsamında yürütülen tematik çalıştaylar ve sonuç bildirgeleri hem ulusal hem de uluslararası düzeyde İzmir’in iklim eylemi konusundaki pozisyonunu güçlendirmektedir. Ancak bu hedeflerin uygulanabilirliğine dair teknik takvim, bütçesel gereklilikler ve denetim mekanizmalarına dair detayların şeffaf bir şekilde izlenebilir hale gelmesi, süreç izleme açısından önemli bir eksikliklerdir.

Ayrıca, İzmir’in Avrupa Misyon Kentler programındaki varlığı, bu şehirle ilgili enerji verimliliği, mobilite ve doğa temelli çözümler konusundaki uluslararası iş birliklerinin artmasına katkı sağlamakta; ancak uygulamalara dair güncel teknik çıktılar kamuoyuna sadeleştirilmiş biçimde sunulmamaktadır.

Tüm bu veriler ışığında, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin çevre ve iklim politikası, yerel kalkınma odaklı stratejilerle desteklenmekte, uluslararası finans ve bilgi kaynaklarıyla beslenen bütüncül bir yaklaşımla uygulanmaktadır. Ancak kent genelindeki çevresel hedeflerin sürekliliği ve projelerin sosyal etki analizi gibi konulara yönelik kamuya açık sistematik izleme verilerinin paylaşımı sınırlı kalmaktadır. Bu durum, şeffaflık politikasına rağmen, izleme-değerlendirme kapasitesinin güçlendirilmesi ihtiyacına işaret etmektedir.

► KAYSERİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2024 ve 2025 yıllarında çevre, enerji, altyapı ve dirençli kent politikaları alanlarında birçok alanda faaliyet yürütmektedir. Belediye, Park Bahçe ve Ağaçlandırma Daire Başkanlığı eliyle şehir genelinde yeşil alanların artırılması ve peyzaj iyileştirmesi çalışmalarına devam etmekte, özellikle Erciyes Üniversitesi kavşağı gibi merkezi noktalarda düzenleme projeleri yürütmektedir.

Enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji konularında da belediyenin çeşitli adımlar attığı gözlemlenmektedir. Ocak 2024’te Enerji Verimliliği Haftası kapsamında yapılan açıklamada, temiz enerjiye yönelik belediye projeleri ve enerji tüketiminin üretim safhasından itibaren verimli hale getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 22-25 Ocak 2024 tarihleri arasında Kayseri Enerji Fuarı’nda belediye, elektrikli otobüsler, rüzgâr enerjisi projeleri, biyogaz tesisleri, ileri biyolojik arıtma tesisleri gibi uygulamalarını tanıtmıştır.³⁴

Bu alandaki projelerden biri olan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi sayesinde 2024 yılında 44 milyon kilovat/saat elektrik üretilmiş, 22 milyon metreküp sera gazı salınımı önlenmiştir. 2019’dan itibaren toplamda 236 milyon kWh elektrik üretilerek 120 milyon metreküp metan gazı bertaraf edilmiştir. Ayrıca KASKİ bünyesindeki ileri biyolojik arıtma tesislerinde 2024 yılında şehir genelinde 71 milyon 300 bin metreküp atık su arıtılmış, bu süreçte

³² İzmir Büyükşehir Belediyesi, “İzmir İklim İçin Yurttaş Meclisi Projesi Başladı,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izmir-iklim-icin-yurttas-meclisi-projesi-basladi/56513/156

³³ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “İmzalar İzmir 2030 Kent Taahhüdü İçin Atıldı,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/imzalar-izmir-2030-kent-taahhodu-icin-atildi/56465/156

³⁴ Kayseri Ulaşım, “Başkan Büyükkılıç’tan Kayseri Enerji Fuarı’na Ziyaret,” Kayseri Ulaşım, erişim 24 - Ağustos 2025, www.kayseriulasim.com/haber/baskan-buyukkilic%E2%80%99tan-kayseri-enerji-fuari%E2%80%99na-ziyaret

oluşan çamurdan 2,8 milyon metreküp biyogaz elde edilerek yakılmasıyla 21 milyon TL değerinde elektrik enerjisi üretilmiştir. İklim dirençliliği bağlamında 6 Şubat depremleri sonrasında Kayseri Büyükşehir Belediyesi Afet İşleri Daire Başkanlığı'nı kurmuş, mikrobölgeleme, paleosismolojik analizler ve fay segmentleri üzerine saha çalışmaları yapmıştır.³⁵ Erciyes fay hattının jeolojik analizine yönelik MTA, AFAD, TÜBİTAK ve KIGAM ile birlikte çok disiplinli bir proje yürütülmektedir. Ayrıca Kayseri Jeoloji Bilgi Sistemi'nin %70 oranında tamamlandığı, Engelli Bilgi Sistemi gibi afet anında eylem planlamalarını kolaylaştıracak sistemlerin geliştirildiği belirtilmektedir.

Belediyenin ulaşım altyapısına yönelik kırsal yatırımlara 2024 yılında 289 milyon 636 bin TL harcadığı duyurulmuştur. Bu yatırımlar arasında asfalt yama, yayla yolu bakımı, yeni yol yapımı ve altyapı güçlendirme projeleri yer almaktadır. Toplamda 2 bin 647 km asfalt yolda yama, 107 km yeni yol yapımı ve 25 bin km yayla yolu bakımı gerçekleştirilmiştir.³⁶

Öte yandan, 2024 yılında Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi'nde düzenlenen Yeşil Alanlar Çalıştayı ile şehrin doğası ve peyzajına yönelik planlama konuları ele alınmış; şehirdeki yeşil alan çalışmalarının daha sistemli yürütülmesi hedeflenmiştir. Şehir genelinde park ve bahçe uygulamaları, çevre temizliği, kentsel estetik gibi alanlarda da Park ve Bahçeler Daire Başkanlığı faaliyetlerini sürdürmektedir.

5 Haziran 2025 tarihinde Dünya Çevre Günü dolayısıyla yapılan açıklamada Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kayseri'yi Türkiye'nin en çevre dostu şehirlerinden biri hâline getirme hedefini vurgulamıştır. Bu açıklamada enerji verimliliği, yenilenebilir enerji, bisiklet yolları, yeşil alan üretimi ve geri dönüşüm alanlarındaki projeler öne çıkmıştır.³⁷

Özellikle toplu ulaşımında rüzgâr enerjisi kullanımı açısından Türkiye'de öncü bir adım atıldığı belirtilmiş; 21 megawatt gücündeki rüzgâr türbiniyle yıllık 60 milyon kWh elektrik üretimi hedeflenmektedir. Bu projenin karbon ayak izi üzerindeki etkisine dair sayısal tahmin paylaşılmış ancak bu tür uygulamalara dair izleme ve değerlendirme sonuçları henüz kamuoyuyla detaylı biçimde paylaşılmamıştır.

Belediyenin enerji altyapısı yatırımları arasında, GES projeleriyle atık su arıtma tesislerinde elektrik ihtiyacının karşılandığı, biyogaz tesisinde atıklardan enerji üretildiği ve farklı alanlarda toplamda yıllık 3 milyon kWh elektrik üretildiği kaydedilmiştir. Ayrıca, K-Şarj projesi ile elektrikli araç kullanımının desteklenmesi, enerji verimliliğine yönelik adımlar arasında yer almaktadır. 20 Haziran 2025 tarihinde Yahyalı ilçesinde yeni bir K-Şarj Elektrikli Araç Şarj İstasyonu'nun açıldığı belirtilmiştir.³⁸

Yeşil alan üretimi bağlamında belediye, son altı yılda 750 bin fidan dikildiğini ve yeşil alan miktarının 11 milyon metrekareye ulaştığını duyurmuştur. Bunun yanında kişi başına düşen yeşil alan oranının 18 metrekareye çıkarıldığı ifade edilmiştir. Bu rakamlar önemli bir kapasiteye işaret etse de bu alanların sürdürülebilirliği, su tüketimi, biyolojik çeşitlilik üze-

³⁵ Kayseri Gündem, "Kayseri'de 2025 Yılı Yatırım Zirvesi Gerçekleşti," Kayseri Gündem, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayserigundem.com.tr/kayseri-de-2025-yili-yatirim-zirvesi-gerceklesti/115809/

³⁶ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Büyükkılıç: 'Çevre Dostu Bir Şehir İnşa Ediyoruz,'" Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/baskan-buyukkilic-cevre-dostu-bir-sehir-insa-ediyoruz2604526045

³⁷ ibid.

³⁸ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Büyükkılıç'tan Yahyalı'ya Temiz Enerji Yatırımı: K-Şarj Elektrikli Araç Şarj İstasyonu Açıldı," Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/baskan-buyukkilic-yahyalia-temiz-enerji-yatirimi-k-sarj-elektrikli-arac-sarj-istasyonu-acildi2611026110

rindeki etkileri ve mekânsal dağılımları gibi konularda daha detaylı verilere ihtiyaç duyulmaktadır.³⁹

Bisiklet yollarına yönelik yatırımlar, 6 yıllık süreçte 102 milyon TL'yi aşmış ve toplam bisiklet yolu uzunluğu 80 kilometreye ulaşmıştır. Yeni projelerle birlikte bu rakamın 170 kilometreye çıkarılması planlanmaktadır. Bu çabanın, kent içi karbon salımını azaltmaya yönelik potansiyeli bulunmakla birlikte, kullanım yoğunluğuna, entegrasyon düzeyine ve yaygınlaştırma stratejilerine dair bilgiler sınırlıdır.⁴⁰

Katı atık yönetimi kapsamında, sera gazı salımının azaltılmasına katkı sunan düzenli depolama tesisi ve domates üretimi yapılan 11 bin metrekarelik topraksız sera projesi dikkat çekmektedir. Ayrıca 6,9 milyon m³ atığın izlendiği Hafriyat Yönetim Otomasyon Sistemi ile atık yönetimi dijitalleştirilmiştir. Ancak atık geri kazanımı, evsel atık ayrıştırma, halkın katılım düzeyi gibi veri başlıkları kamuoyuna açık değildir.⁴¹

Tüm bu bilgiler ışığında, Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin çevre, enerji, altyapı ve iklim dirençliliği alanlarında yürüttüğü faaliyetlerin çeşitli projeler ve kurum içi yapılarla desteklendiği görülmektedir. Ancak, sürdürülebilir şehir kalkınmasına ilişkin konuların belediye meclis kararları, komisyon raporları ve diğer karar süreçlerinde sınırlı biçimde yer bulması; ayrıca bu alanlardaki uzun vadeli etki analizlerinin, sera gazı azaltımına katkıların ve sosyal etkilerin düzenli ve şeffaf biçimde raporlanmaması, uygulamaların izlenebilirliği ve hesap verebilirliği açısından dikkat çeken bir eksiklik oluşturmaktadır.

► KOCAELİ

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin çevre, altyapı ve sürdürülebilirlik politikaları, 2025-2029 dönemine ilişkin stratejik belgelerde geniş bir çerçevede tanımlanmış olsa da uygulamalara dair kamuya açık güncel veri ve haberlerin sınırlılığı dikkat çekmektedir. Belediyenin 2025 Mali Yılı Performans Programı'nda "Altyapı, Kentsel Gelişim ve Dirençli Şehir ile Sürdürülebilir Çevre Yönetimi" temaları temel çalışma eksenleri arasında yer almakta; yeşil alanların artırılması, kentsel hareketliliğin çevre dostu hale getirilmesi ve karbon ayak izinin azaltılması hedefleri vurgulanmaktadır.

Uygulama düzeyinde ise Kocaeli'de sürdürülebilir ulaşım politikaları görece öne çıkmaktadır. Kentsel hareketlilik alanında SKUP (Sürdürülebilir Kentsel Ulaşım Planı) kapsamında yürütülen çalışmalar ile KOBİS (Kocaeli Bisikletli Ulaşım Sistemi) gibi projeler hayata geçirilmiştir. Özellikle KOBİS'in 2024 yılında 82 istasyonda toplam 20 milyon dakikayı aşan kullanıma ulaşması, aktif ulaşım araçlarının teşviki açısından kayda değerdir. Bunun yanında, konvansiyonel sokak aydınlatmalarının LED armatürlerle değiştirilmesi de enerji verimliliğine katkı sağlayan uygulamalar arasında yer almıştır.⁴²

³⁹ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'den 6 Yılda 750 Bin Fidan ile Kayseri'ye 'Yeşil' Katkı," Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/buyuksehirden-6-yilda-750-bin-fidan-ile-kayseriye-ye-sil-katki2586925870

⁴⁰ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Büyükkılıç'tan Sağlıklı ve Çevreci Ulaşım Aracı 'Bisiklet'e Dev Destek," Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/baskan-buyukkilicitan-saglikli-ve-cevreci-ulasim-araci-%E2%80%98bisiklete-dev-destek26033

⁴¹ TR Kayseri, "Büyükşehir'den Örnek Hafriyat Yönetim Sistemi," TR Kayseri, erişim 24 Ağustos 2025, www.trkayseri.com/buyuksehirden-ornek-hafriyat-yonetim-sistemi

⁴² Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'den Ulaşımın Öncü ve Modern Yaklaşımı; Nefes Alan Kocaeli," Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/haber/buyuksehirden-ulasimda-ocnu-ve-modern-yaklasim-nefes-alan-kocaeli-46155.html

Yeşil altyapıya dair açıklamalarda ise belediyenin kişi başına düşen yeşil alan miktarını 14 metrekareye çıkardığı ve 9 milyon fidanı toprakla buluşturduğu ifade edilmiştir.⁴³ Bu açıklamalar, uzun vadeli bir çevresel vizyona işaret etse de bu hedeflerin yer aldığı somut projeler ve izleme göstergeleri kamuya açık belgelerde yeterince detaylandırılmamıştır.

İzmit Körfezi'nde gerçekleştirilen çevre temizliği faaliyetleri de sürdürülebilir çevre yönetiminin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Belediye, deniz süpürgeleriyle körfezde düzenli temizlik faaliyetlerini sürdürdüğünü belirtmekte ve bu çalışmaların sulak alanlardaki biyolojik çeşitliliğe olumlu yansıdığını aktarmaktadır. Nitekim, 2025 yılı başında flamingo popülasyonunda gözlemlenen artış, bu ekolojik iyileşmenin göstergelerinden biri olarak sunulmuştur.⁴⁴

Bununla birlikte, iklim kriziyle mücadeleye ilişkin yerel düzeyde yürütülen eylemlerin kapsamı ve sistematığı konusunda güncel SECAP (Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı) gibi stratejik belgelerin kamuya açık güncel versiyonlarına ulaşılamamaktadır. 12 Aralık 2024 tarihli meclis kararlarında yalnızca çevre düzenlemelerine değinilmiş, sürdürülebilirlik perspektifiyle çerçevelenmiş somut kararlar yer almamıştır.⁴⁵ Ayrıca, sürdürülebilir şehir kalkınması, karbon ayak izi izleme ve iklim risklerine uyum gibi konuları ele alan bağımsız bir komisyon yapısının da mevcut olmadığı gözlemlenmiştir.

2025 yılı haziran ayı meclis karar özetlerinde belirli ilçelerde imar planı değişikliklerinin onaylandığı görülmektedir. Ancak bu değişikliklerin yeşil alan üretimi, altyapı iyileştirmeleri ya da iklim dirençliliği gibi çevresel hedeflerle ne ölçüde ilişkilendirildiğine dair kamuya açık bir değerlendirme bulunmamaktadır.⁴⁶

Belediyenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik stratejik belgelerinde çevre duyarlılığına dair genel ifadeler yer almakta olsa da karar alma süreçlerinin bu hedeflerle ne düzeyde bütünleştiğini izlemek güçtür. Mevcut bilgiler, imar planı değişikliklerinin daha çok yapılaşmaya ilişkin yönleriyle gündeme geldiğini; yeşil altyapı, karbon emisyonu azaltımı ya da iklim adaptasyonu gibi çevresel ölçütlere dair sistematik açıklamaların eksik olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, yeşil alan üretimi, bisiklet yolları, karbon ayak izi ölçüm çalışmaları gibi sürdürülebilirlik bileşenlerine dair Haziran 2025 dönemi itibarıyla güncel ve detaylı veri ya da proje çıktıları kamuya açık belgelerde sınırlı düzeyde yer almaktadır. Bu durum, belediyenin sürdürülebilir şehircilik vizyonunun uygulama düzeyinde ne kadar somutlaştığını izlemeyi zorlaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin Haziran 2025 dönemi kararları imar plan-

⁴³ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'den 6 Yılda 750 Bin Fidan ile Kayseri'ye 'Yeşil' Katkı," Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/buyuksehirden-6-yilda-750-bin-fidan-ile-kayseriye-yesil-katki2586925870

⁴⁴ Anlatılanın Ötesi, "İzmit Körfezi'ndeki Flamingo Sayısında Artış Gözleniyor," Anlatılanın Ötesi, 29 Eylül 2024, anlatilanimotesi.com.tr/20240929/izmit-korfezindeki-flamingo-sayisinda-artis-gozleniyor-1088571572.html?ysclid=mdfsnvxfao364710296

⁴⁵ T.C. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclisi, 2024 Yılı Aralık Ayı Meclis Toplantısının 12.12.2024 Tarihli 1. Birleşim Karar Özetleri, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2024, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1734528493_12122024-tarihli-karar-ozeti_ustyazipdf.pdf

⁴⁶ T.C. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclisi, 2025 Yılı Haziran Ayı Meclis Toplantısının 19.06.2025 Tarihli 1. Birleşim Karar Özetleri, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2025, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1751012299_19062025-tarihli-karar-ozetleri_ustyazipdf.pdf

laması yönüyle bazı faaliyetleri ortaya koymakta; ancak sürdürülebilir kalkınma perspektifinden değerlendirilebilecek çevresel çıktılar ve sosyal etkiler bakımından daha şeffaf, ölçülebilir ve güncel veri paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanlarda daha görünür bir politika uygulaması, yerel çevre politikalarının etkinliği açısından önemli olacaktır.

► KONYA

Konya Büyükşehir Belediyesi, çevre, enerji, altyapı ve bilinçlendirme alanlarında 2024 ve 2025 yılları itibarıyla bir dizi faaliyet yürütmüştür. Belediye, enerji altyapısı konusunda önemli bir adım atarak Karatay Saraçoğlu Mahallesi'nde planlanan 70 MW kapasiteli Güneş Enerjisi Santrali projesine dair onayı 7 Ocak 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır.⁴⁷ Proje, Dünya Bankası ve İLBANK ortaklığında Kamu ve Belediye Yenilenebilir Enerji Projesi (KABYEP) kapsamında geliştirilmekte olup hem çevresel hem de ekonomik faydalar sunması beklenmektedir.

14 Ocak 2025 tarihinde Belediye Başkanı Uğur İbrahim Altay tarafından yapılan bir diğer açıklamada, söz konusu GES projesinin 2 milyar TL'lik yatırım büyüklüğüyle Konya'nın en büyük yenilenebilir enerji yatırımlarından biri olacağı belirtilmiştir. 58 bin hanenin elektrik ihtiyacını karşılayacak kapasitede olan projenin, karbon emisyonlarının azaltılmasına da katkı sağlaması beklenmektedir. Bu yatırım, Konya'nın enerji altyapısında dışa bağımlılığı azaltmaya yönelik bir adım olarak değerlendirilmekte, ancak uygulama takvimi ve performans göstergelerine ilişkin detaylar kamuya açık belgelerde sınırlıdır.

Belediye, iklim değişikliği ile mücadelede eğitim ve bilinçlendirme boyutuna da odaklanmakta, bu kapsamda Erasmus+ programı dahilinde "Zero Food Waste Volunteers With Art" (Sanat ile Sıfır Gıda İsrafı Gönüllüleri) isimli projeye liderlik etmektedir. 14 Ocak 2025 tarihinde kamuoyuna duyurulan proje ile özellikle çocuklar ve gençler arasında gıda israfı, çevre bilinci ve küresel iklim değişikliği konularında farkındalığın artırılması hedeflenmektedir.⁴⁸ Etkinlikler, eğitim modülleri, animasyonlar ve müzik tabanlı çalışmalarla desteklenmekte; öğrenciler "Sıfır Gıda İsrafı Gönüllüsü" rozetleri ile çevresel farkındalık konusunda aktif rol almaya teşvik edilmektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin çevresel altyapıya dair son kamusal raporunun 2017 yılına ait Çevresel Gürültü Eylem Planı olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, güncel çevresel raporlama ve izleme kapasitesinin kamuya açık belgeler düzeyinde sınırlı olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, süreklilik arz eden altyapı güçlendirme ve enerji dönüşümü projeleri, Konya'nın dirençli ve kaynak verimliliğine dayalı bir şehir yapısına geçiş hedefini desteklemektedir.

⁴⁷ Konya Büyükşehir Belediyesi, "Karatay Saraçoğlu Mahallesinde 70 MW'lık Güneş Enerjisi Santrali Projesi Onaylandı," Konya Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.konya.bel.tr/duyuru/karatay-saracoglu-mahallesinde-70-mw-lik-gunes-enerjisi-santrali-projesi-onaylandi

⁴⁸ Konya Büyükşehir Belediyesi, "Küresel İklim Değişikliği ve Gıda İsrafının Önlenmesine Konya Büyükşehir'den Destek," Konya Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.konya.bel.tr/haber/kuresel-iklim-degisikligi-ve-gida-israfinin-onlenmesine-konya-buyuksehir-den-destek

5 Haziran 2025 tarihinde yerel basında yer alan bilgiye göre, Konya Kapalı Havzası'nın en kurak bölgesi olan Karapınar'da yeşil alan artırımına yönelik çalışmalar sürmektedir.⁴⁹ Bu çalışmalar, 1959 yılında başlatılan bir mücadele geçmişine dayandırılmakta ve özellikle Türkiye'nin en az yağış alan bölgelerinden birinde çevresel iyileştirme çabalarının sürekliliğine işaret etmektedir. Ancak belediyenin bu alanlara dair geliştirdiği proje kapsamı, kullanılan yöntemler, elde edilen somut sonuçlar ve yıllık yeşil alan artışı gibi metriklerle açık bir kurumsal raporlama bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu girişimlerin daha çok yerel haberlerle gündeme geldiği, fakat izlenebilirliği destekleyecek belgelerin eksik olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte Konya Büyükşehir Belediyesi, 4 Temmuz 2025 tarihinde yayımlanan bir başka habere göre, Avrupa çapında sürdürülebilir ulaşım çözümlerinin tartışıldığı prestijli bir mobilite etkinliğinde yer almıştır. Bu kapsamda, belediyenin Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Planı geliştirme süreci içinde olduğu ve projenin ulaşım modellemesi, yaya-bisiklet-toplu taşıma kullanımının artırılması, özel araçlara bağımlılığın azaltılması, hava/gürültü kirliliğinin azaltılması ve enerji verimliliği gibi alanlara odaklandığı belirtilmiştir. Özellikle Safely Projesi kapsamında Konya'nın Avrupa'daki benzer şehirlerle deneyim paylaşımı yaptığı aktarılmaktadır. Ancak bu açıklamalarda söz konusu planın ne aşamada olduğu, uygulamaya geçirilip geçirilmediği, yerel ulaşım verilerinde nasıl bir değişim hedeflendiği gibi teknik detaylar sunulmamaktadır.⁵⁰

Bu örnekler, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilirlik alanında bazı önemli iş birlikleri ve tematik projeler yürüttüğüne işaret etmektedir. Ancak hem yeşil alan yönetimi hem de karbon salımı ve ulaşım gibi çevresel ayak izi alanlarında açıklanan bilgilerin çoğunlukla haber metinlerine dayalı olduğu, kurumsal belge düzeyinde sistematik bir raporlama yapılmadığı anlaşılmaktadır. Karbon ayak izi envanteri, yutak alan politikaları, sera gazı azaltım hedefleri veya yenilenebilir enerji yatırımlarına dair kamuya açık herhangi bir teknik dokümana erişilememesi, belediyenin bu alandaki kapasitesini izlemeyi güçleştirmektedir.

Toplamda değerlendirildiğinde, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin çevre ve enerji alanlarındaki adımlarının yatırım odaklı bir çerçeveye oturduğu, ancak bu adımların uzun vadeli etkilerine dair izleme ve şeffaflık ilkeleri çerçevesinde kamuoyuyla paylaşılmasının güçlendirilmesi gerektirdiği söylenebilir. Özellikle su, atıksu, hava kalitesi gibi kritik alanlarda güncel verilere dayalı sistematik raporlamalar, Konya'nın sürebilir şehir hedeflerine daha yakın bir şekilde ilerlemesini sağlayacaktır.

⁴⁹ Yeni Konya, "Konya'nın Kurak İlçesi Yeşile Bürünüyor! 1959'da Başlayan Mücadele Sürüyor," Yeni Konya, erişim 24 Ağustos 2025, www.yenikonya.com.tr/konya/konya_nin_kurak_ilcesi_yesile_burunuyor_1959_da_baslayan_mucadele_suruyor-1952278

⁵⁰ Konya Büyükşehir Belediyesi, "Konya Büyükşehir'in Ortağı Olduğu 'Safely' Projesi ile Konya'nın Örnek Ulaşım Yatırımları Anlatılıyor," Konya Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.konya.bel.tr/haber/konya-buyuksehirin-ortagi-oldugu-safely-projesi-ile-konyanin-ornek-ulasim-yatirimlari-anlatiliyor

► MALATYA

Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı ve 2023-2030 İklim Değişikliği Eylem Planı ile şehir genelinde çevresel süreklilik, altyapı iyileştirme, enerji verimliliği ve iklim uyum başlıklarında çeşitli hedefler belirlemiştir. Stratejik belgelerde yerel yönetimlerin iklim krizindeki rolü vurgulanmakta, kentlerin dünyadaki sera gazı emisyonlarının %80'ine yakınından sorumlu olduğu belirtilerek Malatya özelinde sera gazı emisyon envanteri hazırlandığı ifade edilmektedir. Bu envantere göre Malatya'nın toplam yıllık emisyonu yaklaşık 2,8 milyon ton CO₂e olarak hesaplanmıştır.

Malatya İklim Değişikliği Eylem Planı, yerel yönetimin sürdürülebilirlik politikasını planlama düzeyinde ortaya koymakta, sera gazı salımının azaltılmasına yönelik somut adımlar için yön haritası sunmaktadır. Bu kapsamda enerji, binalar, atık yönetimi, ulaşım, tarım gibi çeşitli alanlarda eylem planlarının geliştirilmesi ve uygulanması öngörülmektedir. 27 Aralık 2024 tarihinde düzenlenen İklim Değişikliği Merkez Çalıştayı'nda, kamu kurumları, uzmanlar ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla planın uygulanmasına ilişkin fikir alışverişi yapılmış, planın kurumsal sahipliği artırılmaya çalışılmıştır.

Belediyenin altyapı hizmetleri alanındaki uygulamalarına dair güncel kamuya açık veri sınırlı olmakla birlikte, 8 Ocak 2025 tarihli Belediye Meclis Karar Özeti'nde MASKİ Genel Müdürlüğü'ne ait 11 adet aracın devralınmasına yönelik karar yer almaktadır.⁵¹ Bu karar, belediye içi hizmetlerin kurumsal kapasitesini artırma ve lojistik altyapıyı güçlendirme adımı olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca 2025-2029 Stratejik Planı'nda afetlere dirençli kentsel yapılar, doğal kaynakların verimli kullanımı, su ve atık yönetiminde süreklilik, küresel iklim hedefleriyle uyumlu kentsel politikalar gibi çerçeve hedeflere yer verilmiştir. Ancak uygulamaya dair performans göstergeleri, hedeflenen somut yatırımlar ya da zamanlamaya ilişkin detaylar kamuya açık raporlarda şimdilik yer almamaktadır.

Bu çerçevede, Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin çevre ve iklim politikasını belgesel düzeyde şekillendirdiği, ancak uygulama alanında şeffaflık ve izleme kapasitesinin geliştirilmesi gerektiren bir yapı sergilediği söylenebilir. Uzun vadeli sürdürülebilirlik hedeflerine daha etkili ulaşabilmek için, yürütülen projelerin kamuya düzenli ve izlenebilir biçimde sunulması, şehir halkıyla paylaşılması ve performans göstergeleri üzerinden izlenmesi önem taşımaktadır.

► MANİSA

Manisa Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı kapsamında kentsel ve kırsal alanları birlikte kalkındırma hedefiyle çevre, enerji, altyapı ve sosyal yaşam alanlarında çeşitli uygulamalar gerçekleştirmektedir.⁵² Plan, sürdürülebilir kalkınma ilkesiyle kentsel büyümeye yön vermeyi, yeşil alanları artırmayı, karbon emisyonunu azaltacak altyapıları

⁵¹ Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2025 Yılı Meclis Karar Özetleri, Malatya Büyükşehir Belediyesi, erişim 24 Ağustos 2025, www.malatya.bel.tr/sayfa/2025-yili-meclis-karar-ozetleri

⁵² Malatya Büyükşehir Belediyesi, 2025 Yılı Meclis Karar Özetleri, Malatya Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.malatya.bel.tr/sayfa/2025-yili-meclis-karar-ozetleri

hazır hale getirmeyi ve afetlere dirençli yapılar inşa etmeyi öngörmektedir. Bununla birlikte, 2023 sonrasına ait performans raporları kamuya açık biçimde paylaşılmamıştır.

Yeşil altyapı ve peyzaj uygulamaları konusunda belediyenin 2024 sonu ve 2025 başında yürüttüğü çalışmalar dikkate değerdir. 30 Aralık 2024 tarihinde kamuoyuyla paylaşılan bilgiye göre, 50 bin metrekarelik Süs Bitkileri Üretim Tesisinde 6 ayda 370 bin adet mevsimlik çiçek üretilmiş, su tasarrufu odaklı kurakçıl peyzaj uygulamaları il genelinde yaygınlaştırılmıştır. 29 Ocak 2025 tarihinde Zeytinliova Mahallesi'nde tamamlanan üstyapı çalışması kapsamında 59 bin metrekare kilit parke döşemesi yapılmış ve bu alanlarda daha önce su altyapısı yenilenmiştir.⁵³

Manisa Büyükşehir Belediyesi ayrıca atık yönetimi ve endüstriyel kirlilikle mücadele alanlarında da aktif denetimler yürütmektedir. 26 Ocak 2025 tarihinde Kula ilçesinde yapılan denetimlerde, çevreye kaçak atık döken firmalara cezai işlem uygulanmış; denetimlerin Jandarma ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ile iş birliği halinde devam edeceği belirtilmiştir.⁵⁴ Tarihsel alanların korunmasıyla entegre yürütülen çevre temizliği çalışmaları kapsamında MASKİ ve belediye ekipleri, Ocak 2025 itibarıyla tarihi Çaybaşı Deresi'nde temizlik ve bakım çalışması yürütmektedir.

Manisa'da tarımsal kalkınmaya yönelik destekler 2024 Aralık ve 2025 Ocak ayında hız kazanırken, sulama kooperatifleriyle şeffaf toplantılar yapılmış ve altyapı eksikliklerinin giderilmesine yönelik talepler dinlenmiştir. "Tek Dam" projesiyle kırsalda süt hayvancılığı desteklenmekte, hijyen, verimlilik ve kooperatifleşme yoluyla sürdürülebilir olmayan, planlı hayvancılık hedeflenmektedir.⁵⁵

Çevresel eğitim ve farkındalık çalışmaları da belediyenin güncel politikaları arasındadır. 13 Ocak 2025'te Enerji Tasarrufu Haftası kapsamında çocuklara yönelik boyama atölyeleri düzenlenmiş, 30 Aralık 2024'te öğrencilere iklim eğitimi verilmiş ve sera gazı, karbon ayak izi gibi konular anlatılmıştır. Belediye, ayrıca 3 Ocak 2025 tarihinde, UKAY'2024 Katı Atık Yönetimi Kongresi'ne katılarak atık yönetimi teknik kapasitesini geliştirme amacını kamuoyuyla paylaşmıştır.⁵⁶

Toplu taşıma alanında, Ocak 2025 itibarıyla şehir içi ve ilçe bazlı yeni sefer düzenlemeleri hayata geçirilmiş, sefer sayıları artırılmış, özellikle öğrenciler ve çalışanlar için hatlar yeniden planlanmıştır. Yeni otobüs filoları eklenmiş, engelli ve yaşlılara yönelik haklar tekrar tanınmıştır. Malta Katlı Otoparkı gibi altyapı projeleri de çevreci unsurlarla (güneş enerjisi, yağmur suyu hasadı, elektrikli şarj istasyonları) donatılarak 2025 yılında hizmete alınması planlanmaktadır.⁵⁷

⁵³ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Manisa Büyükşehir Belediyesi'nden Dolandırıcılık Uyarısı," Manisa Büyükşehir Belediyesi, 2 Nisan 2025, erişim 25 Ağustos 2025, x.com/manisabsb/status/1884545238313693250

⁵⁴ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Endüstriyel Atık Dökümlerine Karşı Denetimler Devam Ediyor," Manisa Manşet Gazetesi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, manisamansetgazetesi.com/haber/endustriyel-atik-dokumlerine-karsi-denetimler-devam-ediyor-60701

⁵⁵ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Manisa Büyükşehir Belediyesi'nden Yenilikçi 'Tek Dam' Projesi," Tarım Pusulası, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.tarimpusulası.com/haber/manisa-buyuksehir-belediyesinden-yenilikci-tek-dam-projesi-41830

⁵⁶ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir, Yeşil Dönüşümü Yakından Takip Ediyor," Manisa Büyükşehir Belediyesi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, manisa.bel.tr/Haberler/44430_buyuksehir-yesil-donusumu-yakindan-takip-ediyor.aspx

⁵⁷ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Elektrikliğini Güneşten, Suyunu Yağmurdan Sağlayacak," Manisa Manşet Gazetesi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.manisamansetgazetesi.com/haber/elektrigini-gunesten-suyunu-yagmurdan-saglayacak-59615

Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamaları genel olarak yatayda çevresel duyarlılığı gözetmekte, altyapı, kırsal kalkınma ve eğitim gibi farklı alanlarda süreklilik gösteren projelerle desteklenmektedir. Ancak, izleme-değerlendirme sistematığı, performans göstergelerinin paylaşılması ve karbon ayak izine dair sayısal hedefler gibi unsurlar henüz sınırlıdır. Bu alanlarda kamuya düzenli bilgi akışı sağlanması, stratejik planla uygulamalar arasındaki bağlantıları daha izlenebilir kılabilir.

► MERSİN

Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2025 yılı itibarıyla iklim eylemi, yeşil altyapı, enerji verimliliği, tarımsal destek ve kentsel dayanıklılık konularında çok yönlü ve stratejik bir çerçevede faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu çalışmaların temelini, Haziran 2022'de TÜBİTAK-MAM iş birliğiyle başlatılan ve Aralık 2023 tarihinde kamuoyuna açıklanan Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP) oluşturmaktadır.⁵⁸ SECAP, 2019-2021 dönemine ait sera gazı emisyon verilerini inceleyerek, kentsel bazda sera gazının %45'inin konut ve kamu binalarından, %24'ünün ulaşımdan ve %22'sinin endüstriyel faaliyetlerden kaynaklandığını ortaya koymuştur. SECAP kapsamında ayrıca 2055 yılına kadar uzanan projeksiyonlarla sera gazı azaltım senaryoları, risk ve kırılganlık analizleri ile uyum önlemleri geliştirilmiştir.⁵⁹

Bununla birlikte, SECAP sadece teknik bir belge olmanın ötesinde, ulusal ve uluslararası platformlarla entegrasyonu hedefleyen bir yönetim aracı olarak da kullanılmaktadır. Mersin Büyükşehir Belediyesi, ICLEI-CDP Track Raporlama Platformu'na üyelik gerçekleştirerek, planlama ve uygulama süreçlerini şeffaf ve izlenebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, Mersin'in karbon ayak izi hesaplamaları, sera gazı azaltım hedefleri ve sektörel bazda planlanan uygulamaların etkisi düzenli şekilde raporlanabilmektedir. 2023 yılı sonunda yayınlanan son raporda, kentteki kişi başına düşen karbondioksit eşdeğeri miktarının 9,1 kg olduğu belirtilmiş, bu değer ulusal ortalamasının (%6,35) %30 kadar üzerinde olduğu vurgulanmıştır.

Yeşil alanlar ve su verimliliği alanlarında 2024 yılı boyunca Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı tarafından çeşitli uygulamalar hayata geçirilmiştir. 10 Ocak 2025 tarihinde yayınlanan bilgiye göre, 2024 yılında 3 bin 200 ağaç, 950 bin çalı grubu ve 1 milyon 900 bin mevsimlik bitki dikimi gerçekleştirilmiş, 50 km'lik refüj hattında otomatik sulama sistemlerine geçilerek hem kaynak tasarrufu sağlanmış hem de bitki sağlığı artırılmıştır. Tema Park, Hobi Park, 68'liler Ormanı gibi alanlarda ise hem yenileme hem de toplumsal kullanım odaklı peyzaj düzenlemeleri uygulanmıştır. Belediyeye ait seralarda yılda ortalama 1400 adet kamelya ve bank üretimi yapılmakta, bu alanlar kamu kurumları, okullar ve sosyal tesislerin taleplerine cevap verecek şekilde kullanılmaktadır.⁶⁰

Tarihsel olarak tarımsal desteklerin de ön planda tutulduğu Mersin'de, 2024 yılında tarım destekleri %80 oranında artırılarak 215 milyon TL seviyesine çıkartılmış, bu destekler sürebilir ve onarıcı tarım uygulamalarının yaygınlaştırılmasında kullanılmıştır. 8 Mayıs 2024

⁵⁸ Mersin Büyükşehir Belediyesi, Mersin Sürdürülebilir Enerji ve İklim Eylem Planı (SECAP), 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/dokumanlar/mersin-surdurulebilir-enerji-ve-iklim-eylem-plan-secap-661869947

⁵⁹ ibid.

⁶⁰ Mersin Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir 2024'te Kentin Yeşil Dokusunu Geliştirdi," Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/haber/buyuksehir-2024te-kentin-yesil-dokusunu-gelistirdi-1736488836

ve 19 Şubat 2025⁶¹ tarihli duyurulara göre, 800'den fazla çiftçiye ulaşan sulama borusu desteği sayesinde 10 bin dekar araziye etkin su erişimi sağlanmıştır.

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamaları planlamayı operasyona dönüştürebilen bir yerel yönetim pratiği sunduğu görülmektedir. SECAP belgesinin teknik detaylarından yola çıkarak hem altyapı hem de kamuoyunu bilgilendirme odaklı uygulamalar hayata geçirilmiştir. Bununla birlikte, planlama-belgeleme-izleme zincirinin kamusal şeffaflığını süreklilik ve veri tabanlı performans raporlamalarıyla desteklenmesi, uzun vadeli çevresel yönetim kapasitesini daha da güçlendirebilecektir.

► MUĞLA

Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı çerçevesinde sürdürülebilir kalkınma, yeşil altyapı, karbon emisyonunun azaltılması ve kırsal entegrasyonunu esas alan çeşitli çalışma başlıklarında ilerlemektedir.⁶² Planlama belgelerinde, dijital çözümlerden faydalanarak altyapının çağdaşlaştırılması, şehir-içi ve kırsal alanda süreklilik arz eden hizmetlerin entegrasyonu, yeşil alanların iyileştirilmesi ve iklim dostu projelerin yaygınlaştırılması temel hedefler olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte, 2023 sonrası faaliyet raporları ve uygulamaya dair performans belgelerine erişim sınırlı kalmıştır.

2024 yılı sonu itibarıyla meclis kararları ve komisyon raporları çerçevesinde, Muğla'da İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı kurulmuş; bu idari yapının kurumsal kapasiteyi artırması ve izleme-değerlendirme mekanizmalarının kurulması hedeflenmiştir. Bu adım, şehirde iklim krizi, kuraklık ve su yönetimi gibi alanlarda daha çok kurumlar arası koordinasyonu sağlama amacı taşımaktadır.

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin altyapıya yönelik projeleri, özellikle 2025 yılı ocak ayı itibarıyla kamuoyuna duyurulan çalışmalarla dikkat çekmektedir. Fethiye Ölücedeniz Mahallesi ve Kayaköy Mahallesi arasında 320 milyon TL bütçeyle başlatılan projede, 2.200 metre içme suyu hattı, 1.900 metre yağmur suyu hattı, 10.225 metrekare kaldırım, 11.000 metrelik sıcak asfalt yol ve 6.500 metrelik oto korkuluk montajı planlanmıştır.⁶³ Ayrıca, 17 Aralık 2024 tarihinde duyurulan Karaçulha Toptancı Hali çatısına GES kurulumu ihalesi, belediyenin yenilenebilir enerjiye yönelik çalışmalarının bir uzantısı niteliğindedir.

Su krizine uyum sağlamaya yönelik çalışmalar da 2025 yılı itibarıyla artmıştır. 15 Ocak 2025 tarihinde, kurakçıl peyzaj uygulamaları kent genelinde yaygınlaştırılmış, 14 Ocak 2025 tarihinde ise şehirde ilk kez Uluslararası Susuz Peyzaj Çalıştayı organize edilerek iklim krizine karşı teknik ve sosyal uyum stratejileri tartışmaya açılmıştır.⁶⁴

⁶¹ Mersin Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'in Tarım Destekleri Hem Üreticilere Hem Arazilere Can Suyu Oluyor," Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/haber/buyuksehirin-tarim-destekleri-hem-ureticilere-hem-arazilere-can-suyu-oluyor-1739944617

⁶² Muğla Büyükşehir Belediyesi, T.C. Muğla Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/MBB%202025-2029%20Stratejik%20Plan%C4%B1-%C4%B0mzal%C4%B1.pdf

⁶³ Anka Haber, "Muğla Büyükşehir Belediyesi, Ölüdeniz'de 320 Milyonluk Yatırımla Çalışmalara Başladı," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, ankahaber.net/haber/detay/mugla_buyuksehir_belediyesi_oludenizde_320_milyonluk_yatirimla_calismalara_basladi_217551

⁶⁴ Dünya Kentim Muğla, "Muğla'da Bir İlk: Uluslararası Susuz Peyzaj Çalıştayı," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, dunyaken-timugla.org/tr/muglada-bir-ilk-uluslararasi-susuz-peyzaj-calistayi/

Doğal alanların korunması amacıyla belediye, 31 Ocak 2025 tarihinde Yatağan'daki termik santral maden ruhsatına karşı yürüttüğü hukuk mücadelesini kamuoyuyla paylaşmış⁶⁵; mahkeme kararıyla ruhsat iptal edilmiş ve yer altı su kaynaklarının korunması sağlanmıştır. Ayrıca, Ula Göleti ve çevresinde yoğun yağışlar sonrasında temizlik ve müdahale çalışmaları yapılarak ekosistem sürekliliği desteklenmiştir.

Muğla Büyükşehir Belediyesi, tarımsal kalkınma alanında da kooperatifçiliği ön plana çıkarmakta, yerel gıda sistemlerini desteklemekte ve geleneksel tarımın canlandırılması için ipek böcekçiliği gibi uygulamaları yaygınlaştırmaktadır. Bu yöndeki faaliyetler, 21 Aralık 2024 tarihli "Dünya Kooperatifçilik Günü" etkinliği ile kamuoyuna duyurulmuş ve 13 ilçeden gelen kooperatiflerle şeffaf bir platformda paylaşılmıştır.⁶⁶

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir şehir kalkınması alanındaki yaklaşımı, stratejik belgelerde açıkça tanımlanmakta; ancak uygulamaya dair güncel ve somut veri paylaşımı açısından bazı eksikler barındırmaktadır. 2025-2029 Stratejik Planı'nda, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları doğrultusunda hareket edildiği vurgulanmakta (s. 107), performans programında ise yeni yeşil alanların oluşturulması hedefi belirtilmektedir. Ancak bu hedeflerin hangi lokasyonlarda, ne tür projelerle ve hangi ölçekte hayata geçirileceğine dair detaylı bilgi kamuya açık belgelerde sınırlı biçimde yer almaktadır.

Enerji Yönetim Sistemi Politikası belgesinde, çevreyi koruma, enerji tüketimini azaltma ve enerji verimliliğini artırmaya yönelik taahhütler açıkça ifade edilmiştir. Bu belge, kurumsal düzeyde bir çevresel sorumluluk bilincine işaret etmekle birlikte, politika uygulamalarının izleme ve değerlendirme çıktıları kamuoyuna açıklanmış değildir.

Mevcut verilere göre, 8 Mayıs 2025 tarihli Meclis Kararı (No: 144), Marmaris ilçesi Tepe Mahallesi'nde "Belediye Hizmet Alanı, Park ve Yeşil Alan ve Genel Otopark"⁶⁷ amacıyla bir plan değişikliğini içermekte olup, bu tür adımlar yeşil alanların artırılması açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak bu projenin kapsamı, uygulanma takvimi ve etkisine ilişkin rapor ya da izleme mekanizması kamuya açık kaynaklarda yer almamaktadır.

Sonuç olarak, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin çevresel, altyapısal ve sosyal alanlardaki yönetim pratiği, iklim uyumu, süreklilik, enerji verimliliği ve kamusal katılım çerçevesinde çok boyutlu bir planlama anlayışına işaret etmektedir. Ancak, uygulamaların izlenebilirliği ve etki analizlerine dair güncel verilere erişimin sınırlı oluşu, özellikle 2023 sonrası kamuya açık faaliyet raporlarının yayımlanmaması, plan-uygulama döngüsündeki şeffaflık açısından bir eksiklik yaratmaktadır. Performans verilerinin sistematik olarak kamuoyuna sunulması, sayısal karbon ayak izi hedeflerinin izlenmesi ve etkilerin ölçülüp raporlanması, belediyenin sürdürülebilirlik stratejisini daha izlenebilir ve hesap verebilir hale getirecektir.

⁶⁵ İklim Haber, "Yatağan'daki Termik Santralin Yeraltı Maden Arama Ruhsatı İptal Edildi," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.iklimhaber.org/yatagandaki-termik-santralin-yeralti-maden-arama-ruhsati-iptal-edildi/

⁶⁶ Muğla Gazetesi, "Muğla'da Dünya Kooperatifçilik Günü Etkinliği," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.muglagazetesi.com.tr/muglada-dunya-kooperatifcilik-gunu-etkinligi

⁶⁷ T.C. Muğla Büyükşehir Belediyesi, 144 No'lu Meclis Kararı, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, panel.mugla.bel.tr/uploads/mecliskarartr/564a8985-21b0-415c-a40c-9ecee46c9c0e_144-Marmaris-Tepe1-5000.pdf

► SAKARYA

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin çevre yönetimi, altyapı çalışmaları, enerji dönüşümü ve sürdürülebilirlik hedefleri 2025-2029 Stratejik Planı çerçevesinde şekillenmeye devam etmektedir. Plan genelinde sürdürülebilir çevre politikalarına geniş yer verilmekte; yeşil alanların korunması, su kaynaklarının verimli kullanımı, atık yönetimi ve kentsel dönüşüm öncelikli alanlar arasında sayılmaktadır. Belediyenin son dönemde hayata geçirdiği ve duyurduğu çeşitli uygulamalar da bu stratejik yaklaşımı desteklemektedir.

Öne çıkan projelerden biri, Sakarya'nın Türkiye'deki ilk ve tek pilot şehir olarak dâhil edildiği "Depozito Saha Yönetim Sistemi"dir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın koordinasyonunda yürütülen bu uygulama sayesinde cam, plastik ve alüminyum içecek ambalajlarının vatandaşlara depozito bedeli karşılığı iade edilmesi hedeflenmektedir. Proje, 29 Ocak 2025 tarihinde Belediye Başkanı Yusuf Alemdar'ın yaptığı açıklama ile kamuoyuna duyurulmuş ve hem ekonomik kazanç hem de çevresel iyileşme açısından önemli bir adım olarak tanımlanmıştır. Aynı gün Türkiye Çevre Ajansı Başkanı ile yapılan görüşmede, sistemin hem vatandaş hem de yerel yönetim için çevresel katkı sağlayacağı vurgulanmıştır.⁶⁸

Bunun yanı sıra, atık yönetiminde teknolojik bir dönüşüm sağlayan Hafriyat Yönetim Bilgi Sistemi (HYBS), 2024 yılı sonu itibarıyla aktif şekilde uygulanmaktadır. 29 Aralık 2024 tarihinde açıklanan bu sistemle⁶⁹ birlikte, hafriyat ve yıkıntı atıklarını taşıyan 700'den fazla araç anlık olarak izlenmekte, dört farklı depolama sahasında barkodsuz döküm yapılmasına izin verilmemektedir. Aynı yıl içerisinde 766 bin metreküp hafriyat bertaraf edilmiş ve 571 ani denetim gerçekleştirilmiştir.

Su yönetimi açısından dikkat çeken bir diğer gelişme ise, 4 Aralık 2024'te Dünya Su Kayıpları Günü vesilesiyle duyurulmuştur. Belediye Başkanı, yıl içerisinde sadece akustik dinleme yöntemiyle tespit edilen arızalardan yaklaşık 3 milyon 700 bin metreküp su kaybının önlendiğini belirtmiş, bu miktarın 40 bin kişinin yıllık içme suyu ihtiyacına eşdeğer olduğunu vurgulamıştır. 5 Aralık'ta ise SASKİ'nin, Kocaeli İSU ile "Su Kardeşliği" protokolü imzaladığı açıklanmış, bu sayede kaynak yönetimi ve su kayıplarıyla ortak mücadele hedeflenmiştir.⁷⁰

Altyapı yatırımları kapsamında, Erenler ilçesindeki dört mahalleyi kapsayan 10 kilometrelik içme suyu hattı projesi 7 Ocak 2025 itibarıyla başlamış ve 25 milyon TL'lik yatırımla hayata geçirilmiştir. Göl Mahallesi'nde 800 metrelik yeni kanalizasyon hattı ise 20 Aralık 2024'te duyurulmuştur. Bunlara ek olarak, 31 Aralık 2024 tarihinde, günlük 450 ton katı atığın taşınmasında kullanılmak üzere çevre dostu 14 yeni transfer aracı hizmete alınmış ve bu sayede vahşi depolamanın önlenmesi hedeflenmiştir.⁷¹

⁶⁸ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "Daha Yeşil Bir Sakarya Hedefine Adım Adım," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, sakarya.bel.tr/trale.php/Haber/daha-yesil-bir-sakarya-hedefine-adim-adim/23788

⁶⁹ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Hafriyat Yönetim Bilgi Sistemi, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, hybs.sakarya.bel.tr/HYS/#/signin

⁷⁰ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "SASKİ ve İSU Su Verimliliği Seferberliği İçin 'Su Kardeşi' Oldu," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, sakarya.bel.tr/enzmetler.php/Haber/saski-ve-isu-su-verimliliği-seferberliği-icin-%E2%80%98su-kardesi-oldu/23477

⁷¹ Ada Postası, "Sakarya'da Çevre ve Sağlık İçin Dev Adım: 14 Yeni Katı Atık Transfer Aracı Hizmete Girdi," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adapostasi.com/haber/23134441/sakaryada-cevre-ve-saglik-icin-dev-adim-14-yeni-kati-atik-transfer-araci-hizmete-girdi

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin doğrudan hava kalitesine yönelik projeleri de dikkat çekmektedir. 27 Ocak 2025 tarihinde kamuoyuna duyurulan "Hava Kalitesini İyileştirme Projesi" kapsamında, 300 haneye ücretsiz doğalgaz bağlantısı sağlanmış ve kömür sobası kullanımının önüne geçilmiştir. Sosyal destek boyutu da öne çıkan bu proje hem emisyonların azaltılması hem de vatandaşların yaşam koşullarının iyileştirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Şehirleşme ve kentsel dönüşüm başlığı altında ise Başkan Yusuf Alemdar'ın 24 Aralık ve 15 Aralık 2024'te yaptığı açıklamalarda, dönüşüm çalışmalarının sadece bina yıkım ve yapımından ibaret olmadığı, kültürel dokuyu ve yeşil alanları da kapsayacak şekilde tasarlandığı ifade edilmiştir. Belediye, 2053 yılına uzanan "sıfır emisyon" vizyonuna sahip bir Sakarya hayaliyle, şehir planlamasında iklim ve çevre duyarlılığını merkeze almayı hedeflemektedir.⁷²

19 Haziran 2025 tarihinde düzenlenen Uluslararası Cities4Youth Sempozyumu, Sakarya Valiliği koordinasyonunda ve Erasmus+ destekli bir proje kapsamında gerçekleşmiştir.⁷³ "Dayanıklı Şehirler ve Sürdürülebilir Bir Gelecek" başlığıyla organize edilen etkinlikte gençlerin şehirlerin geleceğine dair görüşleri, çevre, iklim değişikliği, dijital dönüşüm ve sosyal içermeye gibi başlıklarda değerlendirilmiştir. Belediyenin uluslararası ortaklıklarla gerçekleştirdiği bu tür etkinlikler, sürdürülebilirlik konularında farkındalığın artırılması açısından değer taşımaktadır.

Ancak söz konusu sempozyum daha çok söylem düzeyinde kalmakta; belediyenin yeşil alan üretimi, altyapı projelerinin çevresel etkileri, sera gazı salımıyla mücadeleye dair plan ve uygulamaları gibi kritik göstergelere ilişkin doğrudan bir veri sunmamaktadır. Mevcut durumda karbon ayak izi hesaplaması, atık yönetimi, yenilenebilir enerji kullanımı ya da doğa temelli çözümler üzerine geliştirilmiş belediye stratejilerine dair kamuya açık kaynaklarda bilgi sınırlıdır.

Tüm bu uygulamalar, Sakarya'nın sürdürülebilirlik ekseninde şekillenen yeni belediyecilik vizyonunu ortaya koyarken, güncel haberler ve resmî belgeler ışığında belediyenin çevre ve iklim odaklı gündemini bütüncül şekilde yansıtmaktadır. Bununla birlikte, Aralık 2024 ve Ocak 2025 tarihli meclis toplantılarında yer alan bazı plan değişikliklerinin içeriğine dair komisyon raporlarına ulaşılamamış olması, bilgi erişiminde kısmi bir eksikliğe işaret etmektedir.

► SAMSUN

Samsun Büyükşehir Belediyesi, sürdürülebilir şehir kalkınmasını yalnızca çevresel değil; sosyal, altyapısal ve yönetsel bütünlük içerisinde ele alan bir yaklaşımla yürütmektedir. Belediyenin stratejik planlarında Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye'nin 2053 Net Sıfır Emisyon hedeflerine açık biçimde referans verilmekte, bu hedefler doğrultusunda uygulamaya geçirilen projelerle çevre dostu kent vizyonu desteklenmektedir. Özellikle altyapı

⁷² Habertürk, "Sakarya'da 'Türkiye'nin Ulaşımında Net Sıfır Emisyon Yol Haritası Projesi' Çalıştayı Düzenleniyor," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.haberturk.com/sakarya-haberleri/37153594-sakaryada-turkiyenin-ulasimda-net-sifir-emisyon-yol-haritasi-projesi-calistayi-duzenleniyor

⁷³ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "Uluslararası Cities4Youth Sempozyumu," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/uluslararasi-cities4youth-sempozyumu/24707

yatırımları, atık su arıtma sistemleri ve karbon salımını azaltmaya yönelik ulaşım dönüşüm projeleri, Samsun'un bu alandaki kararlı tutumunu yansıtmaktadır.

Mevcut veriler, Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin doğrudan yeni yeşil alan üretimine yönelik uygulamalarının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım ve uygulama imar planlarında park ve yeşil alan kullanımlarına dair düzenlemeler üzerinden, dolaylı bir yeşil alan politikası izlendiği anlaşılmaktadır. Özellikle Kılıçdede ve Tepecik mahallelerinde yapılan planlama değişiklikleriyle, bazı kentsel alanların "rekreasyon alanı" olarak yeniden tanımlanması bu kapsama girmektedir. Bununla birlikte, Samsun'un yeşil alan stratejisinin daha görünür ve sistematik bir politika olarak belgelerde yer alması, kent ekolojisi açısından tamamlayıcı bir adım olacaktır.

Altyapı yatırımları Samsun'da özellikle SASKİ aracılığıyla çok boyutlu şekilde yürütülmektedir. Şehir genelinde işletilen 29 atık su arıtma tesisinde %100 oranında atık su arıtımı sağlanmakta; bu tesisler ileri biyolojik, biyolojik, doğal ve paket arıtma teknolojileriyle çalışmaktadır.⁷⁴ 2024 yılı boyunca 79 milyon metreküp atık suyun arıtılarak çevreye zarar vermeyecek hâle getirilmesi, belediyenin çevresel performansını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Bunun yanı sıra, günlük ortalama 70 ton arıtma çamurunun çevreye duyarlı yöntemlerle bertaraf edilmesi; endüstriyel atık suların kontrolü için yapılan laboratuvar analizleri ve "Bağlantı Kalite Kontrol Belgeleri" gibi araçlarla su yönetimi sistemi yalnızca uygulamaya değil, denetime de dayalı olarak yürütülmektedir.

İlkadım ilçesi başta olmak üzere, birçok mahallede gerçekleştirilen yağmur suyu hattı projeleri ve dere ıslah çalışmaları, Samsun'un altyapı yatırımlarını afet riski ve iklim uyumu perspektifinden değerlendirdiğini göstermektedir. Bu projelerle su baskınlarının önüne geçilmesi, altyapının dirençli kent hedefiyle uyumlu biçimde ele alındığını ortaya koymaktadır.

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir ulaşım politikası, karbon ayak izini azaltmaya yönelik somut bir vizyon sunmaktadır. 5 Şubat 2025 tarihinde Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı (OKA) ile imzalanan iş birliği kapsamında, 175 dizel otobüsün elektrikli modellere dönüştürülmesi hedeflenmektedir.⁷⁵ "Samsun'un Yeşil Geleceği İçin İklim Duyarlı Ulaşım ve Uyum Stratejisi Projesi" adı altında yürütülen bu girişim, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve Türkiye'nin net sıfır hedefleriyle doğrudan uyum içindedir. Proje, yalnızca çevresel kazanımlar değil; toplumsal fayda ve ekonomik verimlilik açısından da önemli etkiler doğurmayı hedeflemektedir. 550 bin toplu taşıma kullanıcısının bu dönüşümden faydalanması öngörülmekte olup, kentteki hava kalitesinin iyileşmesine de katkı sunacaktır.

Ayrıca, 2019 tarihli SECAP, modern tarım uygulamaları, enerji verimliliği ve sera gazı emisyonlarının azaltımı gibi başlıkları içeren kapsamlı bir politika belgesi olarak Samsun'un iklim eylemi çerçevesini oluşturmaktadır.

5 Haziran 2025 Dünya Çevre Günü kapsamında düzenlenen etkinliklerde, sıfır atık ve geri dönüşüm temaları öne çıkmış, bu doğrultuda Atakum Sanat Merkezi'nde çevreci sanat uy-

⁷⁴ Sakarya Su ve Kanalizasyon İdaresi (SASKİ), "Saski Bir Yılda Milyonlarca Metreküp Atık Su Arıttı," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.saski.gov.tr/haberler/detay.aspx?id=13673

⁷⁵ İHA, "Samsun'da 'Yeşil Ulaşım' İçin İlk Adım Atıldı: 175 Dizel Otobüs Elektrikli Olacak," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.ih.com.tr/samsun-haberleri/samsunda-yesil-ulasim-icin-ilk-adim-atildi-175-dizel-otobus-elektrikli-olacak-187025206

gulamaları sergilenmiştir.⁷⁶ Aynı zamanda TEMA Vakfı ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ile iş birliği içinde stantlar açılarak halka yönelik broşür dağıtımı ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir. Bu gibi etkinlikler, farkındalık yaratma açısından önemli adımlar olsa da süreklilikleri, etki alanları ve yerel halkla olan etkileşim düzeyi gibi konularda kamuya açık izleme raporları mevcut değildir.

Benzer şekilde, belediyenin Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı'nın Sahil Güvenlik Komutanlığı ve diğer paydaşlarla birlikte gerçekleştirdiği "Deniz Dibi Temizliği Etkinliği" yerel düzeyde çevre duyarlılığına dikkat çekmektedir. Ancak bu tür etkinliklerin takvimlendirilmiş bir çevre stratejisi içinde yer alıp almadığı, yıllık programlar veya performans göstergeleriyle ilişkilendirilip ilişkilendirilmediği belirsizdir.

23 Mayıs 2025 tarihli meclis karar özetlerinde yer alan çevreci otobüs hattı gibi altyapı yatırımları da Samsun'un sürdürülebilir ulaşım politikalarına yönelik bir açılım sunduğunu göstermektedir.⁷⁷ Bu adımlar, karbon ayak izinin azaltılması açısından potansiyel taşıya da belediyenin genel sera gazı emisyon envanteri, azaltım hedefleri ve uyum stratejileri gibi uzun vadeli planlamalara dair güncel belgeler kamuoyuyla henüz paylaşılmamıştır.

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilirlik konusundaki stratejik belgelerinde çevreye duyarlı bir yaklaşım benimsendiği görülmekte, altyapı ve su yönetimi gibi bazı alanlarda bu yaklaşımı yansıtan uygulamalara yer verilmektedir. Bununla birlikte, kamuya açık veri setlerinin sınırlılığı ve projelere ilişkin güncel izleme-değerlendirme çıktılarının bulunmaması, bu uygulamaların kapsamı ve etkisine dair bütüncül bir değerlendirme yapılmasını zorlaştırmaktadır. Özellikle yeşil alan politikaları, çevresel planlama ve sosyal etki değerlendirmeleri gibi başlıklarda daha sistematik ve şeffaf bilgilendirme süreçlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu alanlardaki veri eksikliği, belediyenin sürdürülebilirlik vizyonunun kamuoyunda izlenebilirliğini sınırlı kılmaktadır.

⁷⁶ Samsun Büyükşehir Belediyesi, "5 Haziran Dünya Çevre Günü Etkinlikleri," 2025, erişim 25 Ağustos 2025, cevrekorumasamsun.bel.tr/post.php?PostId=66

⁷⁷ ibid.

ÇEŞİTLİLİK VE KAPSAYICILIK

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadın İstihdamı

Türkiye'nin 16 büyükşehir belediyesi arasında yürütülen toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık politikalarının değerlendirilmesi, yerel yönetimlerin bu temalara yaklaşımında ciddi bir çeşitliliği ve farklı kurumsal kapasiteleri ortaya koymaktadır. Genel tabloya bakıldığında, bazı belediyelerin bu alanda kurumsallaşmış, stratejik belgelerle desteklenmiş ve sürdürülebilir uygulamalarla güçlendirilmiş örnekler sunduğu görülürken, bazı belediyelerde ise bu temaların hâlâ sembolik ve sınırlı faaliyetlerle ele alındığı; hatta kimi örneklerde görünürlüğünün neredeyse hiç olmadığı dikkat çekmektedir.

İlk olarak İzmir, Antalya, Mersin ve Muğla gibi büyükşehirler, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlenmesine yönelik politika ve uygulamalarda görece daha bütüncül bir yaklaşıma sahiptir. İzmir, “Kadın Dostu Kent” unvanı ve çok sayıda özgün uygulamasıyla (Mor Bayrak, Kadın Sığınma Evleri, Kadın Danışma Merkezleri) kurumsal düzeyde uzun süredir yapılandırılmış bir eşitlik politikası sürdürmekte; kadın emeğine dayalı kooperatifçilik, istihdam destek programları ve sosyal hizmetler alanında çeşitlenmiş hizmet portföyüyle öne çıkmaktadır. Ancak 2025 sonrası belgelerin henüz kamuya açık olmaması, bu sürekliliğin ölçülmesi açısından takip güçlüğü yaratmaktadır. Benzer şekilde Antalya, Yerel Eşitlik Eylem Planı’nı BM destekli olarak hayata geçirmiş, kadınlara yönelik danışma merkezleri, ekonomik destekler, meslek edindirme kursları ve istihdam yaratıcı hizmetler aracılığıyla kapsamlı bir uygulama pratiği sunmuştur.

Mersin de kadınlara yönelik desteklerin hem hizmet merkezleri hem istihdam destekleri hem de konukevi hizmetleriyle bütünleşmiş biçimde sunulduğu örnekler arasında yer alırken, stratejik belgelerin güncelliği ve veri paylaşımındaki açıklık konusunda daha fazla şeffaflık gerektirmektedir. Muğla ise, 2025 itibarıyla başlattığı “Hayatımın Ustasıyım” gibi toplumsal cinsiyet rollerini sorgulayan teknik meslek eğitimleri ve Kadın Mahalle Meclisleri ile özgün yaklaşımlar üretmektedir; ancak bunların etki değerlendirmeleri henüz kamusal alana yansıtılmamıştır.

Diyarbakır, yeniden yapılandırma sürecine girmesiyle birlikte eş başkanlık sistemi, Kadın Meclisi, Kadın Otobüs Şoförlüğü gibi somut projelerle son dönemin dikkat çeken belediyelerinden biridir. Ancak veri şeffaflığı, bütçe ayrımı ve performans raporlamasında hâlâ gelişime açıktır.

Bu belediyelerin aksine, Kayseri, Kocaeli, Konya, Sakarya ve kısmen Malatya gibi şehirlerde ise toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı daha çok geleneksel roller, sosyal hizmetler veya kültürel etkinlikler çerçevesinde ele alınmakta, istihdama katılım, kurumsal eşitlik politikaları, karar alma süreçlerine katılım gibi alanlarda net bir stratejik yönelim izlenmemektedir. Örneğin Kayseri’de kadın emeğine dair destekler kooperatif faaliyetleriyle sınırlı kalmakta; ancak stratejik belgelerde bu destekler açık hedeflere bağlanmamaktadır. Kocaeli ise kadınlara yönelik hizmetlerini daha çok “anne şehir” gibi aile odaklı bir çerçevede sürdürmekte, ancak kadınların iş gücüne bağımsız ve eşit katılımını sağlayacak yapısal politikalar geliştirmemektedir. Konya, en az görünürlük sergileyen belediyelerden biri olup, eşitlik temalı bir belge, uygulama veya karar sürecine dair güncel hiçbir bulguya ulaşamamıştır. Bu durum, yerel yönetim anlayışının cinsiyet perspektifiyle kurumsallaşmamasına işaret etmektedir.

Orta düzeyde performans gösteren Adana, Aydın, Hatay, Manisa ve Samsun gibi belediyelerde ise daha çok proje bazlı, dönemsel ya da dış destekli uygulamalarla kadınların

sosyal yaşama ve üretime katılımı hedeflenmekte; ancak bu çalışmaların stratejik planlara entegrasyonu, bütçe ayrımı, etkilerinin izlenmesi gibi yönleri henüz gelişim aşamasındadır. Örneğin Adana’da göçmen kadınları da kapsayan akıllı sera projesi ve kadın emeği pazarları gibi uygulamalar dikkat çekse de bütüncül eşitlik politikası henüz inşa edilmemiştir. Hatay’da ise temel hizmet altyapısının (örneğin kadın sığınma evi) eksikliği göze çarpmakta, uygulamalar daha çok genel kültürel etkinlikler ya da istihdam artırıcı söylemlerle sınırlı kalmaktadır. Samsun, bazı festivaller ve üretici atölyeleriyle kadın emeğini destekleme yönünde adımlar atsa da toplumsal cinsiyet eşitliği politikasına dair güncel bir stratejik yönelim henüz görünür değildir.

Manisa, kadın istihdamını artırmaya yönelik siyasi kararlılık sergileyen belediyelerden biridir ve Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’nın imzalanması gibi sembolik değeri yüksek adımlar atılmıştır. Ancak bu adımların uygulamada ne kadar sistematik ve sürdürülebilir politikalarla desteklendiği sorusu açık kalmaktadır. Aydın ise kadınların sosyal hayata katılımı açısından bazı etkinlikler düzenlese de eşitlik vizyonunu stratejik belgelerde detaylandırmamış ve uygulama göstergeleri ile kurumsal mekanizmalar konusunda sınırlı kalmıştır.

Bu analizde öne çıkan bir diğer önemli gözlem, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının yalnızca hizmet sunumuna indirgenmesinin, yapısal değişim yaratma kapasitesini sınırladığıdır. Örneğin birçok belediyede kadınlara yönelik kurslar, sosyal etkinlikler, üretici pazarları gibi uygulamalar yaygın olarak sunulmakta; ancak bu faaliyetler çoğu zaman bir istihdam politikası ya da toplumsal cinsiyet eşitliği stratejisinin parçası olarak değil, sosyal destek ya da kültürel katılım başlığı altında yürütülmektedir. Adana, Samsun ve Aydın gibi şehirlerde kadınların sosyal hayata katılımını teşvik eden örnekler bulunsa da bu hizmetlerin yapısal eşitsizliklerle mücadelede nasıl konumlandığı ve istihdam ya da karar alma süreçleriyle nasıl ilişkilendirildiği çoğu zaman belirsizdir.

Ayrıca, birçok belediyede eşitlik birimi, eşitlik eylem planı, toplumsal cinsiyet odaklı bütçeleme ya da veri temelli izleme sistemleri gibi kurumsal araçların eksikliği dikkat çekmektedir. Özellikle Konya, Kayseri, Kocaeli ve Sakarya gibi şehirlerde eşitliğe dair hedefler genellikle genel temennilerle sınırlı kalmakta; kurumsal düzeyde uygulanabilir mekanizmalar ya geliştirilememekte ya da kamuoyuyla paylaşılmamaktadır. Bu durum, belediyelerin yalnızca “kadınlara hizmet sunan” değil, aynı zamanda “eşitliği kurumsallaştıran” aktörler hâline gelmesi gerektiği yönündeki çağrılarının karşılık bulmadığını göstermektedir.

Şeffaflık eksikliği ve veri güncelliği de bu alandaki temel sorunlardan biridir. İncelenen 16 belediyeden sadece birkaçında güncel faaliyet raporlarına, izleme değerlendirme belgelerine ve karar özetlerine erişim mümkündür. İzmir, Antalya ve Mersin bu anlamda kısmen öne çıksa da Kayseri, Kocaeli, Konya ve Malatya gibi pek çok belediyede hem kadın istihdamı verilerine hem de eşitlik politikalarının çıktılarına dair güncel kamuya açık bilgi bulunmamaktadır. Bu durum, hesap verebilirliği zayıflatmakta ve yerel demokrasi açısından önemli bir engel teşkil etmektedir.

Diğer yandan bazı belediyeler, toplumsal cinsiyet eşitliğini sembolik düzeyin ötesine taşıyabilecek yapılar kurmaya başlamıştır. Örneğin Muğla’da hayata geçirilen “Kadın Mahalle Meclisleri”, Diyarbakır’da yeniden kurulan Kadın Meclisi ve eş başkanlık sistemi ya da Manisa’nın Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı’nı imzalaması, yerel siyasetin

kurumsal eşitlikle yeniden yapılandırılmasına dair umut verici örneklerdir. Ancak bu tür yapısal girişimlerin karar alma süreçlerine etkisi, düzenli veriyle ve kamuya açık değerlendirme raporlarıyla izlenmediği sürece sürdürülebilirliği sınırlı kalacaktır.

Sonuç olarak, belediyelerin eşitlik politikalarında fark yaratan yönlerinden biri, bu politikaların bir “hizmet” olarak değil, bir “yönetişim ilkesi” olarak görülüp görülmediğidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini yalnızca kurslar, festivaller ya da sosyal yardımlarla sınırlı tutan yaklaşımlar; kadınların yerel karar alma mekanizmalarında, ekonomik yaşamda ve kurumsal temsilde eşit yer almasını sağlayacak sürdürülebilir politikalarla desteklenmedikçe, yapısal değişimi tetikleyemez.

Bu raporun bu bölümünde, her bir belediyenin performansı yerel bağlamı ve kurumsal kapasitesi çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla analiz edilecektir.

► ADANA

Adana Büyükşehir Belediyesi’nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık politikalarına ilişkin mevcut bilgiler hem stratejik belgeler hem de kamuya açık duyurular ve uygulama örnekleri üzerinden değerlendirildiğinde, bazı olumlu adımlara rağmen veri ve uygulama sürekliliği bakımından gelişime açık alanların varlığı da dikkat çekmektedir.

2025 yılı performans programında, kadınların toplumdaki yerinin güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi ve kadın emeğinin değerlendirilmesi yönünde bilgi/tanıtım faaliyetleri ile iş ve istihdam danışmanlığı hizmetleri öngörülmüştür. Ancak, bu başlıkların ayrıntılı stratejik hedeflere nasıl dönüştürüleceği, çıktılarının nasıl izleneceği ve hangi göstergelerle değerlendirileceği konularında belge içinde somut verilere ulaşılamamıştır. 2023 yılına ait faaliyet raporunda ise belediyenin kadın ve kız çocuklarına yönelik kapsayıcı politikaları sürdürülebilir hale getirmeyi hedeflediği belirtilmiş, kadınlar “dezavantajlı gruplar” arasında tanımlanarak istihdam odaklı bazı faaliyetler raporlanmıştır. Buna karşın 2024 yılına ait faaliyet raporuna ulaşılamamış, meclis kararları ve komisyon raporları incelendiğinde ise doğrudan bu temalara dair karar ya da öneriye rastlanmamıştır.

Uygulama bazında en dikkat çeken projelerden biri, 2 Aralık 2024 tarihinde duyurulan güneş enerjili akıllı sera projesidir. Adana Büyükşehir Belediyesi’nin, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve ABD Dış İlişkiler Departmanı ortaklığıyla yürüttüğü bu projede, 10 bin metrekaRELİK alanda çiçek üretimi yapılmakta ve yarısı göçle gelen olmak üzere toplam 111 kadına istihdam sağlanmaktadır. Projede aynı zamanda Meryem Kadın Kooperatifi de yer almakta; üretilen çiçeklerin kentin peyzajında kullanılacağı belirtilmektedir.⁷⁸ Bu girişim hem kadın emeğinin görünürlüğünü artırmakta hem de çevre dostu üretimle sosyal faydayı bütünleştiren bir örnek olarak öne çıkmaktadır.

Kadın emeğini destekleme konusunda bir diğer önemli uygulama, 21 Aralık 2024 tarihli “Kadın Emeği Pazarı”dır. Kadın kooperatiflerinin ve bireysel kadın üreticilerin ürünlerini doğrudan halka ulaştırmasına olanak tanıyan bu pazar modeli, ekonomik katılımın yanı

⁷⁸ Adana Büyükşehir Belediyesi, “Kadına Destek, Küresel Isınmaya Darbe,” 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/tr/haber/kadina-destek-kuresel-ismmaya-darbe

sıra kadınların kamusal alandaki görünürlüğünü de artırmaktadır.⁷⁹ Bu tür etkinliklerin belirli dönemlerle düzenlenmesi ve kalıcı destek mekanizmalarına dönüştürülmesi halinde daha yapısal sonuçlar doğurabilecektir.

Kentsel dönüşüm ve toplumsal cinsiyet eşitliği ilişkisinin gündeme geldiği örneklerden biri ise, 19 Aralık 2024'te düzenlenen “Eşitliğe Duyarlı Kadın Dostu Kentsel Dönüşüm Modeli” çalıştayıdır. Ziyapaşa Mahallesi üzerinden yürütülen bu modelde, kadınlar ve dezavantajlı gruplar için güvenli, erişilebilir ve katılımcı yaşam alanlarının oluşturulması hedeflenmiştir.⁸⁰ Belediyenin Şehircilik Atölyesi ve Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülen bu çalışmanın sistematik bir modele dönüşüp dönüşmeyeceği, sonraki dönemlerde geliştirilecek izleme ve değerlendirme adımlarına bağlıdır.

Öte yandan, kent kültürü ve kapsayıcılığa katkı sunan 24 Aralık 2024 tarihli “İçeride Olmak” sergisi gibi sanat projeleri, ayrımcılıkla mücadele ve gençlerin katılımı bağlamında anlamlıdır. Sergi, yerel yönetim ile sivil toplumun ortaklığıyla gerçekleştirilmiş ve katılım ile kolektif üretim gibi kavramları öne çıkaran bir zemin oluşturmuştur.⁸¹

Son olarak, Adana Büyükşehir Belediyesi Kadın Voleybol Takımı'nın 2. Lig'de namağlup liderliğini sürdürmesi ve çeşitli kadın spor takımlarına verilen destekler, kadınların spor-da görünürlüğünü artırmaya yönelik belediye politikalarının bir parçası olarak okunabilir.⁸² Ancak bu desteğin yönetimsel ve kurumsal düzeyde nasıl organize edildiği ve karar alma süreçlerine kadın katılımı nasıl sağlandığı gibi başlıklarda daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı alanındaki politikaları incelendiğinde, bu temalara dair son dönemde bazı adımlar atıldığı ve karar düzeyinde bazı taahhütlerin şekillenmeye başladığı görülmektedir. Nisan 2025 tarihli meclis kararları incelendiğinde, toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında kararların yer aldığı gözlemlenmektedir. Ancak bu kararların uygulama düzeyi, kapsamı ve izleme mekanizmalarıyla desteklenip desteklenmediği konusunda kamuya açık belgelerde ayrıntılı bir görünürlük henüz sağlanmamıştır.⁸³

Ayrıca, 20 Mayıs 2025 tarihinde Seyhan Belediyesi ev sahipliğinde gerçekleştirilen “Yerel Düzeyde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü İşbirlikleri Programı” başlıklı etkinlik, yerel yönetimler arasında eşitlik perspektifine dair ortak bir yaklaşım geliştirme niyetine işaret etmektedir.⁸⁴ Adana Büyükşehir Belediyesi'nin bu süreçte doğrudan katılımına ilişkin açık bir bilgi bulunmamakla birlikte, aynı kent içindeki farklı yerel aktörlerin eşitlik temalı buluşmaları, potansiyel etkileşim alanları yaratmaktadır.

⁷⁹ Adana Büyükşehir Belediyesi, “Kadınların Ürettiği Ürünler Yeni Yıl Konseptiyle Hazırlanan Pazarda Satışa Sunuldu,” 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/tr/haber/kadinlarin-urettigi-urunler-yeni-yil-konseptiyle-hazirlanan-pazarda-satisa-sunuldu

⁸⁰ Adana Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehir Kadınlar Voleybol Takımı 3. Maçını da Kazandı,” 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/tr/haber/buyuksehir-kadınlar-voleybol-takimi-3--macini-da-kazandi

⁸¹ Adana Büyükşehir Belediyesi, Facebook reel, 2025, www.facebook.com/reel/1125422642535507

⁸² Adana Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehir Kadınlar Voleybol Takımı 3. Maçını da Kazandı,” 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/tr/haber/buyuksehir-kadınlar-voleybol-takimi-3--macini-da-kazandi

⁸³ Adana Büyükşehir Belediyesi, “Nisan Ayı Meclis Kararları,” 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/panel/uploads/mecliskararlari_v/files/nisan-ayi-meclis-kararlari-pdf.pdf

⁸⁴ Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM), “Adana'da Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü İşbirlikleri Programı Başlıyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.stgm.org.tr/adanada-toplumsal-cinsiyet-esitligi-icin-guclu-isbirlikleri-programi-basliyor

Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, Adana Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki çalışmalarının hâlâ gelişim aşamasında olduğu, özellikle kadın istihdamına dair verilerin sınırlı, uygulamaların ise daha çok tekil projelere dayandığı görülmektedir. Meclis kararlarının yanı sıra bu alana yönelik faaliyet raporlarının güncelliği, izleme-değerlendirme çıktıları ve kurumsal kapasiteye ilişkin bilgiler de kamuya açık kaynaklarda detaylandırılmamıştır.

Özetle, Adana Büyükşehir Belediyesi kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel hayata katılımını destekleyici bazı somut adımlar atmakta, ancak izleme-değerlendirme mekanizmalarının yetersizliği, güncel veri eksikliği ve kurumsal strateji belgelerindeki uygulama detaylarının sınırlı olması gibi yapısal eksikler dikkat çekmektedir. Kapsayıcılık, eşitlik ve kadın dostu kentsel hizmetlerin sistematikleşmesi için daha güçlü bir izleme, raporlama ve hesap verebilirlik çerçevesi oluşturulması gerekmektedir.

► ANTALYA

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık alanındaki politika ve uygulamaları hem stratejik belgeler hem de yürütülen projeler açısından dikkat çekici örnekler sunmakla birlikte, bazı alanlarda veri şeffaflığı ve süreklilik açısından sınırlılıklar da barındırmaktadır.

Belediyenin 2023-2025 dönemini kapsayan Yerel Eşitlik Eylem Planı,⁸⁵ BM destekli Kadın Dostu Kentler Projesi çerçevesinde hazırlanmış ve belediyenin eşitlikçi vizyonunu kurumsallaştırmaya yönelik önemli bir adım olmuştur. Planda eğitim, sağlık, şiddetle mücadele, kurumsal dönüşüm, kentsel hizmetler ve istihdam olmak üzere altı ana eylem başlığı altında somut hedefler tanımlanmıştır. Eğitim başlığı kapsamında, özellikle kadın ve kız çocuklarının eğitime katılımını artırmak, belediye personelini kapsayan hizmet içi eğitimleri yaygınlaştırmak ve toplumsal cinsiyet farkındalığını artırmaya yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda eylem planı, kadınların güçlenmesini yalnızca sosyal yardımlarla sınırlı görmeyip, eşit katılım ve temsil perspektifinden kurumsal adımlar öngörmektedir.

Ancak belediye meclisi kararlarında ve komisyon raporlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı konularında kamuya açık bir karar veya öneriye ulaşılamamıştır. Bu durum, eşitlik politikalarının kurumsal belgelerde yer bulmasına karşın karar alma süreçlerinde görünürlüğünün daha sınırlı olabileceğine işaret etmektedir.

7 Aralık 2024 tarihinde düzenlenen CHP Kadın Kolları Başkanları Toplantısı'nda konuşan Başkan Muhittin Böcek, kadınların yaşamın her alanında hak ettikleri yere ulaşmaları için sürdürülen projeleri vurgulamıştır.⁸⁶ Belediyenin 1 olan kreş sayısını 19'a çıkarma hedefi, kadınların iş gücüne katılımını kolaylaştıracak önemli bir sosyal destek olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, kreşlerin kapatılmasına yönelik baskılara rağmen hizmetin yaygınlaştırılması, eşitlik ilkesine bağlı kalındığının bir göstergesi olarak sunulmaktadır.

⁸⁵ Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Yerel Eşitlik Eylem Planı 2023–2025," PDF dosyası, erişim 25 Ağustos 2025, www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Yerel_Esitlik_Eylem_Plani_2023-2025.pdf

⁸⁶ Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Böcek: Kadınlarımız İçin Önemli Projeler Hayata Geçirdik," erişim 25 Ağustos 2025, antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7572/baskan-bocek-kadinlarimiz-icin-onemli-projeler-hayata-gecirdik

Kadınların ekonomik güçlenmesini hedefleyen en önemli uygulamalardan biri, kadın kooperatiflerinin desteklenmesidir. Yapılan açıklamalarda, kadınların üretim yoluyla ekonomiye katılımı ve kendi ayakları üzerinde durabilmeleri için kooperatiflerin satış alanlarıyla görünürlük kazandığı belirtilmiştir.⁸⁷ Bu girişimlerin, toplumsal cinsiyet eşitliği hedefiyle doğrudan bağlantılı olduğu kadar yerel kalkınma politikalarıyla da kesiştiği gözlemlenmektedir.

Belediyenin Kadın Danışma Merkezi çalışmaları da dikkat çekicidir. 24 Ocak 2025 tarihinde hayata geçirilen merkezde, kadınlara yönelik psikolojik, hukuki ve sosyal destek hizmetleri sunulmaktadır. Şubat ayında açıklanan haftalık programda stres yönetimi, iklim değişikliği atölyesi, sabun üretimi ve diyetisyen hizmeti gibi çok yönlü içeriklerle kadınların hem bilgi edinme hem de kendilerini ifade etme alanları genişletilmektedir. 2 Şubat 2025'teki açıklamada ise ATASEM bünyesinde yürütülen meslek kursları aracılığıyla kadınların el becerilerini kazanca dönüştürme olanaklarının artırıldığı görülmektedir.⁸⁸

Antalya Büyükşehir Belediyesi ayrıca 2019'da Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ile Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı Protokolü'nü imzalayan ilk belediye olarak bu alanda da öncü bir pozisyona sahiptir. Şiddetle mücadelede psikososyal destek, barınma ve hukuki danışmanlık gibi hizmetlerin belediye şemsiyesi altında sistematik biçimde sunulması, toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele alanında yerel düzeyde önemli bir örnektir.

Öte yandan, kadınların yerel karar alma süreçlerine katılımı konusunda yürütülen "Kadın Muhtar ve Muhtar Adayları Kapasite Geliştirme Programı" (Kasım 2023) ve Yerel Gençlik Politikası Programı gibi uygulamalar hem temsil alanında kapsayıcılığı hem de kuşaklar arası eşitlik bakış açısını güçlendirmektedir.⁸⁹ Ancak, bu programların sürdürülebilirliği ve çıktılarının kamuya açık değerlendirme raporlarının olmayışı, etkinlik ölçümü açısından bir eksiklik oluşturmaktadır.

23 Mart 2025 tarihinde kamuoyuna yansıyan haber doğrultusunda, belediye tarafından Antalya Tıptancı Hali ve Korkuteli ilçesinde kurulan üretim tesisleri kadın kooperatiflerinin kullanımına sunulmuştur.⁹⁰ Bu tesislerde kadınlar, yerel ve geleneksel gıda ürünlerini hijyenik koşullarda hazırlayarak ekonomik kazanç elde etmektedir. Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin bu üretim sürecine teknik destek sunduğu, gıda mühendisleri gözetiminde kalite kontrol süreçlerini sürdürdüğü belirtilmektedir. Bu uygulama, kadın emeğinin hem ekonomik değerle buluşturulması hem de kamusal üretim alanlarında desteklenmesi bakımından anlamlı bir örnek teşkil etmektedir.

⁸⁷ Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Böcek: Kadınlarımız İçin Önemli Projeler Hayata Geçirdik," Antalya Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, [antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7572/baskan-bocek-kadinlarmiz-icin-onemli-projeler-hayata-gecirdik](https://www.antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7572/baskan-bocek-kadinlarmiz-icin-onemli-projeler-hayata-gecirdik).

⁸⁸ Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Haberler," erişim 25 Ağustos 2025, [antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7719/false](https://www.antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7719/false)

⁸⁹ Antalya Büyükşehir Belediyesi, "Antalya Yerel Gençlik Politikası Programı Başlıyor," erişim 25 Ağustos 2025, www.antalya.bel.tr/haberler/HaberDetay/7712/antalya-yerel-genclik-politikasi-programi-basliyor

⁹⁰ Antalya Ekspres, "Büyükşehir'den Kadınlara Üretim Desteği," erişim 25 Ağustos 2025, www.antalyaekspres.com.tr/buyuksehir-den-kadinlara-uretim-destegi

Ancak bu tür desteklerin hangi sayıda kadına ulaştığı, kooperatiflerin sürekliliği ve pazar erişimi gibi kritik boyutlara dair kamuya açık veri bulunmamaktadır. Dolayısıyla projelerin kapsamı ve etkisi konusunda daha detaylı, sistematik bir izleme ve raporlama mekanizmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Belediyenin Kadın Dostu Kentler projesi kapsamında pilot belediye olarak belirlenmesi ise kurumsal kapasite açısından önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede Yerel Eşitlik Birimi, Yerel Eşitlik Komisyonu ve Konseyi'nin kurulması kararlaştırılmış; ayrıca Yerel Eşitlik Eylem Planı'nın hazırlanması ve izlenmesi gibi süreçler kurumsal düzene bağlanmıştır. Ancak bu yapıların faaliyetlerine, uygulamaya geçmiş somut kararlarına veya etkilerine dair güncel kamuya açık bilgi sınırlıdır. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliğini kurumsal olarak yapılandırma konusundaki gelişmelerin görünürlüğünü azaltmaktadır.

Sonuç olarak, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin kadın istihdamı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık alanındaki çabaları çok yönlüdür ve hem yapısal politikalarla hem de somut hizmetlerle desteklenmektedir. Ancak meclis kararları ve komisyon raporlarında bu temaların kurumsal karar süreçlerine ne ölçüde entegre edildiğine dair daha fazla şeffaflık ve erişilebilirlik gerekmektedir. Ayrıca, yürütülen çalışmaların etkilerini izleyen, değerlendiren ve raporlayan sürdürülebilir bir sistemin kurulması, belediyenin bu alandaki liderliğini güçlendirecektir.

► AYDIN

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve çeşitliliği kapsayan politikaları incelendiğinde, belirli başlıklar altında çabaların varlığı gözlemlense de bu konuların bütüncül ve stratejik bir çerçevede ele alındığını söylemek güçtür.

2025 yılı Performans Programı'nda "kadın-erkek fırsat eşitliği kapsamında kadınların toplumsal katılımının fiziksel, bilişsel ve sosyal açıdan desteklenmesi" hedeflenmişse de kadın istihdamını doğrudan hedefleyen somut bir program ya da hedef tanımlanmamıştır. Kadın emeğinin değerlendirilmesi ya da istihdamda eşitlik yönünde yapısal bir çerçeve sunulmamaktadır. Örneğin belediyeye bağlı iştiraklerde ya da personel politikalarında toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen düzenlemelere ilişkin kamuya açık bilgiye ulaşılamamaktadır.

İlgili yıllara ait faaliyet raporları 2023 sonrası için erişilebilir değildir; bu da izleme ve değerlendirme açısından bir veri boşluğuna işaret etmektedir. Belediye meclis kararlarında ise Aralık 2024 oturumuna ait öne çıkan tek örnek, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kapsamında düzenlenecek Ulusal Karikatür Yarışması'dır. Bu yarışma, sembolik değeri yüksek olsa da istihdam ya da kurumsal eşitlik uygulamaları bağlamında doğrudan yapısal bir etki üretmemektedir.

Kadınların sosyal yaşama katılımı ve görünürlüğü açısından kültürel ve sportif etkinlikler öne çıkmaktadır. Aydın Büyükşehir Belediyesi Kadın Voleybol Takımı'nın başarıları düzenli olarak paylaşılmakta, ancak bu paylaşımlar genel olarak sportif başarı vurgusu taşımakta ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi içermemektedir. 25 Aralık 2024'te duyurulan halk oyunları eğitimleri ise daha çok kültürel katılım alanına yöneliktir.⁹¹

⁹¹ Aydın Büyükşehir Belediyesi [@aydinbsb], Instagram gönderisi, 2025, www.instagram.com/p/DD_tlxmug58/

1 Temmuz 2025 tarihli basın açıklamasında, belediyenin otizmli bireyler için yürüttüğü yüz-me eğitimi programları tanıtılmış; bu programların bilimsel etkilerine ve çocukların motor becerilerini geliştirmeye katkı sağladığına vurgu yapılmıştır. Aydın Büyükşehir Belediye Başkanı Özlem Çerçioğlu, otizmli bireylerin sosyal yaşamda daha güçlü şekilde yer almalarını sağlama hedefiyle bu programların süreceğini ifade etmiş; velilerin kurslara ilişkin memnuniyetini de dile getirmiştir. Bu hizmet, belediyenin dezavantajlı gruplara yönelik sosyal destek ve katılım programları geliştirmeye devam ettiğini göstermektedir.⁹²

Ancak söz konusu açıklamalarda kadın istihdamı, kadın kooperatifleri, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları gibi başlıklara doğrudan temas edilmemektedir. 2025 yılı içerisinde kadınların ekonomik hayata katılımını destekleyecek somut projeler, meslek edindirme kursları, istihdam verileri ya da Yerel Eşitlik Eylem Planı benzeri stratejik belgelerin varlığına ilişkin açık bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca kadınlara yönelik kararların yer aldığı meclis karar özetleri ya da kadınlara özel bütçe ayrımlarına dair bilgiler sınırlı kalmaktadır.

Sonuç olarak, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitlilik, kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları kısmen görünürdür; ancak bu başlıkların stratejik bir plana entegre edilerek izlenebilir ve ölçülebilir hedeflerle güçlendirilmesi gerekmektedir. Kurumsal mekanizmaların (örneğin eşitlik birimi ya da izleme kurulu) varlığına dair bir bulguya rastlanmaması da yapısal eşitlik yaklaşımı açısından bir eksikliklerdir.

► DİYARBAKIR

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, 2024 yılı itibarıyla toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi konularında yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Özellikle seçim sonrası dönemde, eş başkanlık sisteminin uygulanması ve Kent Konseyi Kadın Meclisi'nin yeniden kurulmasıyla birlikte bu alanda politik düzeyde daha belirgin bir irade ortaya konmuştur. 12 Ocak 2025 tarihinde yapılan Kadın Meclisi toplantısında Eş Başkan Serra Bucak, "toplumsal eşitsizlikleri ortadan kaldırmak ve kadın özgürlük bilincini geliştirmek" hedefiyle yeni bir sürecin başladığını ifade etmiştir. Bucak'ın, meclislerin yerel yönetime politika sunacak katılımcı organlar haline gelmesi gerektiği yönündeki vurgusu da dikkat çekicidir.

Kadın istihdamı alanında atılan somut adımlardan biri, 11 Kasım 2024 tarihinde başlatılan Kadın Otobüs Şoförlüğü Ehliyet Eğitimi Projesi olmuştur. 28 kadının katılımıyla hayata geçirilen bu proje ile kadınlara yeni istihdam alanları açılması ve cinsiyet temelli mesleki ayrımcılığın aşılması amaçlanmaktadır. Eğitim masraflarının belediye tarafından karşılanması, bu kapsayıcı yaklaşımın destekleyici yönlerinden biridir.⁹³

Aynı şekilde Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı'nın koordinasyonunda, yaz aylarında 6 farklı Kadın Yaşam Merkezi'nde açılan kurslardan bin 500 kadın faydalanmıştır. Tekstil, el sanatları, muhasebe, aşçılık ve spor gibi 9 alanda düzenlenen bu kurslara ek olarak, öz savunma eğitimleri ve çocuklara yönelik etüt destekleri de sağlanmıştır. Ayrıca, toplum-

⁹² Aydın Büyükşehir Belediyesi, "Otizmin Farkında, Çocukların Yanında: Başkan Çerçioğlu'ndan Anlamlı Destek," Aydın Büyükşehir Belediyesi, 1 Temmuz 2025, erişim 25 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/mobil/detail/11999/otizmin-farkinda-cocuklari-yaninda-baskan-cercioglu-ndan-anlamli-destek

⁹³ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, "Ehliyet Eğitimi Projesi — 28 Kadınla Aralık'ta Hayata Geçirilecek," Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/haberler/12549-ehliyet.html

► GAZİANTEP

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve çeşitlilik temalarına yönelik politikaları değerlendirildiğinde, belirli sosyal projeler ve sembolik programlar öne çıkmakla birlikte, kurumsal ve stratejik çerçevenin güncel, sistematik ve şeffaf biçimde kamuoyuna yansıtılmadığı gözlemlenmektedir.

9 Aralık 2024 tarihinde lansmanı yapılan ve “Türkiye’de ilk” olarak tanımlanan *Spor ve İstihdam Olanakları ile Engelli Kadınlar ve Kız Çocuklarının Güçlendirilmesi Projesi*, belediyenin çeşitliliği odağa alan girişimlerinden biri olmuştur.⁹⁷ Birleşik Krallık Büyükelçiliği ve UNESCO *Fit For Life* Spor Programı ile uyumlu şekilde tasarlanan bu projede, engelli kadınların ve kız çocuklarının spor yoluyla istihdam edilebilirliğinin artırılması hedeflenmiştir. Proje; veri temelli müdahaleler, uluslararası iş birlikleri ve kapsayıcı sosyal kalkınma başlıklarında dikkat çekici olmakla birlikte, uygulama sürecine ve izleme sonuçlarına dair kamuya açık detaylı bilgiler henüz paylaşılmamıştır.

Kadın istihdamını destekleyici uygulamalardan biri olan *Seracı Kadınlar Güçleniyor* projesi kapsamında kurulan sera, 5 Haziran 2024 tarihinde hizmete açılmıştır. Proje, kadınların üretici olarak ekonomik hayata katılmasını amaçlamakta, ancak bu kapsamdaki istihdam verileri, katılımcı profili veya sosyal etki analizleri gibi göstergeler kamuya sunulmamıştır.

1 Ağustos 2024 tarihinde gerçekleştirilen *Kadın Kooperatifleri Çalıştayı*, Gaziantep’teki kadın girişimcilerin desteklenmesi amacıyla düzenlenmiş; Başkan Fatma Şahin’in konuşmasında kadın emeğinin ekonomik kalkınmadaki rolüne dikkat çekilmiştir. Ancak bu çalıştayın çıktılarına, izleme planlarına ya da katılımcı kadın kooperatiflerinin profiline dair kamuya açık bir belge ya da rapor bulunmamaktadır.

Belediyenin sosyal yardım temelli hizmetlerinden biri olan *Anneye Süt, Bebeğe Can* projesi 2019 yılında başlatılmış olup bugüne kadar 130 binden fazla kadına ulaştığı açıklanmıştır.⁹⁸ Ancak bu projenin istihdam, güçlenme ya da eşitlik perspektifiyle ilişkilendirilmediği; daha çok sosyal belediyeçilik kapsamında konumlandığı görülmektedir.

Mart 2025 tarihli meclis oturumunda alınan 149 numaralı kararla, 2025-2027 Yerel Eşitlik Eylem Planı kabul edilmiştir. Bu karar, belediyenin kurumsal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği politikasını stratejik bir çerçeveye oturtma iradesini ortaya koymaktadır. Ancak söz konusu eylem planının içeriği kamuya açık olarak paylaşılmadığı için, bu politikanın öncelikleri, uygulama araçları ve performans ölçütleri hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapmak mümkün değildir.⁹⁹

⁹⁷ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, “Gaziantep Büyükşehir’den Türkiye’de İlk Niteliğinde Engelli Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Proje” Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantep-buyuksehirde-turkiyede-ilk-niteliginde-engelli-kadin-ve-kiz-cocuklarina-yonelik-proje

⁹⁸ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, “Anneye Süt Bebeğe Can’ ile Yaklaşık 6 Milyon Süt Anne Adaylarına Ulaştırıldı,” Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/anneye-sut-bebege-can-ile-yaklasik-6-milyon-sut-anne-adaylarina-ulastirildi

⁹⁹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Meclisi, 2025 Yılı Meclis Toplantısı Mart Ayı 2. Birleşim Karar Özetleri, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, eski.gaziantep.bel.tr/uploads/2025/05/2025-yili-2birlesim-meclis-karari.pdf

Benzer şekilde, Haziran 2025'te alınan 333 numaralı meclis kararıyla Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'nın yönetmeliği revize edilmiştir. Bu güncellemenin hangi yapısal ya da uygulamaya dönük değişiklikler içerdiğine dair bilgi paylaşımı yapılmamış, yönetmeliğin içeriği kamuoyuna açık kaynaklarda yer almamıştır.¹⁰⁰

Bununla birlikte belediyenin istihdam odaklı sosyal hizmet modeli olan İGEM (İpekyolu Gaziantep İş, Kariyer ve Sosyal Girişimcilik Merkezi) dikkat çekici bir örnek sunmaktadır. İGEM'in özellikle kadınların ve gençlerin istihdamını önceleyen bir yaklaşımla hizmet sunduğu ve çok paydaşlı bir yapıya dayandığı görülmektedir. Gaziantep Valiliği, İŞKUR, TÜİK ve çeşitli meslek odalarıyla iş birliği içinde yürütülen bu merkez; doğrudan işe yerleştirme, kariyer danışmanlığı, mesleki yönlendirme ve sosyal girişimcilik alanlarında hizmet vermektedir.¹⁰¹

İGEM'in yeşil, dijital ve sosyal dönüşüm odaklı istihdam modelleri geliştirmeyi hedeflemesi, yerel düzeyde yenilikçi istihdam politikaları açısından olumlu bir çerçeve sunmaktadır. Bununla birlikte, merkezin yıllık istihdam oranları, kadın-erkek dağılımları, hizmet erişim düzeyi gibi göstergelere dair kamuya açık bir izleme raporu bulunmamaktadır. Bu da uygulamaların etkisinin nesnel olarak değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır.

Tüm bu çerçevede değerlendirildiğinde, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımını artırmak yönünde stratejik hedefler tanımlamış, bazı güncel projeler hayata geçirmiştir. Ancak uygulamaların büyük bir bölümü oldukça yeni olup, etki analizlerinin yapılabilmesi ve değerlendirilebilmesi için daha fazla zamana ve şeffaf veri paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır. Stratejik belgelerde yer verilen hedeflerin izlenebilirliği, politika belgelerinin kamuya açık erişimi ve katılımcı uygulama süreçleri açısından geliştirilmeye açık yönler bulunmaktadır.

► HATAY

Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı konularına yönelik yaklaşımı, son yayınlanan belgelerde sınırlı ve genel ifadelerle dayalı olarak şekillenmiştir. 2023 yılı faaliyet raporunda kadınlar, toplumda dezavantajlı bir grup olarak tanımlanmış ve kadınların iş gücü piyasasına katılımını kolaylaştıracak istihdam artırıcı uygulamaların geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Ancak 2025 yılına dair faaliyet raporuna henüz ulaşılammıştır. Mevcut kaynaklar, sosyal ve kültürel hizmetlerin yanı sıra psiko-sosyal danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin kadınlar için 2024 yılı içinde planlandığını göstermektedir.

Hatay'da kadın personel istihdamının düşük olduğu tespit edilmiş; çalışabilecekleri iş alanlarının genişletilmesi ve kadın personel sayısının artırılması yönünde hedefler belirlenmiştir. Ancak bu hedeflerin hangi adımlarla uygulamaya konulduğuna dair somut veriler veya raporlanmış gelişmeler kamuya açık kaynaklarda bulunmamaktadır. Öte yandan, belediye bünyesinde kadın sığınma evi bulunmadığı belirtilmiş ve bu eksikliğin giderilmesi, kadınlara

¹⁰⁰ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Meclisi, Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları 2025 Haziran Ayı 2. Birleşim, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, eski.gaziantep.bel.tr/uploads/2025/07/2025%20YILI%20HAZ%20B0RAN%20AYI%202.OTURUM%20MECL%20C4%B0S%20KARAR%20C3%96ZETLER%20C4%B0.pdf

¹⁰¹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, "Gaziantep'teki Gençler, İstihdam İçin İgem'in Yolunu Tutuyor," Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/gaziantepteki-gencler-istihdam-icin-igemin-yolunu-tutuyor

rın sosyal yaşama katılımının artırılması yönünde bir ihtiyaç olarak tanımlanmıştır. Bu tespit, kadınlara yönelik temel hizmet altyapısında önemli bir boşluğa işaret etmektedir.

Aralık 2024 ve Ocak 2025 tarihli meclis kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı veya kadınlara özel hizmetlere ilişkin herhangi bir gündem maddesine rastlanmamıştır. Benzer şekilde, resmî duyurular, sosyal medya paylaşımları ve belediyeye ait iletişim kanallarında toplumsal cinsiyet eşitliği odağında yürütülen faaliyetlere dair içeriklerin eksik olduğu gözlemlenmiştir. Her ne kadar HAKİM Projesi kapsamında çeşitli kursların açıldığı duyurulmuş olsa da bu eğitim programlarının kadınlara yönelik özel bir çerçevede planlanmadığı ve toplumsal cinsiyet duyarlılığı perspektifiyle yürütülmediği anlaşılmaktadır.¹⁰²

Saha yansımalarında ise bazı yerel haber kaynakları, kadınlar için yeni meslek edindirme kurslarının açılacağını ve KYK kız öğrenci yurtlarının ziyaret edildiğini aktarmıştır. Ancak bu gelişmeler stratejik ve uzun vadeli politikalarla ilişkilendirilmeden tekil girişimler olarak kalmaktadır.

Özetle, Hatay Büyükşehir Belediyesi, kadınların toplumsal yaşamda karşılaştığı eşitsizlikleri kabullenerek ancak bu eşitsizlikleri gidermek adına yapısal ve sürdürülebilir politika belgeleri ile desteklenmiş sistematik uygulamalara henüz tam olarak geçememiş görünmektedir. Kadın istihdamını artırmaya yönelik hedefler tanımlanmakta; ancak bu hedeflerin uygulama süreci, bütçelendirilmesi, paydaşlarla iş birliği düzeyi ve izleme-değerlendirme sistematigi konusunda açık bir görünürlük sağlanmamaktadır. Bu durum, belediyenin toplumsal cinsiyet eşitliğini kurumsal düzeyde hayata geçirme kapasitesinin henüz gelişim aşamasında olduğuna işaret etmektedir.

► İZMİR

İzmir Büyükşehir Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık politikaları konusunda uzun süredir sistematik bir yaklaşım benimsemektedir. Ancak bu alandaki çalışmaların büyük bir bölümü hâlâ 2022-2024 dönemine ait kaynaklara dayanmaktadır; 2025 sonrası stratejik belgeler kamuya açık kaynaklarda henüz güncellenmemiştir. Bu durum, politika devamlılığının değerlendirilmesini kısmen sınırlandırmakta da belediyenin genel yönelimi bazı resmî açıklamalar ve meclis kararları üzerinden takip edilebilmektedir.

Belediye Meclisi'nin 14 Ağustos 2024 tarihli kararı ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin stratejik plana ana akım bir perspektifle entegre edilmesi ve bu konuda kurum içi iş birliğinin sağlanması yönünde oybirliğiyle karar alınmıştır. "Kadın Dostu Kent" unvanına sahip olan İzmir'in bu yönelimi hem kurumsal kararlılığın hem de uzun vadeli planlamanın bir yansıması olarak değerlendirilebilir.¹⁰³

¹⁰² Söz Gazetesi, "Hatay'da İstihdamın 'Kale'si 'HAKİM' Projesi!," Söz Gazetesi, 14 Mayıs 2025, erişim 25 Ağustos 2025, sozgazetesi.com.tr/2025/05/14/hatayda-istihdamin-kalesi-hakim-projesi/

¹⁰³ İzmir Büyükşehir Belediyesi, "İzmir'de Kadınlar Yalnız Değil," İzmir Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izmir-de-kadinlar-yalniz-degil/51194/156#:~:text=%E2%80%9CKad%C4%B1n%20Dostu%20Kent%E2%80%9D%20unvan%C4%B1na%20sahip,amac%C4%B1yla%20hayata%20dokunan%20projeler%20y%C3%BCr%C3%BCt%C3%BCyor

Kadına yönelik hizmetlerde İzmir'in özgün uygulamaları dikkat çekmektedir. Belediye, biri 21, diğeri 24 kişilik kapasiteye sahip iki kadın sığınma evine ek olarak, 2024 yılında Geçici Kadın Barınma Merkezi'ni ve otel hizmeti modelini devreye almıştır. Bu uygulamalar, yalnızca acil şiddet durumlarına değil, aynı zamanda geçiş süreçlerine de destek sağlayarak Türkiye'de örnek bir yaklaşım sergilemektedir. Aynı dönemde Kadın Danışma Merkezleri, hukuki ve psikolojik destekten atölyelere, kişisel gelişim programlarından temel savunma eğitimlerine kadar çok yönlü çalışmalar sunmaya devam etmiştir.

Kadın istihdamı konusunda belediyenin “Kadın Emeği Hayat İlmeği Projesi”, “Eşitliğe Sür” ve “Mor Bayrak” gibi projeleri öne çıkarmaktadır. Kadın şoförlerin işe alımı, tekstil alanında dikiş eğitimi sonrası istihdam sağlanması ve özel sektör iş birlikleri ile kadın girişimciliğinin teşviki gibi uygulamalar İzmir'in bu alandaki sistematik yaklaşımını güçlendirmektedir. Ayrıca, İzmir Teknoloji şirketi İZTEKNOLOJİ'nin “İş'te Eşit Kadın” sertifikasını alması, belediye iştiraklerinde de eşitlik perspektifinin benimsenmeye başladığını göstermektedir.¹⁰⁴

Toplumsal cinsiyet eşitliği, İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi tarafından da desteklenmektedir. Bu birim, özellikle veri temelli politika üretimi hedeflemekte; ayrımcılıkla mücadele, eğitim faaliyetleri ve kamu iş birlikleri gibi alanlarda aktif rol oynamaktadır. “Eşit İzmir”, “Mor Çember” ve “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Erkek” gibi projelerle farkındalık düzeyinin artırılması ve kamusal alanın eşitliğe duyarlı hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ancak tüm bu çalışmaların etkinliğini ve devamlılığını takip edebilmek adına 2025 sonrası stratejik belgelerin kamuya açık hale getirilmesi önem arz etmektedir. Mevcut durumda belediyenin kararlılığı ve çeşitlendirilmiş programları güçlü bir profil sunmakla birlikte, yeni dönem planlarının somutlaştırılması ve izleme-değerlendirme sistematığının daha açık biçimde kamuoyuyla paylaşılması, şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından önemli bir gereklilik olarak durmaktadır.

► KAYSERİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık konularına yönelik güncel yaklaşımı, sınırlı ve daha çok destekleyici söylemlere dayanan bir yapı sergilemektedir. Belediyenin 2025-2029 Stratejik Planı'nda¹⁰⁵ kadın ve gençlerin işgücüne katılımının teşvik edileceği belirtilmiş, ancak bu hedefin nasıl gerçekleştirileceğine dair ayrıntılı politika araçlarına ya da programlara yer verilmemiştir. Dolayısıyla, stratejik belgede toplumsal cinsiyet eşitliği açıkça tanımlanmış bir politika alanı olarak değil, istihdam politikalarının genel bir bileşeni olarak ele alınmaktadır.

Belediye meclisi kararlarında ve komisyon raporlarında toplumsal cinsiyet eşitliği veya kadın istihdamı konularına dair doğrudan bir yönlendirme ya da uygulamaya yönelik karar kaydedilmemiştir. Benzer şekilde, 2023 yılına ait faaliyet raporu haricinde güncel bir rapo-

¹⁰⁴ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “İZTEKNOLOJİ'ye İş'te Eşit Kadın Sertifikası Gururu,” İzmir Büyükşehir Belediyesi, 5 Kasım 2024, erişim 25 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izteknoloji-ye-is-te-esit-kadin-sertifikasi%20guru-ru/51190/156#:~:text=%C4%B0zmir%20B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir%20Belediyesi%20i%C5%9Ftiraki%20%C4%B0zmir,deki%20ilk%20belediye%20%C5%9Firketi%20oldu.

¹⁰⁵ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, 2025–2029 Stratejik Plan, erişim 25 Ağustos 2025, kayseri.bel.tr/uploads/pdf/kbb_stratejik_plan_2025_2029.pdf

ra ulaşılamamış ve mevcut raporda da bu temalara dair veriler sınırlı kalmıştır. Bu durum, şeffaflık ve politika takibi açısından önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

Ancak 2025 yılı başında kamuoyuna yansıyan bir faaliyet, kadınların ekonomik katılımını desteklemek adına anlamlı bir örnek teşkil etmektedir. Büyükşehir Belediye Başkanı Memduh Büyükkılıç, Talas ilçesinde faaliyet gösteren Başakpınar Umay Kadın Kooperatifi'ni ziyaret ederek, üretim sürecine dair olumlu mesajlar vermiştir.¹⁰⁶ Başkanın kadınların üretim gücünü takdir etmesi ve belediyelerin bu tür kooperatiflere destek sunduğunu vurgulaması, kırsal kalkınma ve yerel üretim perspektifiyle kadın emeğini teşvik eden bir yaklaşım sergilemektedir. Ancak bu desteklerin kurumsal politikaya dönüşüp dönüşmediği, sürdürülebilirlik açısından izlenebilir uygulamalarla desteklenip desteklenmediği belirsizliğini korumaktadır.

Belediyenin kadın istihdamı ve eşitlik politikalarında, merkezi hükümetle uyumlu fakat daha temkinli bir yaklaşım benimsediği görülmektedir. Kadın emeğine verilen değerin daha çok kooperatifler, el işi üretim ve tarımsal faaliyetler etrafında kurgulandığı anlaşılmakta; ancak bu çabaların toplumsal cinsiyet eşitliği eksenli bir planlamaya, izleme-değerlendirme sistemine ya da kurumsal dönüşüme entegre edildiğine dair güçlü göstergeler bulunmamaktadır.

Özetle, Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin kadınlara yönelik destekleyici ve üretimi teşvik eden bazı faaliyetleri olsa da toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı konusunda daha bütüncül, ölçülebilir ve veri temelli bir yerel yönetim yaklaşımı geliştirildiğine dair güncel belgeler ve açıklamalar oldukça sınırlıdır. Bu eksiklik hem uygulamaların sürdürülebilirliğini hem de yerel düzeyde eşitlikçi politikaların kalıcılığını değerlendirmeyi güçleştirmektedir.

► KOCAELİ

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık alanlarında yürüttüğü çalışmalar incelendiğinde, bu temaların büyük ölçüde aile odaklı bir çerçevede ele alındığı, ancak kadınların ekonomik hayata eşit katılımına yönelik daha sistematik politika ve uygulamaların sınırlı kaldığı görülmektedir.

2025-2029 Stratejik Plan'da kadın istihdamına doğrudan atıf yapılmamış, kadın-erkek fırsat eşitliği daha çok sosyal hizmetler ve aile destekleri kapsamında değerlendirilmiştir.¹⁰⁷ Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitliğini yapısal dönüşüm perspektifinden ziyade aile içi rollerle sınırlı tutma riski barındırmaktadır. Kadınların ekonomik hayata bağımsız ve eşit katılımı için gerekli kurumsal mekanizmalar ya da özel destek programlarına dair somut hedefler planda yer almamaktadır.

Benzer şekilde, en son yayımlanabilen faaliyet raporu 2020 yılına aittir ve bu raporda da kadın istihdamının artırılması gerektiği belirtilmiş olsa da bu hedefe ulaşmak için önerilen projeler ya da uygulamaya konmuş faaliyetler açıkça sunulmamıştır. 2023 sonrası faaliyet

¹⁰⁶ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Büyükkılıç'tan Kadın Kooperatifine Ziyaret," Kayseri Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/baskan-buyukkilic-tan-kadin-kooperatifine-ziyaret

¹⁰⁷ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2025-2029 Stratejik Planı, erişim 25 Ağustos 2025, kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1733317663_2025-2029-stratejik-plan_ek_kbb-2025-2029-stratejik-planipdfpdf.pdf

raporlarının henüz kamuya açık olmaması, bu alandaki ilerlemenin izlenmesini güçleştirmektedir.

Meclis kararları ve komisyon raporlarında da toplumsal cinsiyet eşitliğine dair somut karar ya da yönlendirme bulunmamaktadır. Dolayısıyla politika düzeyinde kapsayıcı bir yönetim yaklaşımının henüz kurumsallaşmadığı anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, kadınlara yönelik bazı sosyal ve kültürel etkinliklerin sürdürüldüğü görülmektedir. “Anne Şehir Sağlıklı Yaşam Projesi” kapsamında 12 ilçede yaklaşık 34 bin kadına sağlık, eğitim, sosyal ve kültürel destek sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır.¹⁰⁸ Ahşap işleme gibi geleneksel el becerilerine yönelik atölyeler de bu çerçevede yürütülmektedir. Ancak bu faaliyetler daha çok sosyal dayanışmayı ve ev içi becerileri desteklemekte, kadınların işgücü piyasasına tam ve eşit katılımını sağlamaya yönelik bir istihdam politikası vizyonu ortaya koymamaktadır.

Kadın kooperatiflerine yönelik geçmiş dönemlerde yürütülen bazı girişimler olsa da 2024-2025 döneminde bu başlık altında yapılan duyuru ya da politika güncellemesi bulunmamaktadır. Güncel duyurular ve sosyal medya paylaşımlarında kadın istihdamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusunun sınırlı olduğu, daha çok “aile” ve “anne” ekseninde bir söylemin tercih edildiği görülmektedir.

10 Nisan 2025 tarihli meclis gündeminde kadın hakları ve engelli bireylerin hakları gibi başlıklara atıf yapılmakla birlikte, bu konulara dair detaylı kararların ya da politika belgelerinin gündemde derinlemesine ele alınmadığı dikkat çekmektedir.¹⁰⁹ Bu da belediyenin toplumsal cinsiyet ve çeşitlilik politikalarını ne ölçüde uygulamaya aktardığını değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır.

Kadınlara yönelik hizmetlerin ya da eşitlik politikalarının gündeme gelip gelmediği, alınan kararların hangi projeleri kapsadığı veya istihdam verileriyle desteklenip desteklenmediği gibi konularda kamuoyuna sunulan veri miktarı oldukça sınırlıdır. Belediyenin kadın istihdamına dair hedefleri ya da sürdürülen programlara ilişkin güncel faaliyet raporlarının paylaşılmaması, bu alandaki izlenebilirliği de azaltmaktadır.

Özetle, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi’nin kadınlara yönelik yürüttüğü hizmetlerde sosyal destekler ve kültürel etkinlikler ön planda olsa da toplumsal cinsiyet eşitliğinin yapısal bir perspektifle ele alındığına, kadınların karar alma süreçlerine ve ekonomik bağımsızlıklarına yönelik güçlü bir vizyon geliştirildiğine dair güncel ve somut göstergeler henüz yeterince güçlü değildir. Belediyenin bu alandaki çalışmalarını şeffaflaştırması ve politika belgelerinde daha açık taahhütlerle kurumsal kapasite inşasına yönelmesi, eşitlik temelli yerel yönetim açısından kritik önem taşımaktadır.

¹⁰⁸ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, “Anne Şehir ile Adım Adım Hayata,” Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/haber/anne-sehir-ile-adim-adim-hayata-47986.html

¹⁰⁹ Kocaeli Büyükşehir Belediye Meclisi, 10 Nisan 2025 Tarihli Meclis Gündemi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları sitesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1743692610_10042025-tarihli-meclis-gundemi_ustyazipdf.pdf

► KONYA

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık alanlarındaki görünürlüğü, oldukça sınırlı ve dağınık bir yapı sergilemektedir. Yapılan analizlerde, belediyeye ait stratejik belgelerde ya da güncel resmi raporlarda bu temalara sistematik bir şekilde yer verilmediği, ayrıca belediye meclisi kararları ve komisyon raporlarında da somut uygulama veya politika izine rastlanmadığı görülmektedir.

Kadınlara yönelik tekil faaliyetlere dair en son iz, 2018 yılında AB destekli bir proje kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursları (KOMEK) çatısı altında yayımlanan mini bir bildirgeye dayanmaktadır. Bu bildirmede kadınların sosyal hayata katılımı ve mesleki becerilerinin artırılması hedeflenmişse de söz konusu belge güncel değil ve belediyenin kurumsal politikalarına ne ölçüde yansıdığı belirsizdir. Ayrıca bu bildirme sonrası kapsamlı ya da güncel bir politika belgesi, eylem planı ya da faaliyet raporu paylaşılmamıştır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve çeşitlilik temalarına dair resmî duyurular, güncel projeler veya hizmetlere yönelik görünürlük oldukça zayıftır. Belediyenin kadınlara yönelik hizmetlerini toplumsal cinsiyet temelli bir bakışla planlayıp planlamadığına dair kamuya açık herhangi bir değerlendirme, strateji belgesi veya etki analizine ulaşılamamaktadır.

Bu eksiklikler, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin kadınların ekonomik ve sosyal hayata eşit katılımını teşvik etmeye dönük politika kapasitesinin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda izlenmesini ve değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Konya gibi büyük bir kentin, özellikle kadın istihdamı ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi kritik alanlarda güncel veri, açık hedefler ve izleme araçları geliştirmesi, yerel düzeyde hak temelli politikaların hayata geçirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin sürdürülebilir şehir kalkınması ve toplumsal kapsayıcılık başlıkları altındaki politikaları, stratejik belgelere yansıyan hedefler ve dönemsel projeler aracılığıyla sınırlı ölçüde görünürlük kazanmakta; ancak uygulamaların kapsamı, veriye dayalı çıktıları ve etkilerinin izlenebilirliği açısından açık veri eksiklikleri devam etmektedir.

2025-2029 Stratejik Planı'nda, kırsal kalkınma ve toplumsal eşitlik perspektifinden bazı öncelikler tanımlanmıştır.¹¹⁰ Özellikle tarımsal üretimin desteklenmesi kapsamında kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi ve kadınlara verilen desteklerin artırılması gerektiği ifade edilmektedir. Stratejik planda ayrıca, "kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler geliştirmek, meslek ve beceri kazandırma kursları düzenlemek, bu süreçte üniversiteler ve STK'larla iş birliği yapmak" gibi hedeflere yer verilmektedir. Ancak bu hedeflerin ne ölçüde somut programlara dönüştüğü, hangi bütçe kaynaklarıyla desteklendiği ve hangi ilçelerde uygulandığı gibi kritik bilgiler kamuoyuna açık belgelerde ayrıntılı biçimde yer almamaktadır. Dolayısıyla politika beyanı düzeyinde yer verilen bu hedeflerin kurumsal bir izleme çerçevesi ile desteklenmediği anlaşılmaktadır.

¹¹⁰ Konya Büyükşehir Belediyesi, 2025–2029 Stratejik Planı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı sitesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/3212/Konya+Buyuksehir+Belediyesi+2025-2029

Bu stratejik çerçevenin ötesinde, “Kadın Muhasebeciler SOGEP ile İşgücüne Katılıyor” adlı proje, belediyenin kadın istihdamını destekleyici adımlarından biri olarak kaydedilmiştir.¹¹¹ Projenin, SOGEP kapsamında yürütüldüğü, kadınların muhasebe alanında mesleki beceri kazanarak istihdama katılmalarını hedeflediği ifade edilmektedir. Ancak proje kapsamında kaç kişinin eğitime alındığı, ne kadarının istihdam edildiği ya da sürdürülebilirliği sağlayacak destek mekanizmalarının olup olmadığına dair kamuya açık veri mevcut değildir.

Sonuç olarak, Konya Büyükşehir Belediyesi’nin bu durumu hem kurumsal politika düzeyinde hem de kamuya açık iletişim kanallarında belirgin bir veri eksikliğine ve düşük görünürlüğe işaret etmektedir. Güncel stratejik belgeler, faaliyet raporları ve uygulamaya dönük projelerin yayımlanması, belediyenin bu konulardaki sorumluluğunu daha şeffaf ve hesap verebilir bir zemine taşıyacaktır.

► MALATYA

Malatya Büyükşehir Belediyesi’nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve çeşitlilik politikalarına yönelik görünürlüğü son dönemde sınırlı olmakla birlikte, bazı uygulamalı meslek edindirme faaliyetleri aracılığıyla kadınlara yönelik somut adımlar atıldığı gözlemlenmektedir. Ancak stratejik düzeyde, örneğin belediye meclisi kararları, güncel raporlar, yerel eşitlik eylem planları ya da kurumsal bildirgelerde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair kapsamlı ve güncel bir çerçeveye ulaşamamıştır. Bu durum, politika düzeyindeki bütünlüğün ve sürekliliğin zayıf olduğunu ortaya koymaktadır.

Öte yandan, Malatya Büyükşehir Belediyesi’nin Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı eliyle yürütülen bazı mesleki gelişim kursları, kadınların istihdam edilebilirliklerini destekleyici yönde dikkat çekici örnekler sunmaktadır. 2025 yılı ocak ve şubat aylarında belediyeye bağlı Kernek Vahap Küçük Külliyesi’nde hayata geçirilen maniküristlik, kuaförlük ve mefruşat kursları, kadınların mesleki beceriler kazanmasını ve iş gücü piyasasında yer bulmasını hedeflemektedir.¹¹² Bu kurslarda uygulamalı eğitimler aracılığıyla kursiyerlerin doğrudan iş yaşamına geçişleri kolaylaştırılmakta ve sertifikalı eğitimlerle desteklenmektedir.

Ayrıca, yine aynı külliye hayata geçirilen ev tekstili üretimi, geleneksel el sanatlarının modern uygulamalarla harmanlanması ve kadınlara girişimcilik kapısı aralayan destekleyici sosyal ortamlar da öne çıkmaktadır. Kurslara katılan kadınların ifadeleri hem ekonomik bağımsızlık kazanma arzusunu hem de bu kurslar sayesinde sosyal bağlarını güçlendirdiklerini göstermektedir.

Ancak tüm bu girişimlere karşın, Malatya Büyükşehir Belediyesi’nin resmî web sitesinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dair güncel strateji belgeleri, eşitlik politikaları ya da cinsiyet temelli izleme raporları yayımlanmamış; belediye meclisi kararları ya da komisyon tutanaklarında bu alanlara dair görünürlük sağlanmamıştır. Belediyenin evde temizlik hizmeti gibi sosyal yardım faaliyetlerinde yaşlı ve engelli kadınların da yararlandığı görülse de bu

¹¹¹ MEVKA, “MEVKA’dan Konya’nın Sosyal Projelerine 10 Milyon TL Destek,” MEVKA, erişim 25 Ağustos 2025, www.mevka.org.tr/tr/haberler/mevka-dan-konya-nin-sosyal-projelerine-10-milyon-tl-destek

¹¹² Malatyahaber.com, “Vahap Küçük Külliyesi’nde Maniküristlik ve Protez Tırnak Kursu,” Malatyahaber.com, erişim 25 Ağustos 2025, malatyahaber.com/haber/vahap-kucuk-kulliyesinde-manikuristik-ve-protez-tirnak-kursu

hizmetlerin toplumsal cinsiyet perspektifiyle planlanıp planlanmadığına dair net bir çerçeve sunulmamaktadır.

Sonuç olarak, Malatya Büyükşehir Belediyesi kadınlara yönelik bireysel beceri geliştirme ve kurs faaliyetleriyle sınırlı düzeyde pozitif uygulamalar yürütse de kurumsal politika düzeyinde toplumsal cinsiyet eşitliğini ana akımlaştırıcı yapısal bir vizyona ve güncel belgelere ihtiyaç duyduğu açıkça görülmektedir. Belediyenin, bu faaliyetleri kurumsal stratejilere bağlaması, veri üretimini artırması ve eşitlik perspektifini bütüncül bir yerel yönetim anlayışına entegre etmesi beklenmektedir.

► MANİSA

Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı alanındaki son dönem faaliyetleri, özellikle 2024 sonrası dönemde daha görünür hâle gelmiştir. Stratejik belgelerde kapsayıcı toplum oluşturma, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik farkındalık yaratma ve kadınların iş gücüne katılımını artırma gibi hedeflere yer verilmektedir.¹¹³ Ancak 2023 sonrası güncel faaliyet raporlarının kamuya açık şekilde paylaşılması, bu hedeflerin uygulamadaki somut karşılıklarını izlemeyi zorlaştırmaktadır.

Belediye Başkanı Ferdi Zeyrek'in göreve gelmesinden sonra kadın çalışan sayısında bir artış yaşanmış, kadın istihdam oranı yaklaşık %23 oranında yükselmiştir.¹¹⁴ Zeyrek'in açıklamalarında bu artış, hem belediye içinde hem de genel olarak toplumsal hayatta kadınların görünürlüğünü destekleme çabasının bir parçası olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda, kadınların yalnızca istihdamda değil, liderlik pozisyonlarında da daha fazla yer almalarını teşvik eden söylemler dikkat çekmektedir.

Bu çerçevede Aralık 2024'te Manisa Büyükşehir Belediyesi tarafından Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi'nin "Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı" imzalanmıştır.¹¹⁵ İmza töreninde yapılan açıklamalarda, bu taahhüdün sadece sembolik bir adım olmadığı, yerel düzeyde eşitlik politikalarının güçlendirilmesi yönünde çalışmaların sürdürüleceği ifade edilmiştir.

Kadınların sosyal yaşama katılımını artırmaya yönelik projeler de devam etmektedir. "Adım Adım Manisa", "Adım Adım Salihli" ve "Adım Adım Kula" başlıklı kültürel gezi projeleriyle, 2024 yılı boyunca yaklaşık 2.700 kadın kent içi ve ilçeler arası ziyaret programlarına katılmıştır. Bu tür sosyal projeler hem kırsalda hem de merkezde yaşayan kadınların kent yaşamına katılımını kolaylaştırmayı ve kent kültürüne erişimlerini desteklemeyi amaçlamaktadır.¹¹⁶

¹¹³ Manisa Büyükşehir Belediyesi, 2025–2029 Stratejik Planı, Manisa Büyükşehir Belediyesi Resmî sitesi, erişim 25 Ağustos 2025, manisa.bel.tr/stratejik-plan/

¹¹⁴ Anka Haber, "Manisa Büyükşehir Belediye Başkanı Zeyrek: 'Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Adımlar Atmaya Devam Edeceğiz,'" Anka Haber, erişim 25 Ağustos 2025, ankahaber.net/haber/detay/manisa__buyuksehir__belediye__baskani__zeyrek__kadin__istihdamini__artirmaya__yonelik__adimlar__atmaya__devam__edecegiz__224333

¹¹⁵ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Başkan Zeyrek 'Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı İmzaladı,'" Manisa Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.manisa.bel.tr/Haberler/44352_baskan-zeyrek-yerel-yasamda-kadin-erkek-esitligi-s.aspx

¹¹⁶ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir, Adım Adım Kula Projesini Hayata Geçirdi," Manisa Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.manisa.bel.tr/Haberler/44263_buyuksehir-adim-adim-kula-projesini-hayata-gecirdi.aspx

Bununla birlikte “Anne Kart” uygulaması gibi sosyal destek projeleri de öne çıkmaktadır. 0-5 yaş arası çocuğu olan annelere, aylık 60 biniş ücretsiz ulaşım hakkı tanıyan bu uygulama kapsamında 2024 sonu itibarıyla 6.580 başvuru kabul edilmiştir.¹¹⁷ Bu tür uygulamalar hem ekonomik yükü azaltmayı hem de annelerin kentsel yaşamla bağlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Ayrıca “Liderlik Yolunda Manisalı Kadınlar” söyleşisi gibi etkinlikler düzenlenmiş, kadınların sosyal ve kamusal alandaki görünürlüğünü destekleme yönünde adımlar atılmıştır. Ancak, bu etkinliklerin ne ölçüde düzenli ve sürdürülebilir olduğu sorusu yanıtsız kalmaktadır.

Tüm bu girişimlere rağmen, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı temalarına ilişkin güncel komisyon raporlarına veya meclis kararlarına erişilememesi, bu alandaki politikaların izlenebilirliği açısından önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu durum, uygulanan politikaların değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sürecinde şeffaflık ve süreklilik açısından güçlük yaratabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Manisa Büyükşehir Belediyesi’nin son dönemde kadınların sosyal yaşama ve iş gücüne katılımını desteklemeye yönelik çeşitli adımlar attığı, ancak bu alandaki kurumsal raporlama ve izleme sistemlerinin daha sistematik hale getirilmesi gerektiği söylenebilir. Yerel düzeyde atılan bu tür adımların daha sürdürülebilir ve ölçülebilir politikalarla desteklenmesi, belediyenin eşitlik hedeflerine daha etkili biçimde ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

► MERSİN

Mersin Büyükşehir Belediyesi’nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık politikaları, çeşitli hizmet odaklı uygulamalarla desteklenmekte; ancak mevcut veri paylaşımı ve güncel strateji belgeleri açısından sınırlı bir şeffaflık sergilemektedir.

11 Haziran 2024 tarihinde düzenlenen “Kadın Çalıştayı”, 2025-2029 Stratejik Planı hazırlıkları kapsamında kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel hayata eşit katılımını sağlamak amacıyla önemli bir adım olmuştur.¹¹⁸ Çalıştayda istihdam, şiddetle mücadele, eğitim, kentsel hizmetler gibi başlıklarda oluşturulan tematik masalar aracılığıyla paydaş görüşleri alınmıştır. Bu sürecin stratejik planlara nasıl yansıtacağı henüz kamuya açık belgelerde detaylı şekilde görülmemektedir.

Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde yürütülen faaliyetler, özellikle dezavantajlı kadın gruplarına yönelik destek programlarını içermektedir. 2023 yılı içinde danışma merkezlerinden hizmet içi personele verilen toplumsal cinsiyet eğitimlerine, kurs ve kooperatif çalışmalarına kadar farklı alanlarda kadın odaklı faaliyetler yürütülmüştür. Ancak bu faaliyetlerin etki değerlendirmeleri, bölgesel dağılımları veya sürdürülebilirliğine dair kamuya açık izleme raporları bulunmamaktadır.

Kadın Konukevi hizmetinin yanı sıra, kadın ve çocuklara yönelik sağlanan harçlık miktarlarının Aralık 2024 tarihli meclis kararıyla güncellenmiş olması, ekonomik şartların hizmetle-

¹¹⁷ Manisa Büyükşehir Belediyesi, “Anne Kart ile Ücretsiz Ulaşım Dönemi Başlıyor,” Manisa Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.manisa.bel.tr/Haberler/43914_anne-kart-ile-ucretsiz-ulasim-donemi-basliyor.aspx

¹¹⁸ Mersin Büyükşehir Belediyesi, “Mersin Büyükşehir ‘Kadın Çalıştayı’ Gerçekleşti,” Mersin Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/haber/mersin-buyuksehir-kadin-calistayi-gerceklesti-1718087068

re etkisinin bir göstergesidir. Konukevi ve Mor Yerleşkeler gibi yapılar, şiddet mağdurlarına yönelik psikososyal destek sunmayı hedeflemektedir.

Kadın istihdamı açısından, belediye bünyesindeki kadın çalışan oranının 2019'da %18 iken 2024'te %25'e çıkarılması önemli bir ilerleme olarak sunulmuştur. Kadınların yalnızca hizmet alan değil, aynı zamanda üretici ve karar verici konumlarda desteklenmesi hedeflenmekte, ancak bu artışın hangi birimlerde yoğunlaştığı, görev türlerine dağılımı ve eşit işe eşit ücret politikalarının kurumsal içeriği detaylandırılmamıştır.

Eğitim, meslek kursları, kırsal kalkınma destekleri ve üretici stantları gibi ekonomik katılım araçları kadınlar için gelir yaratıcı fırsatlar sunmaktadır. Mersin'den Kadın Kooperatifi, "Evimiz Atölye" gibi projelerle ev ekonomisine katkı sunan kadınları desteklerken; kreş hizmetleri de bakım emeği yükünü azaltarak kadınların işgücüne katılımını kolaylaştırmaktadır.¹¹⁹ Bu hizmetler yerel düzeyde örnek teşkil etse de veri şeffaflığı, erişilebilirlik, etki değerlendirmesi gibi alanlarda daha sistematik bir izleme mekanizmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli kurumsal belgeler açısından, Yerel Eşitlik Eylem Planı halen 2024 dönemine aittir.¹²⁰ 2024 sonrası güncellenmiş bir metin kamuya açık değildir. Bu durum, stratejik hedeflerle güncel uygulamalar arasındaki bağın takibini zorlaştırmaktadır.

Genel olarak Mersin Büyükşehir Belediyesi, kadınlara yönelik hizmetlerde çeşitlilik ve uygulama zenginliği sunmakla birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğini kurumsal düzeyde izlenebilir ve değerlendirilebilir hale getirecek mekanizmaları daha sistematik biçimde güçlendirmeye ihtiyaç duymaktadır. Uygulamalarla politika belgeleri arasındaki süreklilik ve güncellik ilişkisi, ilerleyen dönemlerde kritik bir değerlendirme alanı olacaktır.

► MUĞLA

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık politikaları, stratejik belgelerde öncelikli olarak ele alınmakta ve son yıllarda hayata geçirilen uygulamalarla somutlaştırılmaktadır. 2025-2029 Stratejik Planı'nda, kadınların hizmetlere eşit erişimi ve tüm toplumsal alanlara aktif katılımının desteklenmesi hedeflenmiş; bu doğrultuda uluslararası sözleşmelere de açık biçimde atıfta bulunulmuştur. Ancak, uygulamaların güncel etkilerine ve veri temelli izlemesine dair kamuya açık dokümanların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir.

Yerel düzeyde kurumsal politikaların oluşturulması adına 2024 sonunda düzenlenen "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Önleyici Politikalar Çalıştayı", farklı kurumlardan 178 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve yayımlanan rapor ile çözüm odaklı önerilere zemin hazırlanmıştır.¹²¹

¹¹⁹ Mersin Büyükşehir Belediyesi, "'Evimiz Atölye' Projesi Büyümeye Devam Ediyor," Mersin Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/haber/evimiz-atolye-projesi-buyumeye-devam-ediyor-1706338360

¹²⁰ Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2024 Yılı Alan Bazlı Yerel Eşitlik Eylem Planı Hedef Gerçekleşme Özeti, erişim 25 Ağustos 2025, www.mersin.bel.tr/dokumanlar/2024-yili-alan-bazli-yerel-esitlik-eylem-planı-hedef-gerceklesme-ozeti-401985584

¹²¹ Belediye Gazetesi (CHP), "'Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Önleyici Politikalar Çalıştayı' Düzenledi," Belediye Gazetesi, 30 Kasım 2024, erişim 25 Ağustos 2025, belediyegazetesi.chp.org.tr/2024/11/30/kadinayoneliksiddetlemucadeledeonleyicipolitikalarcalistayiduzenledi

Bu çalıştayda istihdam, sosyal destek, hukuk ve eğitim gibi alanlar üzerinden toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair yapısal değerlendirmelere de yer verilmiştir.

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin dikkat çeken uygulamalarından biri, 2025 yılı itibarıyla başlatılan "Hayatımın Ustasıyım" projesidir. Kadınlara marangozluk, boyacılık, tesisat ve elektrik gibi teknik becerilerin kazandırılmasını amaçlayan bu proje, toplumsal cinsiyet rollerine karşı alternatif üretmeyi hedeflemekte, aynı zamanda kadınların istihdamda çeşitlenen alanlarda varlık göstermesini teşvik etmektedir. Belediyenin kendi açıklamalarına göre, proje hem mesleki güçlenmeyi hem de günlük yaşam pratiğine yönelik donanımı artırmayı hedeflemektedir. Ancak uygulamanın erişim düzeyi, katılımcı profili ve istihdam dönüşümlerine dair ölçümler henüz kamuya açık değildir.¹²²

Kadınların kent yönetiminde karar alma süreçlerine katılımı amacıyla 2025 yılı başında başlatılan "Kadın Mahalle Meclisleri" uygulaması, şu ana kadar Menteşe, Fethiye ve Ula ilçelerinde hayata geçirilmiş olup, diğer ilçelerde yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Bu yapılar, yerel katılım mekanizmalarının toplumsal cinsiyet perspektifiyle yeniden yapılandırılmasına yönelik umut verici bir adım olmakla birlikte, karar süreçlerinde bu meclislerin etkisine ilişkin ölçümler henüz paylaşılmamıştır.¹²³

Kadın emeğini ekonomik hayata kazandırma yönünde atılan adımlar arasında MELSA gibi kooperatif yapılarının desteklenmesi, evde üretim yapan kadınlara stant alanı ve pazar imkânı sağlanması gibi çalışmalar öne çıkmaktadır. 23 kooperatif ve 101 kadın üreticinin dahil olduğu MELSA modeli hem kültürel mirasın yaşatılması hem de kadın istihdamının desteklenmesi açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır.¹²⁴ Ancak bu modelin sürdürülebilirliği, pazar erişimi, kadınlar üzerindeki gelir etkisi gibi kritik göstergelere dair kamuya açık bir etki raporu bulunmamaktadır.

Belediye, kadın istihdamı ve güçlenmesi konusunda ulusal davalara müdahillik taleplerinde bulunarak sembolik düzeyde de olsa kamusal pozisyon almayı sürdürmektedir. Örneğin 2024 yılında İlknur Çetin davasına yapılan müdahillik başvurusu bu yönde okunabilir.¹²⁵ Ancak bu tür girişimlerin yargı sürecinde nasıl değerlendirildiği ya da yerel politikaya ne ölçüde yansıdığı net değildir.

2025-2029 Stratejik Planı'nda, kadınlara yönelik meslek edindirme kurslarının yaygınlaştırılması, kadın konukevi sayısının artırılması ve sürdürülebilir kalkınma kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açık hedefler arasında yer almaktadır. Aynı şekilde, 2025 Yılı Performans Programı'nda kadınların ve çocukların kamu hizmetlerinden eşit şekilde yararlanmasının sağlanması ve karar mekanizmalarına katılımlarının artırılması yönünde hedefler belirlenmiştir.¹²⁶ Bu belgeler, cinsiyet eşitliği perspektifinin kurumsal belgelerde

¹²² Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Kadınlar 'Hayatlarının Ustası' Oluyor," Muğla Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/haber/kadinlar-hayatlarinin-ustasi-oluyor

¹²³ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Muğla'da Söz Kadınlarda; 'Kadın Meclisleri' Kuruldu," Muğla Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, mugla.bel.tr/haber/muglada-soz-kadinlarda-kadin-meclisleri-kuruldu

¹²⁴ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "MELSA Yenilenen Konseptiyle Hizmet Vermeye Devam Ediyor," Muğla Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/haber/melsa-yenilenen-konseptiyle-hizmet-vermeye-devam-ediyor

¹²⁵ Muğla Postası, "Büyükşehir'den Kadın Cinayetlerine Karşı Öncü Adım," Muğla Postası, erişim 25 Ağustos 2025, www.muglapostasi.com.tr/buyuksehirden-kadin-cinayetlerine-karsi-uncu-adim#google_vignette

¹²⁶ Muğla Büyükşehir Belediyesi, Muğla Büyükşehir Belediyesi 2025 Yılı Performans Programı, erişim 25 Ağustos 2025, panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/2025%20YILI%20PERFORMANS%20PROGRAMI-imzal%C4%B1.pdf

yer aldığını ortaya koysa da bu hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirildiğine dair kamuya açık değerlendirme raporları henüz bulunmamaktadır.

Belediyenin kadınlara yönelik hizmetlerinin önemli ayaklarından biri, Kadın Yaşam Merkezleri'dir. 10 Temmuz 2025 tarihli habere göre, Bayır Kadın Yaşam Merkezi Menteşe Belediyesi ile ortaklaşa olarak hizmete açılmıştır. Merkezde kadınlar için atölye faaliyetlerinin yanı sıra bir kreş hizmeti de yer almaktadır. Ayrıca "Mesleğime İlk Adım Programı" çerçevesinde kadınlara yönelik pastacılık gibi alanlarda meslek edindirme kursları düzenlenmekte, bu da kadınların ekonomik hayata katılımına yönelik somut bir adım olarak değerlendirilmektedir.¹²⁷ Ancak, bu kursların katılımcı profili, istihdam dönüşümleri ve sürekliliği gibi göstergelere ilişkin veri kamuya açık değildir.

2025 yılı içerisinde belediye meclisinde alınan bazı kararlar da bu alandaki politik taahhüdü yansıtmaktadır. 10 Nisan 2025 tarihli ve 115 numaralı Meclis Kararı ile, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere dezavantajlı bireylerin hak arama özgürlüğünü desteklemek amacıyla Muğla Barosu ile bir protokol yapılması kabul edilmiştir.¹²⁸ Bu karar, adalete erişim konusunda eşitlikçi bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Aynı yıl alınan 167 numaralı Meclis Kararı ile ise, Muğla'nın Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Türkiye Belediyeler Birliği iş birliğinde yürütülen Kadın Dostu Kentler III Programı kapsamında pilot belediye olarak faaliyetlere katılması kararlaştırılmıştır. Bu durum, ulusal ve uluslararası iş birliklerine açık bir yerel yönetim pratiğini ortaya koymaktadır.

Kadınlara yönelik sembolik uygulamalar arasında, 2025 yılı yaz aylarında Menteşe Kızıldağ Mesire Alanı'nda düzenlenen Kadın Pikniği etkinliği sırasında Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nın uygulanmasına ilişkin protokolün Kadın Koalisyonu ile imzalanması da dikkat çekmektedir.¹²⁹ Bu tür imzalar, normatif bir kararlılık göstergesi olarak önem taşımakla birlikte, bu taahhütlerin yerel hizmet sunumu ve kurumsal dönüşüme nasıl yansıdığına dair somut göstergelerin paylaşılması daha anlamlı bir değerlendirmeye olanak tanıyacaktır.

Son olarak, Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından yayımlanan "Şiddete Karşı Tutum Belgesi"¹³⁰, her türlü şiddet, taciz ve mobbinge karşı taviz verilmeyeceğinin ilan edildiği önemli bir metin olarak dikkat çekmektedir. Bu belge, kurumsal düzeyde kadınlara yönelik ayrımcılıkla mücadele niyetini ortaya koymakta; ancak bu tutumun iç denetim, raporlama ve eğitim faaliyetleriyle ne ölçüde desteklendiğine dair izleme çıktıları henüz kamuya açıklanmamıştır.

Muğla Büyükşehir Belediyesi, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini kurumsal düzeye taşımaya dönük adımlar atmakta ve bazı yenilikçi uygulamalara öncülük etmektedir. Ancak bu politikaların kalıcı dönüşüm yaratabilmesi adına veri şeffaflığı, etkili izleme ve değeren-

¹²⁷ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Kadın Yaşam Merkezleri'nde Pastacılıkla Ekonomik Güce İlk Adım," Muğla Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/haber/kadin-yasam-merkezlerinde-pastacilikla-ekonomik-guce-ilk-adim-1

¹²⁸ Muğla Büyükşehir Belediyesi, T.C. Muğla Büyükşehir Belediyesi 115 No'lu Meclis Kararı, erişim 25 Ağustos 2025, panel.mugla.bel.tr/uploads/mecliskarartr/d5f3180f-c214-4e89-a7e9-c01ccd2f8116_115-YekiVerilmesiOrtakHizmetProjesi.pdf

¹²⁹ Cumhuriyet, "Muğla'da Kadın-Erkek Eşitliği Yeni Adım," Cumhuriyet, erişim 25 Ağustos 2025, www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/muglada-kadin-erkek-esitligi-yeni-adim-2337198

¹³⁰ Muğla Büyükşehir Belediyesi, Muğla Büyükşehir Belediyesi Şiddete Karşı Tutum Belgesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/uploads/dosyalar/mbb%20C5%9Fiddet%20tutum%20belgesi.pdf

dirme süreçlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle kadın istihdamı, eğitim, temsil ve şiddetle mücadele alanlarında yapılanların sistematik bir şekilde belgelenmesi ve kamuya açık hale getirilmesi ilerleyen dönemlerde kritik olacaktır.

► SAKARYA

Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı, çeşitlilik ve kapsayıcılık konularındaki politikaları incelendiğinde, stratejik belgelerde bu temaların yer aldığı görülmekle birlikte, uygulama düzeyinde sınırlı ve parçalı verilerle karşılaşılmaktadır.

2025-2029 Stratejik Planı'nda kadın istihdamının desteklenmesine yönelik genel ifadeler yer almakta ve kadınların birey olarak tüm hizmetlerden eşit yararlanması gerektiği vurgulanmaktadır.¹³¹ Ancak, bu hedefin somut projelere nasıl yansıtıldığına dair detaylı bilgiye ulaşmak güçtür. İncelenen dönemde belediye meclis kararlarında toplumsal cinsiyet eşitliği ya da kadın istihdamına dair açık bir karara rastlanmamış, komisyon raporlarına ise erişilememiştir.

Uygulama düzeyinde en görünür faaliyetler Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (SAMEK)¹³² kapsamında gerçekleşmektedir. SAMEK'in 16 farklı merkezde, 100'ü aşkın branşta bulunduğu kurslar; kadınların mesleki beceri kazanmasına, sosyal çevre edinmesine ve yer yer ekonomik katkı sağlamasına olanak tanımaktadır. Kurslara katılan kadınların geri bildirimleri genellikle olumlu olup, bu merkezlerin sosyalleşme ve kişisel gelişim açısından önemli bir boşluğu doldurduğu anlaşılmaktadır. Yine de bu kursların toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirici biçimde kurumsal bir politikaya entegre edilip edilmediği net değildir.

Öte yandan, belediye bünyesinde şiddetle mücadele kapsamında kurum içi eğitimler düzenlendiği görülmektedir. 4 Aralık 2024 tarihinde SEKAY personeline yönelik verilen "Kadına Yönelik Şiddetin Psiko-Sosyal Boyutları" başlıklı eğitimde, farklı şiddet türleri ele alınmış ve KADES uygulamasına dair bilgilendirme yapılmıştır. Ancak bu tarz programların sıklığı, hedef grubu ve etkisine dair sistematik izleme verisi bulunmamaktadır.¹³³

Kadınlara yönelik spor okulları ve SGM'deki atölye çalışmaları gibi faaliyetler de sürmekte olup, kadınların fiziksel ve sosyal refahını desteklemeyi amaçlamaktadır. Ancak spor okulları ya da sosyal gelişim merkezleri gibi programlarda toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin ne ölçüde yer aldığı açık değildir.

Sonuç olarak Sakarya Büyükşehir Belediyesi, kadınlara yönelik hizmetlerde çeşitli alanlarda faaliyet göstermekte, ancak bu çalışmaların çoğunluğu daha çok bireysel destek ekseninde şekillenmekte, kurumsal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği politikası ve bütüncül stratejiye dair yeterince açık veri sunulmamaktadır. Mevcut faaliyetlerin toplumsal cinsiyet temelli etkilerini ölçen izleme-değerlendirme araçlarının geliştirilmesi ve verilerin şeffaf biçimde paylaşılması, bu alandaki ilerlemenin sürdürülebilirliği açısından önemli olacaktır.

¹³¹ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Sakarya Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı, erişim 25 Ağustos 2025, sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/NaNCU6FUbK.pdf

¹³² Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "SAMEK'lerde Yeni Dönem Kayıtları Başladı," Sakarya Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/sameklerde-yeni-donem-kayitlari-basladi/23072

¹³³ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "Öfke, Suç ve Kadına Şiddetin Tüm Boyutlarını SEKAY'da Anlattılar," Sakarya Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/tr/Haber/ofke-suc-ve-kadina-siddetin-tum-boyutlarini-sekayda-anlattilar/23472

► SAMSUN

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılığa yönelik politikaları incelendiğinde, bu alanlarda belirli girişimlerin hayata geçirildiği ancak stratejik ve sistematik bir çerçevede ilerleyen bütüncül bir politikanın izine doğrudan rastlanmadığı görülmektedir. Belediyenin 2025 yılı performans belgesinde kadın, çocuk ve diğer toplumsal kesimlere yönelik hizmetlerin artırılması, bireylerin psiko-sosyal ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gibi genel hedefler yer almakla birlikte, bu hedeflerin hangi programlarla somutlaştığı sınırlı biçimde açıklanmıştır.

Son yayımlanan faaliyet raporu 2023 yılına ait olup, güncel uygulamalara dair sistematik bir değerlendirme içermemektedir. Belediye meclisi kararları arasında yer alan ve 2025 yılına ait olan bir örnekte, 440 m² alanda 18 personel ile faaliyet gösteren Kenevir Atölyesi'nin kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.¹³⁴ Bu proje, yenilikçi ürünlerin geliştirilmesini, tanıtım çalışmalarını ve aynı zamanda yeni personel istihdamı hedefini içermekte olup, kadın istihdamına katkı sunma potansiyeli taşımaktadır. Ancak projede istihdamın cinsiyet temelli dağılımı ve toplumsal cinsiyet perspektifiyle izlenip izlenmediği açıklanmamaktadır.

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin kadın emeğine görünürlük kazandırmak üzere düzenlediği etkinliklerden biri de 19-21 Aralık 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen Kadın Emeği Festivali'dir.¹³⁵ "Kışa Merhaba" temasıyla düzenlenen bu etkinlikte kadınların el emeği ürünlerini sergileyip satışa sunmalarına olanak tanınmış, bu sayede kadın üreticilerin ekonomik faaliyetlere katılımı desteklenmiştir. Ancak bu tür çalışmaların düzenli, kurumsallaşmış ve yıllık bir takvime bağlanıp bağlanmadığına dair açık bir izleme verisi bulunmamaktadır.

Bunların yanında, belediye bünyesinde kadın erkek fırsat eşitliği komisyonunun bulunduğu ve bazı kararların bu komisyon üzerinden geçtiği görülmektedir. Ancak bu komisyonun son yıllarda toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı alanında doğrudan politika belirleyen ya da uygulama başlatan aktif bir işleyiş yürütüp yürütmediği kamuya açık şekilde belgelenmemiştir.

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve kapsayıcılık alanındaki uygulamaları incelendiğinde, meclis düzeyinde bazı adımlar atıldığı görülmekle birlikte, bu adımların içeriksel derinliği ve kamuoyuna açık sistematik belgelerle desteklenme düzeyi sınırlı kalmaktadır.

16 Nisan-18 Haziran 2025 tarihleri arasında alınan meclis kararlarının özetlerinde, kadın-erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitliği ve dezavantajlı bireylere yönelik bazı kararların yer aldığı görülmektedir.¹³⁶ Ancak bu kararların hangi alanlarda somut uygulamalara dönüştüğü, ne tür projelerin desteklendiği ya da bu projelerin bütçelendirme, izleme ve

¹³⁴ Vezirköprü Vatandaş, "Kenevir İçin 10 Milyonluk Proje!", Vezirköprü Vatandaş, erişim 25 Ağustos 2025, www.vezirkopruvatandas.com.tr/kenevir-icin-10-milyonluk-proje.html

¹³⁵ Samsun Büyükşehir Belediyesi, "Kadın Emeği Festivali Ziyaretçilerine Kapılarını Açtı," Samsun Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, samsun.bel.tr/haberler/kadin-emeği-festivali-ziyaretçilerine-kapılarını-acti

¹³⁶ Samsun Büyükşehir Belediyesi, Samsun Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları, erişim 25 Ağustos 2025, samsun.bel.tr/uploads/dokumanlar/a44c9e0a65827a280f4a16458f7cac26680.doc

değerlendirme süreçlerine ne şekilde entegre edildiği konusunda detaylı kamuya açık bilgilere ulaşılamamaktadır.

Ayrıca, belediyeye ait resmi kanallarda ya da sosyal medya platformlarında toplumsal cinsiyet odaklı hizmetlere dair düzenli bir iletişim ya da bilgilendirme stratejisine rastlanmamaktadır. Bu durum, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda yürütülen kapsayıcılık politikalarının görünürlüğü azaltmakta ve kamu denetimini güçleştirmektedir.

Sonuç olarak Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin kadınların sosyal ve ekonomik yaşama katılımına yönelik bazı olumlu girişimleri olsa da bu girişimlerin uzun vadeli stratejilere bağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliğini bütüncül şekilde ele alan bir izleme-değerlendirme çerçevesine oturtulması ve kamuya açık güncel verilerle desteklenmesi gerekmektedir. Belediyenin bu alandaki çalışmalarında şeffaflık, süreklilik ve toplumsal cinsiyet duyarlılığı bakımından gelişmeye açık alanlar bulunmaktadır.

ŞEFFAFLIK VE HESAP VERİLEBİLİRLİK

Bütçe Raporları, Şeffaf Karar Alma Mekanizmaları

Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik performansı, yerel yönetişimin kurumsallaşma düzeyi, veri açıklığı, bütçe yönetimi ve karar alma süreçlerinin erişilebilirliği gibi çok katmanlı göstergeler üzerinden değerlendirildiğinde, belediyeler arasında belirgin farklılıklar ortaya çıkmaktadır. İzlenen 16 büyükşehir belediyesi özelinde yapılan bu analiz, bazı belediyelerin ilkesel taahhütleri uygulamaya dönüştürmekte ilerleme kaydettiğini; bazı belediyelerin ise hâlâ temel şeffaflık araçlarını kurumsallaştırmakta sorun yaşadığını göstermektedir.

İzmir, bu başlık altında en yapılandırılmış ve kurumsallaşmış örneklerden biridir. “Şeffaf İzmir” platformu aracılığıyla bütçe belgeleri, yatırım planları, meclis kararları ve ihale verileri düzenli olarak kamuoyuyla paylaşılmakta; bu da yalnızca teknik bir açıklık değil, aynı zamanda vatandaş odaklı bir şeffaflık anlayışının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, Antalya da performans programlarını ve bütçesini kamuya açık bir biçimde sunmakta; dijital imar planı erişimi gibi araçlarla yönetim süreçlerini desteklemektedir. Ancak bu belediyelerde dahi sosyal medya üzerinden katılımcı süreçlere dair içerik eksikliği ya da görselleştirme araçlarının sınırlı oluşu, açıklığın etki alanını kısıtlamaktadır.

Diğer yandan, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi gibi belediyeler, halkın doğrudan katılımına açık bütçe toplantıları ve analitik bütçe yapılarıyla şeffaflığı güçlendirme yönünde önemli adımlar atmıştır. Ancak bu süreçlerin gerekçeli kararlarla ve sadeleştirilmiş belgelerle kamuoyuna sunulması konusunda iyileştirmeye açık alanlar mevcuttur. Muğla gibi belediyelerde de canlı yayınlanan meclis toplantıları ve mini referandum gibi uygulamalar dikkat çekici olmakla birlikte, bütçeye dair açık veri paylaşımının sınırlılığı ve karar gerekçelerinin görünür olmaması, şeffaflığın sürekliliğini zayıflatmaktadır.

Kayseri, Kocaeli, Sakarya, Mersin ve Manisa gibi belediyelerde ise kurumsal belgelerde şeffaflık ilkeleri açıkça ifade edilse de uygulamaya dair kamuya açık verilerin güncelliği, meclis kararlarının görünürlüğü ve komisyon raporlarına erişim gibi konularda eksikler göze çarpmaktadır. Bu belediyelerin çoğu, stratejik belgelerinde “veriye dayalı yönetim” ya da “hesap verebilirlik” gibi ilkelere vurgu yaparken; vatandaşın bu süreçleri nasıl takip edeceğine dair yapısal mekanizmalar kurmamakta, bu da uygulama ile ilke arasında bir boşluk oluşmasına neden olmaktadır.

Daha sınırlı şeffaflık sunan örnekler arasında Adana, Aydın, Samsun, Hatay ve özellikle Malatya ile Konya öne çıkmaktadır. Bu belediyelerde stratejik belgeler ya güncellenmemiş ya da erişilebilir değildir; 2023 sonrası faaliyet raporları büyük oranda yayımlanmamıştır. Meclis kararlarına ve bütçe detaylarına ulaşmak ya mümkün olmamış ya da oldukça sınırlı kalmıştır. Konya ve Malatya örneğinde, bütçenin nasıl harcadığına, hangi yatırımların yapıldığına veya kararların hangi süreçlerle alındığına dair herhangi bir sistematik açıklık bulunmamaktadır. Bu durum, sadece şeffaflık değil, temel düzeyde hesap verebilirlik açısından da önemli bir risk yaratmaktadır.

Bu genel değerlendirme ışığında, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin şeffaflık ve hesap verebilirlik uygulamaları arasında hem kurumsal kapasite hem de bilgiye erişim düzeyi bakımından ciddi eşitsizlikler bulunduğu görülmektedir. İzmir, Antalya ve kısmen Diyarbakır gibi belediyeler stratejik belgelerini kamuya açık şekilde paylaşmakta, bütçe süreçlerini şeffaf biçimde yürütmekte ve meclis kararlarını dijital ortamlarda erişilebilir kılmaktadır. Buna karşılık Konya, Malatya ve Hatay gibi bazı belediyelerde temel faaliyet raporlarının ya güncellenmediği ya da kamuoyuna sunulmadığı, meclis kararlarının görünür olmadığı

ve bütçe süreçlerine dair açıklık düzeyinin oldukça sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Kocaeli, Kayseri, Manisa ve Sakarya gibi belediyelerde ise teknik belgeler bulunmakla birlikte, bu belgelerin sadeleştirilmiş biçimde sunulmaması, açıklığın etkisini zayıflatmaktadır. Özetle, şeffaflık yalnızca belge üretmek değil, bu belgeleri kamuoyuna düzenli, güncel ve erişilebilir biçimde sunmakla anlam kazanmaktadır. Belediyelerin bu alandaki performansı, yalnızca teknik raporlamayla değil, aynı zamanda vatandaşla sürekli ve açık bir iletişim kurabilme becerisiyle de şekillenmektedir. Önümüzdeki bölümde, bu analizde yer verilen her bir belediyenin şeffaflık ve hesap verebilirlik başlığında gösterdiği performans daha detaylı biçimde ele alınacaktır.

► ADANA

Adana Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik başlığı altında değerlendirilebilecek uygulamaları, belirli düzeyde politika beyanları ve sembolik başarılar içerse de kamuoyuyla paylaşılan güncel verilerin sınırlı olması dikkat çekmektedir. 2025 yılı performans programı¹³⁷ ve 2025-2029 stratejik plan belgelerinde,¹³⁸ izleme-değerlendirme faaliyetleri yoluyla kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik kültürünün geliştirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Bu vurgu önemli olmakla birlikte, ilgili politika alanlarının nasıl yapılandırıldığına dair detaylı bilgi sunulmamıştır.

Belediyenin 2023 faaliyet raporu, yönetimin şeffaf ve hesap verebilir biçimde yürütülmesi gerekliliğini vurgulamakta; ancak bu vurgular ağırlıklı olarak genel ilkesel beyanlarla sınırlı kalmakta ve izleme değerlendirme çıktılarıyla desteklenmemektedir. Dahası, 2023 sonrası faaliyet raporlarının kamuoyuna sunulmaması, şeffaflığın sürekliliği açısından belirgin bir eksikliktir.

Meclis kararları incelendiğinde Aralık 2024 ve Ocak 2025'e ait olağanüstü toplantılarda, şeffaflık veya hesap verebilirliğe doğrudan atıf yapan kararların yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte, meclis toplantılarının canlı yayınlarla kamuya açık bir biçimde paylaşılması (örneğin 15 ve 27 Ocak 2025 oturumlarının yayınları)¹³⁹ karar alma süreçlerinin erişilebilirliğine yönelik olumlu bir adımdır; ancak bu yayınların sistematik bir arşiv yapısında toplanıp toplanmadığına dair net bir bilgi bulunmamaktadır.

Bütçe ile ilgili bilgiye erişim konusunda da benzer şekilde kısıtlılık söz konusudur. Belediyenin resmi internet sitesinde 2025 yılı performans programına erişim sağlanabilse de orta vadeli bütçe planlaması ve yıllık bütçe uygulamalarına ilişkin detaylı raporlar ya da izleme belgeleri kamuya açık biçimde paylaşılmamıştır. Komisyon raporlarına ise ulaşılammamıştır. Bu durum karar alma süreçlerindeki iç denetim ve görüş oluşturma mekanizmalarının şeffaflığını sınırlandırmaktadır.

Belediyenin hizmet sunumunda teknolojiyi etkin biçimde kullanmaya çalıştığına dair çeşitli açıklamalar bulunmaktadır. 15 Ocak 2025 tarihli bir duyuruda ASKİ Koordinasyon Merkezi

¹³⁷ Adana Belediyesi, Adana Belediyesi 2025 Yılı Performans Programı, erişim 25 Ağustos 2025, adana.bel.tr/panel/uploads/performansprogrami_v/files/2025-yili-performans-programi.pdf

¹³⁸ Adana Büyükşehir Belediyesi, Adana Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı, erişim 25 Ağustos 2025, www.adana.bel.tr/stratejik-plan

¹³⁹ Adana Büyükşehir Belediyesi, Adana Büyükşehir Belediyesi 2025 Yılı Ocak Ayı Olağan Meclis Toplantısı 3. Oturum, YouTube video, 2:30:00, 2025, www.youtube.com/watch?v=unYHG5XF2MA

aracılığıyla vatandaş şikâyetlerinin 7/24 takip edildiği, e-Devlet entegrasyonu üzerinden işlemlerin çevrimiçi gerçekleştirilebildiği belirtilmiştir.¹⁴⁰ Ancak bu uygulamaların etki analizi, kullanıcı geri bildirimi ve işlem verimliliği gibi metriklerle değerlendirilip değerlendirilmediği belirsizdir.

Son olarak, Adana Büyükşehir Belediyesi 2024 yılı Avrupa Yönetişim Mükemmelliği Markası Ödülü'ne layık görülmüştür. Bu ödül belediyenin yönetim standartlarını geliştirme yönünde adımlar attığını göstermektedir; ancak bu tür ödüllerin içeriği, kapsamı ve belediyenin performansı ile ilişkilendirilme biçimi konusunda kamuoyuyla paylaşılan değerlendirme çıktılarının bulunmaması, bu başarının etkisini ölçmeyi zorlaştırmaktadır.

Genel olarak, Adana Büyükşehir Belediyesi'nde şeffaflık ve hesap verebilirlik hedefleri belgelerde yer almakta; ancak uygulamada veri paylaşımının sınırlı oluşu ve güncelliğini yitirmiş belgeler nedeniyle bu hedeflerin kurumsal kültür haline gelip gelmediği konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Gelişime açık yönlerden biri, açık veri uygulamalarının yaygınlaştırılması ve karar alma süreçlerine ilişkin içeriklerin sistematik biçimde kamuoyuyla paylaşılmasıdır.

► ANTALYA

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik ve bütçe raporlaması konularındaki uygulamaları genel olarak belirli bir kurumsallaşma düzeyine işaret etmekle birlikte, bazı alanlarda güncellik ve veri erişimi açısından eksiklikler görülmektedir.

Belediyenin 2024 yılı performans programında katılımcılığa sıkça yer verilmiş, izleme ve değerlendirme çalışmalarının kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik anlayışına katkı sağlaması hedeflenmiştir. Ayrıca 2025 yılı gelir-gider bütçesi, fonksiyonel ve ekonomik sınıflandırma cetvelleri belediyenin resmî web sitesinde kamuya açık şekilde paylaşılmıştır.¹⁴¹ Bu durum, bütçe sürecinin belli ölçüde şeffaf ve erişilebilir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir.

Meclis kararları ve komisyon raporlarına da dijital ortamdan erişim sağlanabilmektedir. Örneğin, 18 Kasım 2024 tarihli kararlar doğrudan sistem üzerinden görülebilmekte, bu da karar alma süreçlerinin şeffaf yürütüldüğüne dair önemli bir göstergedir. Ancak, kararların içeriklerine dair özet veya kolaylaştırılmış açıklamaların sunulmaması, vatandaşların katılımını sınırlandırabilir.

İmar planlarının dijital ortamda erişilebilir hale getirildiği İmar Otomasyon Sistemi (İMOS) uygulaması, şeffaflık adına önemli bir adım olmuştur.¹⁴² Planlara parsel düzeyinde erişim sağlanabilmesi hem belediye birimlerinin hem de vatandaşların bilgiye ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Ancak bu uygulamaya dair en güncel haberler 2021 yılına aittir; sistemin güncel işleyişine dair daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

¹⁴⁰ Adana Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Türkiye.gov.tr, erişim 25 Ağustos 2025, www.turkiye.gov.tr/adana-su-ve-kanalizasyon-idaresi-genel-mudurlugu

¹⁴¹ Antalya Büyükşehir Belediyesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi 2025 Yılı Gelir-Gider Bütçesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.antalya.bel.tr/Kurumsal/gelir-gider-butcesi

¹⁴² Antalya Büyükşehir Belediyesi, KBS Portal Vatandaş, erişim 25 Ağustos 2025, kbs.antalya.bel.tr/portalvatandas/

2024 yılı Kasım ayında kabul edilen 39 milyar liralık bütçe, meclis toplantılarında canlı yayınlarla kamuoyuyla paylaşılmış, bu da karar alma süreçlerinde medya üzerinden açıklık sağlandığını göstermektedir. Aynı dönemde Antalya'nın Avrupa Yönetişim Mükemmelliği Markası ile ödüllendirilmesi ise bir dış onay sunmaktadır.

Öte yandan, belediyenin sosyal medya platformlarını aktif olarak bir sivil katılım aracı olarak değerlendirmesi, dijitalleşme ekseninde olumlu bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Ancak sosyal medya dışındaki daha yapısal katılım mekanizmaları (örneğin düzenli vatandaş forumları veya bütçe katılım süreçleri) hakkında güncel bir veri bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik yaklaşımı genel olarak gelişmiş görünse de veri güncelliği, açık veri setlerinin varlığı ve şeffaf karar alma mekanizmalarının etkinliği gibi konularda daha bütüncül bir sistematığa ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle 2023 sonrası faaliyet raporlarının kamuya açık olmaması, bilgiye erişim açısından önemli bir eksikliktir.

► AYDIN

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik ve bütçe süreçlerine ilişkin belgelerinde belirli ilkeler benimsenmiş olsa da uygulama düzeyinde güncellik, veri açıklığı ve kamuya erişim bakımından çeşitli sınırlılıklar dikkat çekmektedir.

Belediyenin 2025-2029 Stratejik Planı'nda yönetim süreçlerinin güçlendirilmesi, katılımcı ve şeffaf yönetim anlayışının sürdürülmesi açık bir hedef olarak belirtilmiştir.¹⁴³ Bu ifade, ilkesel düzeyde şeffaflığa önem verildiğini göstermektedir. Ancak, bu hedefin uygulama-daki karşılığını ölçmek açısından bütçe raporları, faaliyet raporları ve karar mekanizmalarına dair kamuya açık verilerin düzenli güncellenmemesi önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

Mevcut faaliyet raporları arasında 2023 sonrası döneme ait bir rapora ulaşılamamıştır. Bu durum, belediyenin son dönem icraatlarını ve harcamalarını değerlendirmeye yönelik dış gözlem yapmayı zorlaştırmakta, hesap verebilirlik açısından bir boşluk yaratmaktadır.

Öte yandan, belediye meclisinin 10 Aralık 2024 tarihli toplantısında alınan kararlar, bütçe aktarımı, ek ödenek verilmesi ve imar planı düzenlemeleri gibi konularda süreçlerin komisyonlar aracılığıyla yürütüldüğünü ve kararların oy birliğiyle alındığını göstermektedir.¹⁴⁴ Bu durum, karar alma sürecinde kurumsal prosedürlerin işlediğini göstermektedir; ancak bu kararların kamuoyuna sadeleştirilmiş ve erişilebilir biçimde sunulmaması, vatandaşın karar süreçlerine katılımını sınırlamaktadır.

Ayrıca, komisyon raporlarına ve detaylı resmî duyurulara sistematik biçimde erişilememesi, kararların gerekçelerinin kamuoyu tarafından izlenmesini güçleştirmektedir. Sosyal medya paylaşımlarında veya resmî duyurularda şeffaflık ve bütçe süreçlerine dair özel bir vurgu yapılmaması da dikkat çekicidir.

¹⁴³ Adana Büyükşehir Belediyesi, Performans 2025 Raporu, erişim 25 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/Content/images/kurumsal/Stratejik%20Plan/STRATEJIK_PLAN%202025-2029.pdf

¹⁴⁴ T.C. Aydın Büyükşehir Belediyesi, "10.12.2024 Tarihli Belediye Meclisi Toplantı Daveti," erişim 25 Ağustos 2025, aydin.bel.tr/mobil/detail/11661/tc-aydin-buyuksehir-belediyesi-10122024-tarihli-belediye-meclisi-toplanti-daveti

Sonuç olarak, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik konusundaki taahhütleri stratejik belgelerde yer almakla birlikte, uygulamada bu hedefleri destekleyecek güncel veri setleri, kolay erişim kanalları ve sürekli bilgilendirme mekanizmaları yeterince geliştirilememiş görünmektedir. Bu durum, şeffaf yönetim anlayışının sürdürülebilirliği açısından bir iyileştirme alanı olarak değerlendirilebilir.

► DİYARBAKIR

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik ve bütçe süreçlerine ilişkin yaklaşımı, son dönemde yapılan uygulamalar ve açıklanan belgeler doğrultusunda kamuoyuna daha açık bir yönelim izlemektedir. Bununla birlikte, bazı alanlarda veri güncelliği ve erişilebilirlik açısından hâlâ gelişim alanları bulunmaktadır.

Belediyenin kurumsal internet sitesinde yer alan misyon, vizyon ve temel değerler bölümünde “yönetim ve hizmette dürüstlük, şeffaflık ve hesap verebilirlik” ilkeleri açıkça vurgulanmaktadır. Bu ilkesel taahhüt, 2025 yılı bütçe sürecinde kamuoyuna yansıyan uygulamalarla da desteklenmiştir. Örneğin, 11 Kasım 2024 tarihinde belediye meclisi toplantısı halkın katılımına açık şekilde gerçekleştirilmiş, böylece doğrudan demokrasi ve katılımcı yönetim anlayışı yönünde önemli bir adım atılmıştır.¹⁴⁵ Toplantıda hem bütçe müzakereleri yapılmış hem de halktan gelen görüş ve öneriler dikkate alınmıştır.

2025 Mali Yılı Bütçesi, analitik bütçe esaslarına uygun olarak hazırlanmış ve 29 Kasım 2024 tarihli meclis kararıyla kabul edilmiştir.¹⁴⁶ Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından değerlendirilen bütçeye ilişkin detaylı raporda; gider tekliflerinin kurumsal sınıflandırmaya göre yapıldığı, bütçe ödeneklerinin belediyenin stratejik planı ve performans göstergeleriyle uyumlu olduğu, fayda-maliyet analizleri ile desteklendiği belirtilmiştir. Ayrıca, gelir-gider dengisinin sağlandığı ve üçer aylık dönemlere göre harcama planlamasının yapıldığı ifade edilmiştir. Bu tür ayrıntılar, mali planlamada kurumsal kapasitenin geliştirilmekte olduğunu göstermektedir.

2024 Mali Durum ve Beklentiler Raporu ile 2023 yılı Kesin Hesap Cetveli de kamuya açık olarak yayımlanmıştır. Bu belgeler, bütçe gerçekleştirmelerinin ve belediyenin mali görünümüne ilişkin temel parametrelerin izlenebilmesini sağlamaktadır. Ancak raporların kullanıcı dostu olmayan bir formatta sunulması ve teknik dilin sadeleştirilmemesi, kamuoyunun bu bilgilere erişimini ve değerlendirmesini zorlaştırabilir.

Ayrıca, 13 Aralık 2024 tarihli Plan ve Bütçe Komisyonu raporunda, Bismil Belediyesi'ne ek ödenek verilmesine ilişkin değerlendirmeler yer almakta; bu durum Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin alt idarelerle mali koordinasyon sürecini sürdürdüğünü göstermektedir.¹⁴⁷

Diğer yandan, komisyon raporlarına sistematik erişim konusunda eksiklikler mevcuttur. Karar metinleri özetlenmiş şekilde sunulsa da karar gerekçelerine, etki analizlerine veya halk katılımı süreçlerinin yansımalarına dair detaylar çoğunlukla sınırlı kalmaktadır.

¹⁴⁵ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, “DBB Meclisi Kasım Ayı Toplantısını Halka Açık Gerçekleştirdi,” erişim 25 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/haberler/12558-dbb-meclisi.html

¹⁴⁶ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Meclis Kararları 378 No'lu Karar, erişim 25 Ağustos 2025, mecliskararlari.diyarbakir.bel.tr/Default/KararDetay?guid=f1fdcf0f-6656-4153-b295-ae776aa93a35

¹⁴⁷ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Meclis Kararları 399 No'lu Karar, erişim 25 Ağustos 2025, mecliskararlari.diyarbakir.bel.tr/Default/KararDetay?guid=c90cab9f-45c4-4e48-a780-b4aabc1f50d6

2025-2029 Stratejik Plan’da yer alan Katılımcı, Şeffaf, Verimli ve Adil Kent Yönetimi teması altında, özellikle SH5.2 başlığında bilgi paylaşım materyallerinin geliştirilmesi, belediye politikalarının çevrim içi izlenebilir platformlar aracılığıyla kent sakinleri tarafından denetlenebilmesine imkân tanınması gibi hedefler tanımlanmıştır.¹⁴⁸ Bu hedefler, yönetişimde şeffaflığı ve hesap verebilirliği önceleyen bir vizyonu yansıtmaktadır. Ancak, bu platformların nasıl işleyeceği, hangi göstergelerle performans izleneceği ve uygulamaların hangi takvimle yaygınlaştırılacağı gibi detaylara belgelerde sınırlı biçimde yer verilmiştir.

2025 Mali Yılı Performans Programı, belediyenin stratejik planla uyumlu şekilde oluşturduğu kaynak ihtiyaçlarını bütçe hedefleriyle eşleştiren bir yapıya sahiptir. Programın 35. sayfası ve devamında, kurumsal faaliyetlerin kaynak tahsisiyle nasıl ilişkilendirildiği aktarılmıştır.¹⁴⁹ Ancak bu tabloların sadeleştirilmiş ya da kamuya yönelik görselleştirilmiş versiyonlarının kamuoyuyla paylaşılmadığı; bütçe sürecine katılımı teşvik edecek araçların (örneğin katılımcı bütçe forumları, dijital geri bildirim mekanizmaları) sistematik biçimde yürütülmediği görülmektedir.¹⁵⁰

Sonuç olarak, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi özellikle bütçe sürecinde şeffaflık ve hesap verebilirliğe yönelik belirli adımlar atmış, analitik bütçeleme ve halk katılımı konusunda olumlu örnekler sunmuştur. Ancak, karar alma süreçlerinin gerekçeli ve sadeleştirilmiş şekilde kamuoyuna açık hale getirilmesi, veri güncelliğinin düzenli şekilde sağlanması ve açıklanan raporların anlaşılabilirliğinin artırılması yönünde gelişim ihtiyacı devam etmektedir. Bu noktalar, belediyenin şeffaf ve hesap verebilir yönetim anlayışını daha kurumsal ve sürdürülebilir hale getirmesi açısından önem taşımaktadır.

► GAZİANTEP

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda izlediği yönetim yaklaşımı, özellikle bütçe belgeleri ve stratejik planlar aracılığıyla kamuoyuna sunulan veriler üzerinden izlenebilmektedir. Belediyenin 2025 Mali Yılı Performans Programı ve 2025-2029 Stratejik Planı¹⁵¹, açık veri platformu üzerinden kamuya erişilebilir durumdadır. Performans Programı’nda (s. 35 ve devamında), stratejik hedeflerle uyumlu bütçe kaynak ihtiyaçlarına detaylı biçimde yer verildiği görülmektedir. Buna ek olarak, Stratejik Plan’ın “Katılımcı, Şeffaf, Verimli ve Adil Kent Yönetimi” teması altında, belediye politikalarının izlenebilir çevrim içi platformlarla halka açık hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu, plan düzeyinde önemli bir taahhüttür, ancak uygulama düzeyinde bu hedeflerin ne derece somutlaştığına dair güncel veri paylaşımı sınırlı görünmektedir.

2024 yılı sonu itibarıyla, belediyenin meclis oturumlarında şeffaflık politikalarına dair bazı adımlar atılmıştır. Örneğin, 21 Kasım 2024 tarihli meclis oturumunda, *2025 yılı gider bütçesi* 24 milyar TL, gelir bütçesi ise 24.5 milyar TL olarak kabul edilmiştir.¹⁵² Ancak, bu toplantıda muhalefet üyeleri belediyenin mali disiplinini sorgulamış ve 18 milyar TL’yi aşan borç

¹⁴⁸ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Planlar, erişim 25 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/bilgi-bankasi/1/strat-jik-plan

¹⁴⁹ Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Performans Programları, erişim 25 Ağustos 2025, www.diyarbakir.bel.tr/kurumsal/performansprogramlari.html

¹⁵⁰ ibid.

¹⁵¹ Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Plan (2025–2029), erişim 25 Ağustos 2025, eski.gaziantep.bel.tr/uploads/2025/01/stratejik-plan-baski-hali.pdf

¹⁵² Gazete Pusula, “Büyükşehir Meclisinde Bütçe Görüldü!”, erişim 25 Ağustos 2025, www.gazianteppusula.com/haber/22440667/buyuksehir-meclisinde-butce-gorusuldu

yüküne dikkat çekmiştir. Bu eleştiriler, sadece bütçe sunumu değil, aynı zamanda bütçe uygulamalarının hesap verebilirliği ve sürdürülebilirliği konularında daha fazla şeffaflık ihtiyacını ortaya koymaktadır. Ayrıca belediyenin açık veri politikası kapsamında sunduğu platformda belli belgeler yayımlanmakta olup, örneğin *performans kitapçığı* gibi temel belgeler doğrudan erişime açıktır. Ancak, sosyal medya (Twitter, Instagram) gibi platformlarda bütçe ve karar süreçlerine dair düzenli bilgi akışı sağlanmadığı ve bu platformların şeffaflık politikası aracı olarak işlevselleştirilmediği gözlemlenmektedir.

Diğer yandan, *UNDP Türkiye* iş birliğiyle yürütülen Temiz İnşaat Sistemi projesi dikkat çekici bir uygulamadır. 30 Aralık 2024 tarihinde duyurulan bu proje, Gaziantep'teki kamu inşaat projelerinde şeffaflık, hesap verebilirlik ve verimliliği artırmayı amaçlamaktadır.¹⁵³

► HATAY

Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik ve bütçe süreçlerine ilişkin yaklaşımı, belediyenin temel ilke belgelerinde açık şekilde ifade edilmekle birlikte, uygulamada henüz sınırlı veri sunulmakta; bazı alanlarda güncel belgelendirme eksikliği göze çarpmaktadır.

2024 yılı aralık ayında yayımlanan stratejik belgede,¹⁵⁴ kentsel planlamada bilişim sistemlerinin daha yaygın kullanılacağı, karar alma süreçlerinin daha şeffaf ve katılımcı hale getirileceği belirtilmiştir. Bu doğrultuda şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin yalnızca etik bir prensip değil, aynı zamanda kurumsal gelişim hedefi olarak benimsenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Belediyenin bu alanda iletişim ve bilgi paylaşımı stratejileri geliştirmeyi planladığı da ilgili belgede vurgulanmıştır.

Ancak bu ilkelerin hayata geçirildiğine dair somut ve güncel göstergelere ulaşmak güçtür. 2025 yılına ait faaliyet raporu henüz yayımlanmamıştır. En güncel doküman olan 2023 faaliyet raporunda, şeffaflığın internet üzerinden karar süreçlerinin yaygınlaştırılması yoluyla sağlanacağı belirtilmiş; ancak bu hedefin uygulama düzeyindeki çıktıları değerlendirilmemiştir. Aynı şekilde, 2024 yılı bütçesi gider tekliflerinin konsolidasyonu ile oluşturulmuş olsa da ilgili süreçlerin ne ölçüde kamuya açık ve katılımcı yürütüldüğü belirsizdir.

Belediye Meclisi'nin Aralık 2024 ve Ocak 2025¹⁵⁵ tarihli karar özetlerinde, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleriyle doğrudan ilişkili herhangi bir karara rastlanmamıştır. Komisyon raporlarına 2023 sonrası erişim sağlanamamış, bu da hem bütçe sürecinin hem de karar alma mekanizmalarının izlenebilirliği açısından bir eksiklik oluşturmaktadır. Ayrıca, meclis toplantılarının kamuya açık yapıldığına ya da halkın katılımına imkân tanındığına dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Belediyenin web sitesi ve sosyal medya kanallarında (X, Instagram) bütçe süreçlerine dair bilgilendirici içeriklerin veya interaktif paylaşımların eksikliği dikkat çekmektedir. Bu

¹⁵³ UNDP Türkiye, "Şeffaflıkla Yeniden İnşa Etmek: Gaziantep'te Temiz İnşaat Sistemi," erişim 25 Ağustos 2025, www.undp.org/tr/turkiye/blog/seffaflikla-yeniden-insa-etmek-gaziantep-te-temiz-insaat-sistemi

¹⁵⁴ Hatay Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Planları, erişim 25 Ağustos 2025, www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/665

¹⁵⁵ Hatay Büyükşehir Belediyesi, Meclis Kararlarına Ait Karar Özetleri, 09 Ocak 2025, erişim 25 Ağustos 2025, hatay.bel.tr/Uploads/Docs/h-b-b-ocak-2025-ayi-olagan-meclis-toplantisina-ait-karar-ozetleri.pdf

durum, şeffaflık hedeflerinin kamuoyuna açık bir uygulamaya dönüştürülmesinde henüz ilerleme kaydedilemediğini göstermektedir. Öte yandan, yerel basında yer alan haberlere göre idari yöneticilerin vatandaş ziyaretleri ve belediye çalışanlarının bazı talepler doğrultusunda gerçekleştirdiği protestolar öne çıkmaktadır. Bu, belediye ile halk arasında kurumsal iletişimde bazı gerilim alanlarının da var olabileceğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin politika belgelerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine açıkça yer veriliyor olması olumlu bir çerçeve sunmaktadır. Ancak 2023 sonrası faaliyet raporları ve komisyon kararlarına erişimin olmaması, bütçe süreçlerinin katılımcı niteliğine dair somut kanıtların eksikliği ve iletişim kanallarının sınırlılığı, bu ilkelerin uygulamaya ne ölçüde geçtiği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. Belediyenin önümüzdeki dönemde söz konusu belgelerin güncellenmesi ve karar süreçlerinin daha görünür hale getirilmesi yönünde adımlar atması, bu alandaki kurumsal kapasiteyi güçlendirebilir.

► İZMİR

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe yönetimi ve karar alma süreçleri konusundaki yaklaşımı, diğer büyükşehir belediyeleriyle karşılaştırıldığında kurumsal kapasite açısından daha yapılandırılmış ve kamuoyuna açık bilgi paylaşımı temelinde kurgulanmış görünmektedir. Özellikle “Şeffaf İzmir” platformu, bu alandaki uygulamaların izlenebilirliğini artırmakta ve kamu erişimi açısından olumlu bir örnek sunmaktadır.

Belediyenin <https://www.bizizmir.com/tr/SeffafIzmir> adresinde yer alan “Şeffaf İzmir” başlığı altında; bütçe belgeleri, harcama tabloları, faaliyet raporları, yatırım haritaları ve açık veri kaynakları gibi belgeler düzenli olarak paylaşılmakta, bu durum yerel yönetimde hesap verebilirlik düzeyini artırmaktadır.¹⁵⁶ Ayrıca 2024 yılı performans programı, 2025 yılı yatırım programları,¹⁵⁷ çok yıllık bütçe planları ve bütçe gerçekleştirme tabloları da hem ana belediye web sitesinde hem de ilgili alt platformlarda kamuya açık bir şekilde yayımlanmaktadır. Bu sayede vatandaşların ve paydaşların bütçeye ilişkin karar alma süreçlerini geriye dönük ve ileriye dönük biçimde izleme imkânı bulunmaktadır.

Bütçeye ilişkin meclis kararları da detaylı şekilde yayımlanmaktadır. Örneğin, 13 Aralık 2024 tarihli Meclis Kararları çerçevesinde, Üçyol-Buca HRS Hattı¹⁵⁸ için yurt dışı finansman kullanımına ilişkin uzun vadeli borçlanma yetkisi verilmiş ve bu kararlar Plan ve Bütçe Komisyonu raporlarıyla desteklenmiştir. Bu belgelerde sadece rakamsal veriler değil, aynı zamanda sürecin hukuki dayanakları ve teknik arka planı da açıklanmaktadır. Bu da karar alma süreçlerinde şeffaflık düzeyinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

¹⁵⁶ Biz İzmir, Şeffaf İzmir, erişim 25 Ağustos 2025, www.bizizmir.com/tr/SeffafIzmir

¹⁵⁷ Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2025 Yılı Yatırım Programı, erişim 25 Ağustos 2025, www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2025/01/2025-Yili-Yatirim-Programi_16012025.pdf

¹⁵⁸ İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2024 Yılı Aralık Ayı Meclis Toplantısı III. Birleşimi Tutanağı, erişim 25 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/MecelisToplantiTutanak/14012025120331.pdf

Ayrıca 2025 yılı bütçesi, analitik bütçeleme sistemine uygun şekilde hazırlanmış olup, yatırımların fonksiyonel sınıflandırması ve ödeneklerin performans hedeflerine göre yapılandırıldığı anlaşılmaktadır.¹⁵⁹ Yatırım projelerine ilişkin dış finansman süreçleri ve Hazine garantisiz borçlanma izinleri gibi mali mekanizmalar hakkında da kamuya bilgi verilmektedir. Bu kapsamda örneğin Fransız Kalkınma Ajansı (AFD), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Asya Altyapı Yatırım Bankası (AIIB) ve Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası (BSTDB) gibi uluslararası finans kuruluşlarıyla yapılan sözleşmelere dair kararlar meclis gündemine alınarak oylamaya sunulmuştur.

Diğer yandan, sosyal medya mecralarında (örneğin Instagram) bütçe yönetimi, mali raporlama ya da şeffaflık ilkelerine dair düzenli içerik paylaşımı görülmektedir. Bu, dijital katılımı daha da yaygınlaştırmak isteyen bir belediye için iyileştirilmesi gereken bir alan olabilir.

Öte yandan, “Şeffaf ihale” uygulamaları gibi konularda güncel ve sistematik veriler sosyal mecralarda veya ana sayfada görünür değildir. Bu konuda en son dikkat çeken içerikler geçmiş yıllara ait olup (örneğin 2018 yılı açıklamaları), güncel ihale süreçlerinin açıklığına dair daha fazla görünürlük sağlanması şeffaflık algısını daha da pekiştirebilir.

2025 yılı içinde öne çıkan uygulamalar arasında işe alım süreçlerinin yeniden yapılandırılması dikkat çekmektedir. Belediye Başkanı Dr. Cemil Tugay’ın kamuoyuna yaptığı açıklamalara göre, işe alım süreçlerinde liyakat ilkesini esas alan, denetlenebilir ve toplumsal katılıma açık bir yapı hedeflenmektedir.¹⁶⁰

Haziran 2025 itibarıyla başlatılan “İşe Alım İzleme Kurulu” modeli, bu yeni yaklaşımın somut bir örneğidir. Kurul, dört gönüllü yurttaş temsilcisinden oluşmakta ve işe alımın tüm aşamalarını, başvuru ilanı, sınav, mülakat ve beceri değerlendirmeleri, denetleyebilecek şekilde tasarlanmıştır.¹⁶¹ Bu süreç doğrudan belediye başkanlığına bağlı şekilde yürütülmekte; adaletsizlik ya da eşitsizlik tespit edilmesi durumunda ise işe alım süreci iptal edilebilmektedir. Uygulamanın yeni olması nedeniyle henüz sonuç raporlarına ulaşılamamış olsa da bu modelin şeffaflık açısından örnek teşkil etmesi hedeflenmektedir.

Bununla birlikte, Belediye çatısı altında faaliyet gösteren İzmir Akdeniz Akademisi’nin yürüttüğü Demokrasi Okulu gibi etkinlikler de karar alma kültürünün toplumun farklı kesimlerine yayılması açısından anlamlıdır.¹⁶² 27 Mayıs 2025 tarihinde düzenlenen “Demokrasi Kültürü ve Sanat” başlıklı etkinlik, özellikle gençlerin katılımıyla yürütülmüş ve demokratik değerlerin sanatsal ifade biçimleriyle nasıl örtüştüğü tartışılmıştır.¹⁶³ Bu tarz etkinlikler, doğrudan yönetsel kararlarla bağlantılı olmasa da belediyenin kamuoyuna hesap verme ve demokratik katılımı teşvik etme anlayışını pekiştirmektedir.

¹⁵⁹ İzmir Büyükşehir Belediyesi, Mali Bütçeler, erişim 25 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/dokumanlar/23/9

¹⁶⁰ Ege Yon Haber, “Cemil Tugay’dan İşe Alımda Şeffaflık Hamlesi; İzmir’de Yeni Dönem Başlıyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.egeyonhaber.com/izmir-haberleri/cemil-tugaydan-ise-alimda-seffalik-hamlesi-izmirde-yeni-donem-basliyor

¹⁶¹ İzmir Büyükşehir Belediyesi, “İzleme Kurulu Üyeliği İçin Başvurular 26 Haziran’da Başlıyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izleme-kurulu-uyeligi-icin-basvurular-26-haziran-da-basliyor/56444/156

¹⁶² İzmeda, “Demokrasi Okulu İzmir’de Başladı!,” erişim 25 Ağustos 2025, www.izmeda.org/?anasayfa_slider=demokrasi-okulu-izmirde-basladi#:~:text=%C4%B0zmir%20B%C3%BCy%C3%BCK%C5%9Fehir%20Belediyesi%20Akdeniz%20Akademisi,dersi%2C%20gen%C3%A7lerin%20yo%C4%9Fun%20ilgisıyla%20kar%C5%9F%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1

¹⁶³ İzmir Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Tanıtım Şube Müdürlüğü, erişim 25 Ağustos 2025, basinhaberleri.izmir.bel.tr/tr/Haberler/1/61424

Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik uygulamaları henüz tüm kurumsal alanlara eşit ölçüde yansımamaktadır. Örneğin, 2025 yılı bütçe gerçekleştirme raporları, komisyon karar özetleri ve ihale süreçlerine dair belgelerin sadeleştirilmiş ve görselleştirilmiş bir şekilde kamuoyuna sunulmasına yönelik yapılar henüz yeterince yaygın değildir. Ayrıca, meclis karar özetlerinin sistematik olarak yayımlanması ya da komisyon raporlarının erişilebilirliği konusunda veri açıklığı sınırlı kalmaktadır.

► KAYSERİ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve karar alma süreçlerine dair uygulamaları incelendiğinde, kurumsal altyapının belirli ölçüde sistemli işlediği, ancak kamuoyuna açıklık, güncellik ve katılım boyutlarında bazı boşlukların bulunduğu gözlemlenmektedir.

2025-2029 Stratejik Plan¹⁶⁴ ve 2025-2026 İç Kontrol Planı,¹⁶⁵ belediyenin mali disiplin ve yönetim odaklı yaklaşımını ortaya koyan iki temel belgedir. Bu belgelerde, yıllık ve dönemsel izleme-değerlendirme süreçlerinin Belediye Başkanı veya üst yönetim başkanlığında yürütüleceği, bu süreçlerde performans sapmalarına dair gerekçelerin birimlerden alınarak gerekli düzeltici adımların atılacağı ifade edilmektedir. Söz konusu yapı, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkelerinin yönetsel boyutta gözetildiğini ortaya koysa da bu toplantıların sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılmasına dair herhangi bir bilgi bulunmaması uygulama şeffaflığı açısından bir sınırlılığa işaret etmektedir.

2024 Mali Durum ve Beklentiler Raporu, bütçeye dair genel çerçeveyi ve ekonomik göstergeleri sunarken¹⁶⁶ raporun teknik dili ve sadeleştirilmemiş yapısı, geniş kitleler tarafından anlaşılmasını güçleştirmektedir. Ayrıca, 2023 sonrası faaliyet raporlarının kamuya açık biçimde sunulmaması, performans izleme ve hesap verebilirlik açısından ciddi bir eksikliktir. Faaliyet raporları, belediyenin söz verdiği hedeflere ne ölçüde ulaştığını ortaya koyan temel belgelerdir ve bu belgelerin güncel olmaması, şeffaflık politikasının sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır.

Meclis karar özetlerine ilişkin olarak 2025 yılına ait bazı belgelerin erişime açık olduğu görülmektedir.¹⁶⁷ Örneğin, itfaiye çalışanlarına yönelik fazla mesai ödemesi ya da denetim komisyonu üyelerinin belirlenmesi gibi işlemler kamuya açık belgelerde yer almakta, bu da karar alma süreçlerinin izlenebilirliği açısından olumlu bir adımdır. Ancak bu kararların çoğunlukla idari ve rutin nitelikte olduğu, bütçe planlaması, yatırım öncelikleri ya da kamu kaynaklarının kullanımı gibi daha kapsamlı alanlarda alınan kararların görünürlüğünün sınırlı olduğu da dikkat çekmektedir.

¹⁶⁴ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Planları, erişim 25 Ağustos 2025, www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/kurum/363/Kayseri+Buyuksehir+Belediyesi

¹⁶⁵ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı 2025-2026, erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/ic-kontrol-plan-2025-2026.pdf

¹⁶⁶ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Kurumsal Raporlar, erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/kurumsal-raporlar

¹⁶⁷ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Meclis Kararları, erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/karar-ozetleri

Komisyon raporları açısından ise ciddi bir güncelleme sorunu göze çarpmaktadır. Erişilebilen en güncel raporun 2022 yılına ait olması, belediye meclisinin karar alma süreçlerinin detaylarının kamuya açık biçimde sunulmadığını ortaya koymaktadır. Komisyon görüşleri, özellikle harcama kararları, imar değişiklikleri ve yatırım öncelikleri gibi kritik konulara dair bilgi sağlar ve bu belgelerin eksikliği, şeffaflığa dair bir açığı gündeme getirir.

Öte yandan, ihale süreçlerine ilişkin belgelerin belediyenin web sitesinde detaylı şekilde tarihli olarak paylaşılması, kamu kaynaklarının kullanımı bakımından şeffaflığın teknik düzeyde korunduğunu göstermektedir. Ancak bu belgelerin sadece ilan aşamasıyla sınırlı kalmaması, ihale sonuçları, yüklenici bilgileri, sözleşme tutarları ve gerçekleştirme raporları gibi tamamlayıcı belgelerle desteklenmesi gereklidir.

Sosyal medya platformlarında (X, Instagram) ise incelenen dönemde şeffaflık ve hesap verebilirlik konularına dair doğrudan içerik ya da bilgilendirme mesajlarına rastlanmamıştır. Belediyenin bu alandaki görünürlüğü, vatandaşla daha doğrudan ve şeffaf iletişim kurabilme potansiyelini sınırlamaktadır. Güncel gelişmelerin, kararların ve mali verilerin dijital mecralar üzerinden açıklanması hem hesap verebilirliği artıracak hem de yerel katılımı güçlendirecektir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda son dönemde çeşitli dijitalleşme ve veri paylaşımı projeleriyle öne çıkmaktadır. Özellikle 2025 yılı itibarıyla hayata geçirilen Açık Veri Platformu ve Muhtarlık Bilgi Sistemi,¹⁶⁸ kurumsal şeffaflık ve katılımcı yönetim açısından dikkat çekmektedir. Ancak bu platformların içeriği, güncelliği ve kamusal erişim düzeyi hakkında daha somut değerlendirmelere olanak verecek ölçülebilir göstergeler henüz sınırlıdır.

5 Haziran 2025 tarihinde yayımlanan bir habere göre, belediyenin “Açık Veri Platformu” akademik çevrelerce kullanılmakta ve çevresel analizlerde veri kaynağı olarak tercih edilmektedir.¹⁶⁹ Kayseri Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından yürütülen bir çalışmada, çevre kirliliği artışı azaltmak üzere geri dönüşüm noktalarının belirlenmesinde açık veri platformunun katkı sağladığı belirtilmiş ve belediyeye bu katkısından ötürü teşekkür edilmiştir. Bu durum, akademik iş birlikleri açısından olumlu bir örnek sunmakla birlikte, platformun genel kamuya açık kullanım istatistikleri, veri kategorilerinin kapsamı, güncellenme sıklığı gibi alanlarda henüz şeffaf bir değerlendirme imkânı sunulmamaktadır.

Diğer yandan, 31 Mayıs 2025 tarihinde kamuoyuna tanıtılan Muhtarlık Bilgi Sistemi, yerel yöneticiler ile mahalle düzeyindeki temsilciler arasında daha hızlı ve şeffaf bir iletişim kurulmasını hedeflemektedir.¹⁷⁰ Sistemle birlikte muhtarların belediye yatırımlarını takip edebilmesi ve taleplerini doğrudan iletebilmesi mümkün hâle gelmektedir. Bu sistemin hayata geçirilmesi, bilgiye erişimi artırmak ve taleplerin kurumsal olarak izlenebilirliğini sağlamak açısından olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak uygulamanın yaygınlık düzeyi,

¹⁶⁸ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, “Büyükşehir’den Dijital Dönüşüm: Muhtarlık Bilgi Sistemi Geliyor,” erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseri.bel.tr/haberler/buyuksehirden-dijital-donusum-muhtarlik-bilgi-sistemi-geliyor2390723908

¹⁶⁹ Kayseri Vip Haber, “Açık Veri Paylaşımı’ Teşekkürü,” erişim 25 Ağustos 2025, www.kayseriviphaber.com/acik-veri-pay-lasimi-tesekkuru/46938/

¹⁷⁰ Kayseri Büyükşehir Belediyesi, “Kayseri Büyükşehir Belediyesi Akıllı Şehircilik ve Bilgi İşlem Daire Başkanlığı Muhtarlık Bilgi Sistemi’ni Tanıttı,” X (Twitter), erişim 25 Ağustos 2025, t.co/III62Mm2Ej

kullanıcı dostu arayüz özellikleri, geri bildirim mekanizmaları ve sistemden elde edilen çıktıların kamuoyuna açıklanması gibi konularda henüz yeterli veri bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Kayseri Büyükşehir Belediyesi şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini stratejik belgelerle benimsemiş ve belli teknik uygulamalarla desteklemiştir. Ancak bu ilkelerin etkin ve sürdürülebilir biçimde hayata geçirilmesi için güncel veri paylaşımı, kamuya açık faaliyet raporlaması, komisyon kararlarının yayımlanması ve vatandaşla açık iletişim kurulması gibi alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle belediyenin yönetsel olarak şeffaflığa yönelimi olsa da uygulama düzeyindeki bazı eksiklikler, tam anlamıyla şeffaf ve katılımcı bir yerel yönetim modelinin henüz tamamlanmadığını göstermektedir.

► KOCAELİ

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve karar alma süreçlerine ilişkin uygulamaları değerlendirildiğinde, yönetim açısından kurumsallaşmış bazı unsurlar dikkat çekerken, kamuoyuna bilgi sunma ve veri güncelliği konusunda belirli eksiklikler göze çarpmaktadır.

2025-2029 Stratejik Plan¹⁷¹ ve 2025 Mali Yılı Performans Programı,¹⁷² belediyenin planlama süreçlerini daha ölçülebilir, kurumsal temsiliyeti yüksek ve uygulamaya dönük bir anlayışla yürütmeye çalıştığını ortaya koymaktadır. Performans Programı, sadece hedeflerin değil aynı zamanda 2023 ve 2024 gerçekleşme verilerinin de dikkate alındığı bir yapıyla hazırlanmış; bu da çok yıllık izleme-değerlendirme yaklaşımının benimsendiğini göstermektedir. Bu belgelerde şeffaflık, hesap verebilirlik ve veriye dayalı yönetim ilkeleri yer alsa da bu ilkelerin kamuoyuyla nasıl ve hangi mekanizmalarla paylaşıldığına dair uygulama düzeyinde yeterince açıklık bulunmamaktadır.

2023 Faaliyet Raporu, belediyenin idari ve mali performansını özetlemekte ve hedef-performans ilişkisini yıllık bazda değerlendirmektedir. Ancak bu raporun 2023 yılıyla sınırlı kalması ve 2024 yılı faaliyet raporunun henüz erişime açılmamış olması, kamuoyunun belediyenin güncel faaliyetlerine dair bilgiye ulaşımını kısıtlamaktadır. Ayrıca, faaliyet raporlarının sadeleştirilmiş, kolay anlaşılır biçimde sunulması da şeffaflık ilkesi kapsamında önem arz etmektedir.

Pozitif bir örnek olarak, Kocaeli Açık Veri Platformu (veri.kocaeli.bel.tr) dikkat çekmektedir.¹⁷³ Bu platform, vatandaşların ve araştırmacıların belediye faaliyetlerine dair veriye erişimini kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Ancak platformun kapsamı, verilerin güncelliği, açıklık düzeyi ve farklı tematik alanlara (bütçe, imar, sosyal hizmetler, satın alma vb.) dair detaylar açısından geliştirilme ihtiyacı barındırmaktadır. Açık veri platformunun yalnızca varlığı değil, ne ölçüde aktif ve kullanışlı olduğu da şeffaflık politikalarının başarısını belirlemektedir. Dolayısıyla platformun genişletilmesi, görselleştirme desteğiyle zenginleştirilmesi ve API benzeri açık erişim çözümleriyle bütünleşmesi önerilebilir.

¹⁷¹ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2025–2029 Stratejik Planı, erişim 25 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1733317663_2025-2029-stratejik-planı_ek_kbb-2025-2029-stratejik-planipdfpdf.pdf

¹⁷² Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 2025 Mali Yılı Performans Programı, erişim 25 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1733309991_2025-mali-yili-performans-programı_ek_2025-mali-yili-performans-programı-120-say-fapdfpdf.pdf

¹⁷³ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Açık Veri Portalı, erişim 25 Ağustos 2025, veri.kocaeli.bel.tr/

Buna karşın, meclis kararları ve komisyon raporlarına erişimin sınırlı olması, şeffaf karar alma mekanizmalarının uygulanmasında açık bir eksiklik olarak öne çıkmaktadır. Meclis gündemleri ve kararları kamuoyuna açılmadığı sürece, vatandaşların karar süreçlerini izleme ve denetleme hakkı zayıf kalmaktadır. Bu durum, özellikle bütçe tahsisleri, yatırımlar, kamu alımları gibi konulara dair demokratik denetimi sınırlandırmaktadır.

2024-2025 dönemi resmî duyurularında, şeffaflık ve hesap verebilirlik konularına doğrudan temas eden içeriklerin sayıca sınırlı olduğu görülmektedir. Önceki yıllara kıyasla kamu bilgilendirmelerinde bir düşüş yaşandığı izlenimi oluşmakta; bu da politika sürekliliği ve kurumsal açıklık açısından dikkatle izlenmesi gereken bir durumdur.

Öte yandan, 153 Çağrı Merkezi'nin 2024 yılı boyunca 1 milyon 302 bin kişiyle iletişime geçtiği bilgisi paylaşılmıştır.¹⁷⁴ Bu sayı, vatandaşla etkileşim açısından yüksek bir veri sunmakla birlikte, bu etkileşimlerin içerik analizi, çözüm süresi, başvuruya verilen geri dönüşlerin niteliği gibi hususların da kamuya açık hale getirilmesi, hesap verebilirlik açısından daha anlamlı bir çerçeve sunabilir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dair 2025 yılı uygulamaları incelendiğinde, kamuoyuna yönelik bazı olumlu örneklerle rastlanmaktadır. Nisan ayı meclis toplantısının canlı yayınlanması (YouTube üzerinden erişilebilir şekilde) karar alma süreçlerinin kamuya açık hale getirilmesi açısından olumlu bir adımdır.¹⁷⁵ Bu tür uygulamalar, yurttaşların belediye kararlarını doğrudan izleyebilmesini mümkün kılarak demokratik denetim kapasitesini artırmaktadır.

Öte yandan, 19 Haziran 2025 tarihli meclis toplantısına ait karar özetlerinde Plan ve Bütçe Komisyonu ile ilgili maddelere yer verildiği görülmektedir.¹⁷⁶ Bu durum, mali süreçlerin ve bütçeye dair kararların meclis gündeminde düzenli biçimde ele alındığını göstermektedir. Ancak, bu kararların yalnızca özet biçiminde sunulması; içerik, gerekçe ve etki analizlerine dair detaylı bilgi içermemesi, şeffaflığın düzeyi konusunda bazı sınırlılıkların sürdüğüne işaret etmektedir.

Buna ek olarak, söz konusu toplantı özetlerinin hangi bütçe kalemleriyle ilişkili olduğu, hangi yatırım veya hizmet başlıklarını içerdiği gibi konularda detaylı kamu bilgilendirmesi yapılmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, komisyon raporlarının tam metinlerine sistematik erişim sağlanamaması da karar alma mekanizmalarının tüm yönleriyle şeffaf yürütüldüğünü söylemeyi zorlaştırmaktadır.

Sonuç olarak, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin planlama ve izleme süreçlerinde kurumsal yapılarını geliştirmiş olduğu, ancak güncel faaliyet verileri, karar süreçlerinin görünürlüğü ve açık verinin kapsamlı kullanımı gibi alanlarda güçlendirmeye ihtiyaç duyduğu değerlendirilmektedir. Açık veri platformu gibi girişimlerin potansiyeli olsa da kamuoyuna dönük düzenli ve güncel bilgi paylaşımı, şeffaflık politikasının hayata geçme düzeyini be-

¹⁷⁴ Çağdaş Kocaeli, "153 Çağrı Merkezi, 2024'te 1 Milyon Kişiye Çözüm Sundu," erişim 25 Ağustos 2025, www.cagdashkocaeli.com.tr/haber/23342136/153-cagri-merkezi-2024te-1-milyon-kisiye-cozum-sundu

¹⁷⁵ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclisi, Nisan Ayı Meclis Toplantısı, YouTube video, 2:15:00, 2025, erişim 25 Ağustos 2025, www.youtube.com/watch?v=dxAJ0iBgwC4

¹⁷⁶ Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Meclisi, 2025 Yılı Haziran Ayı Meclis Toplantısı 1. Birleşim Karar Özetleri (19 Haziran 2025), erişim 25 Ağustos 2025, www.kocaeli.bel.tr/files/uploads/documents/1751012299_19062025-tarihli-karar-ozetleri_ustyazipdf.pdf

lirleyecek en temel unsurdur. Bu çerçevede belediyenin teknik şeffaflık yaklaşımını daha bütüncül ve katılımcı bir yönetim anlayışıyla tamamlaması yerinde olacaktır.

► KONYA

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve karar alma süreçlerine dair kamuya açık belgeler ve duyurular bakımından belirgin bir veri eksikliği göze çarpmaktadır. İncelenen dönem itibarıyla belediyenin resmî web sitesi ve sosyal medya platformlarında bu başlıklara doğrudan temas eden dokümanlara erişilememiştir.

Stratejik plan, performans programı, faaliyet raporları gibi temel yönetim belgelerine ulaşım sağlanamaması; sadece karar alma süreçlerinin değil aynı zamanda bütçenin planlama, uygulama ve izleme aşamalarına ilişkin şeffaflık düzeyini ciddi şekilde sınırlamaktadır. Meclis kararları ve komisyon raporlarının kamuya açık bir biçimde yayınlanmıyor olması ise demokratik denetim açısından önemli bir boşluğa işaret etmektedir.

Ayrıca resmî duyurular, açık veri platformları ya da vatandaşın geri bildirimde bulunabileceği mekanizmalar konusunda da sınırlı bilgi mevcuttur. Kurumsal sosyal medya hesaplarında da bütçe ve karar alma mekanizmalarına dair içeriklere rastlanmamış; belediyenin bu alanlardaki uygulamaları şeffaflık ilkesi kapsamında görünür kılınamamıştır.

Bu düzeyde bir açıklık eksikliği, özellikle kamu kaynaklarının kullanımı, yerel yatırımların planlanması ve belediye hizmetlerinin adil dağılımı gibi alanlarda kamuoyunun denetim hakkını zayıflatmakta; katılımcı yönetim ilkelerinin yerel düzeyde uygulanmasını sınırlamaktadır.

Konya Büyükşehir Belediyesi'nin 10 Mart 2025 tarihli meclis gündemi incelendiğinde, çeşitli projelere bütçeden yapılan ödenek aktarımlarına dair bilgilere ulaşılabilirdiği görülmektedir. Bu belgeler, bütçe planlamasının belirli ölçüde kamuya açık biçimde yürütüldüğüne işaret etse de karar alma süreçlerinin gerekçeleri, izleme çıktıları ve sadeleştirilmiş halk bilgilendirme materyalleri açısından sınırlı veri sunulmaktadır. Açık veri paylaşımı ve süreklilik bakımından geliştirilmeye açık noktalar mevcuttur.¹⁷⁷

Sonuç olarak, Konya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini kurumsal düzeyde beyan etmiş olması halinde dahi, bu ilkelerin uygulamadaki karşılığına dair somut göstergelerin eksikliği, yerel yönetim açısından önemli bir geliştirme alanı olarak öne çıkmaktadır. Belediyenin hem temel yönetim belgelerini hem de karar alma süreçlerini daha erişilebilir ve güncel biçimde paylaşması, hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

► MALATYA

Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve karar alma süreçlerine dair kamuya açık verileri incelendiğinde, önemli düzeyde bir açıklık ve erişim eksikliği olduğu görülmektedir. Belediyeye ait resmî web sitesinde ya da kamuya

¹⁷⁷ Konya Büyükşehir Belediyesi, 10 Mart 2025 Meclis Gündemi, erişim 25 Ağustos 2025, www.konya.bel.tr/meclis-encumen/meclis-gundemi-ve-kararlari?karar_yil=2025&karar_ay=3

açık dijital platformlarda bildirimler, faaliyet raporları, meclis kararları, komisyon raporları veya bütçeye dair güncel belgeler yer almamaktadır.

Bu durum, bütçenin nasıl planlandığı, hangi yatırımların önceliklendirildiği, hangi birimlere ne kadar kaynak ayrıldığı gibi temel konulara ilişkin kamuoyunun bilgi edinme hakkını sınırlamaktadır. Aynı şekilde, meclis kararlarının ve komisyon raporlarının yayınlanmaması, karar alma süreçlerinin şeffaf yürütülüp yürütülmediği konusunda önemli bir belirsizlik yaratmaktadır.

Yerel yönetimlerin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda faaliyet göstermesi, sadece bir yönetim tercihi değil, aynı zamanda kamu güveni ve katılımcı demokrasi açısından da zorunlu bir ilkedir. Bu çerçevede Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin, başta stratejik planlar ve faaliyet raporları olmak üzere temel yönetim belgelerini düzenli olarak yayımlaması, meclis toplantı kararlarını kamuya açık şekilde sunması ve bütçe süreçlerini daha anlaşılır kılacak iletişim araçlarını devreye alması önem arz etmektedir.

Ayrıca, sosyal medya kanallarında ya da resmî duyurular aracılığıyla şeffaflık ve hesap verebilirliğe dair herhangi bir sistematik paylaşımın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu da belediyenin iletişim stratejisi açısından güncellenmeye ve geliştirmeye açık bir alan olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin karar alma süreçlerinin ve mali yönetiminin daha görünür kılınmasına yönelik yapısal adımlar atması, yerel düzeyde demokratik denetimin güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Mevcut veri eksikliği, belediyenin şeffaflık kapasitesinin izlenmesini ve değerlendirilmesini zorlaştırmakta; bu durum, iyileştirme alanı olarak not edilmelidir.

► MANİSA

Manisa Büyükşehir Belediyesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda son dönemde kayda değer bazı uygulamaları hayata geçirmiş görünmektedir. Belediye tarafından yayımlanan stratejik plan ve performans programı belgelerinde imar ve vergi hususlarında şeffaflığa vurgu yapılmış, kamu hizmetlerinde katılımcılık ve hesap verebilirliğin esas alınacağı ifade edilmiştir. Bu belgeler, temel yönetim hedeflerini açık bir biçimde ortaya koymakta; ancak bütçe ve faaliyet raporları gibi uygulamaya dair güncel belgelerin 2023 sonrası dönemi kapsayan versiyonlarına ulaşılabilmesi, bu hedeflerin pratikte ne ölçüde uygulandığı konusunda bazı belirsizlikler doğurmaktadır.

Meclis karar özetlerinde ise 2024 ve 2025 yılı içerisinde şeffaflık ve hesap verebilirlik kavramlarına doğrudan atıfta bulunan bir içerik yer almamakla birlikte, Denetim Komisyonu üyelerinin belirlenmesi, bütçe düzenlemeleri ve bazı yatırım kararlarının süreci destekleyecek nitelikte olduğu görülmektedir. Komisyon raporlarında da benzer şekilde konuya doğrudan değinilmediği, ancak bu tür mekanizmaların genel bütçe yönetimi içinde yer aldığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Başkan Ferdi Zeyrek'in sahada yaptığı açıklamalar ve sosyal medya paylaşımları, belediyenin "şeffaf belediyecilik" söylemini güçlendirmeye çalıştığını göstermektedir. Örneğin, 22 Aralık 2024 tarihinde gerçekleştirilen Kazım Karabekir Mahallesi ziyaretinde vatandaşlarla doğrudan iletişim kurulmuş; mahalledeki imar planı

sürecinin katılımcı şekilde yürütüleceği, belediye bütçesinin her kuruşunun kamuya açık şekilde yayınlandığı ve ihalelerin canlı yayımlandığı vurgulanmıştır.¹⁷⁸ Ayrıca, 14 Ocak 2025'te Denetim Komisyonu'nun çalışmalarına başladığı duyurulmuştur.¹⁷⁹ Bu tür açıklamalar, yönetimde açıklığı güçlendirme çabasının bulunduğu işaret etmektedir.

Ancak tüm bu beyanlara karşın, uygulamaya dair sistematik veri paylaşımının sınırlı kalması dikkat çekmektedir. Örneğin belediyeye ait web sitesinde ihalelere dair merkezi bir kayıt sistemi, güncel bütçe tabloları veya vatandaşların kolaylıkla erişebileceği açık veri platformları yer almamaktadır. Ayrıca stratejik belgelerde vaat edilen hedeflerin gerçekleşme durumuna ilişkin ölçülebilir veri setlerinin kamuya açık sunulmaması, hesap verebilirlik ilkesinin kurumsal yapıya ne ölçüde yerleştiği konusunda değerlendirme yapmayı zorlaştırmaktadır.

Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik başlıkları altında yürüttüğü uygulamalara ilişkin güncel gelişmeler incelendiğinde, 2025 yılı Nisan ayında yapılan meclis toplantısında 2024 Mali Yılı Faaliyet Raporu'nun kabul edildiği görülmektedir.¹⁸⁰ Söz konusu raporun belediyenin internet sitesi üzerinden kamuya açık biçimde paylaşılması, karar alma süreçlerinde asgari şeffaflık çabasına işaret etmektedir. Ayrıca bildirgede altyapı çalışmaları ve sosyal kapsayıcılıkla ilgili bazı uygulamalara özetle yer verildiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, Manisa Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini destekleyen açıklamaları ve yer yer uygulamaları bulunsun da bu yaklaşımın sürdürülebilir kurumsal yapılarla desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle açık bütçe sistemleri, güncel raporlamalar ve vatandaş geri bildirim mekanizmalarının güçlendirilmesi, mevcut söylemin pratiğe dönüştürülmesinde kritik rol oynayacaktır. Mevcut tablo itibarıyla olumlu irade sinyalleri bulunmakla birlikte, veri açıklığı, düzenli raporlama ve dijital erişilebilirlik açısından gelişim alanlarının sürdüğü söylenebilir.

► MERSİN

Mersin Büyükşehir Belediyesi, şeffaflık, hesap verebilirlik ve bütçe yönetimi konularında bazı temel belgeleri kamuya açık şekilde paylaşmakla birlikte, uygulamaya dair güncel veri açıklığı ve karar alma süreçlerindeki sistematik şeffaflık mekanizmaları açısından sınırlı bir görünüm sunmaktadır.

Stratejik belgelerde, belediyenin temel değerleri arasında şeffaflık ve kamu hizmetlerinin herkes için erişilebilir olması vurgulanmaktadır. Belediyenin resmî web sitesinde bütçe ve mali durum raporlarına ait bazı belgeler kamuya sunulmuştur. Bunlar arasında 2023 yılı kesin hesap cetveli, 2024 yılı mali durum ve beklentiler raporu ve bazı komisyon raporları yer almakta, ancak 2025 yılına ilişkin detaylı güncel dokümanlar henüz yayımlanmamış görünmektedir.

¹⁷⁸ Manisa Büyükşehir Belediyesi, "Zeyrek'ten Katılımcı Yönetim Vurgusu; İmar Planı Müjdesi," erişim 25 Ağustos 2025, www.manisa.bel.tr/Haberler/44391_zeyrekten-katilimci-yonetim-vurgusu-imar-plani-muj.aspx

¹⁷⁹ Manisa Manşet Gazetesi, "Manisa'da İmar Sorunu Ortak Akılla Çözülecek," erişim 25 Ağustos 2025, www.manisaman-setgazetesi.com/manisa-haberleri/manisada-imar-sorunu-ortak-akilla-cozulecek/60043

¹⁸⁰ Akhisar Gözde, "Manisa Büyükşehir'in Kredi Notu 'AAA'," erişim 25 Ağustos 2025, www.akhisargozde.com/manisa-bu-yuksehir-in-kredi-notu-aaa/22681/

19 Kasım 2024 tarihli komisyon raporunda, planlama ve bütçelendirme süreçlerine ilişkin bazı teknik değerlendirmelere yer verilmiş; ancak bu raporun içerik derinliği ve kamusal anlamda anlaşılabilirliği sınırlı kalmaktadır.¹⁸¹ Meclis kararlarına ve güncel harcama tablolarına dair canlı erişim veya arşiv sistemi görünür biçimde sunulmamıştır. Buna karşılık 2023 yılına ait bazı veriler yer alsa da veri setlerinin tam güncelliği ve sürekliliği konusunda eksikler mevcuttur.

Belediyenin sosyal medya ve kurumsal iletişiminde de yeni tarihli içeriklerin eksikliği dikkat çekmektedir. Açık veri portallarının, canlı yayınlanmış ihale süreçlerinin ya da bütçe harcamalarının güncel ve erişilebilir bir düzeyde sunulmaması, şeffaflık ilkesinin sistematikleşmediğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında bazı belgeleri yayımladığı, dış denetimlere açık olduğu ve sivil toplumla iş birliği arayışında olduğu görülmektedir. Ancak bu yaklaşımın kurumsal bir dijital şeffaflık mimarisine desteklenmesi, karar alma süreçlerinin sistematik olarak kamuya açıklanması ve güncel veri paylaşımının artırılması belediyenin yönetsel güvenilirliğini pekiştirecektir. Özellikle bütçe raporlarının erişimi, ihale süreçlerinin şeffaflığı ve paydaş katılımına dayalı karar süreçlerinin sürekliliği açısından geliştirmeye açık noktalar bulunmaktadır.

► MUĞLA

Muğla Büyükşehir Belediyesi, kurumsal belgelerinde ve dönemsel açıklamalarında şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve katılımcı karar alma ilkelerine sıkça atıfta bulunmakla birlikte, bu ilkelerin uygulamadaki karşılığı bazı yönleriyle sınırlı kalmaktadır.

Stratejik Plan (2025-2029)¹⁸² ve 2025 Yılı Performans Programı,¹⁸³ belediyenin temel değerleri arasında şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve erişilebilirliği açık şekilde tanımlamaktadır. Bu belgelerde, yönetsel süreçlerin kente ait ortak akılla yürütülmesi hedeflenmiş; vatandaş anketleri gibi halkla etkileşim içeren yöntemlere dayalı politika belirleme yollarına yer verilmiştir. Örneğin, stratejik plan oluşturulurken çevrimiçi anketlerle halkın görüşlerinin alındığı ifade edilmiştir. Ancak, bu katılım mekanizmalarının sürekliliği, geri bildirim yöntemleri ve alınan kararlar üzerindeki etkisi konusunda kamuoyuna sunulan somut örnek sayısı azdır.

Bütçe ve mali raporlamaya dair 2023 sonrası faaliyet raporlarına erişilememektedir. Bu durum, bütçenin yıl içindeki uygulanma durumu, harcama kalemlerinin dağılımı ve performans hedeflerinin gerçekleşme oranları gibi kritik göstergelerin kamu denetimine açık olmaması anlamına gelmektedir. Bu eksiklik, belediyenin hesap verebilirlik ilkesine dair şeffaf izleme altyapısının sınırlı olduğunu göstermektedir. Öte yandan, ihtisas komisyon raporlarına erişim sağlanması olumlu bir uygulama olarak dikkat çekmektedir; ancak bu raporların içeriği sınırlı olup izleyici dostu bir şekilde görselleştirilmemiştir.

¹⁸¹ Mersin Büyükşehir Belediyesi, "Mersin Büyükşehir Belediye Meclisi'nin Kasım Ayı 2. Birleşimi Gerçekleştirildi," erişim 25 Ağustos 2025, mersin.bel.tr/haber/mersin-buyuksehir-belediye-meclisinin-kasim-ayi-2-birlesimi-gerceklestirildi-1732017144

¹⁸² Muğla Büyükşehir Belediyesi, Stratejik Planlar, erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/sayfa/stratejik-planlar/

¹⁸³ Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2025 Yılı Performans Programı, erişim 25 Ağustos 2025, panel.mugla.bel.tr/uploads/sayfatr/2025%20YILI%20PERFORMANS%20PROGRAMI-imzal%C4%B1.pdf

Meclis faaliyetleri kapsamında, 2024 yılı boyunca gerçekleştirilen 12 toplantının ve alınan 426 kararın %94,1'inin oy birliğiyle alındığı¹⁸⁴ resmi kaynaklarca duyurulmuştur. Ayrıca, bu toplantıların düzenli olarak canlı yayınlanması, karar alma süreçlerinin şeffaf yürütülmesi bakımından olumlu bir örnek teşkil etmektedir. Ancak, meclis gündemleri, karar özetleri ve alınan kararların uygulanma süreçlerine dair erişilebilir bir açık veri platformunun bulunmaması, sistematik izlemeyi zorlaştırmaktadır.

Katılımcı yönetime dair örnek uygulamalar, Düğerek Mahallesi'nde gerçekleştirilen mini referandumla somutlaşmıştır.¹⁸⁵ Ocak 2025'te vatandaşların sosyal tesisin kullanım amacı hakkında doğrudan oy kullanarak karar vermesi, yerel yönetim açısından etkileyici bir adım olarak değerlendirilebilir. Bu tür doğrudan katılım mekanizmalarının diğer mahallelere yaygınlaştırılması ise önerilebilir.

Ayrıca, Kadın Mahalle Meclisleri uygulaması (Ocak 2025 itibarıyla Menteşe, Fethiye ve Ula'da kurulan yapılar), kadınların yerel kararlara katılımını destekleyen örneklerden biridir.¹⁸⁶ "Kadınlar Kentini Yönetiyor" sloganıyla geliştirilen bu yapı, toplumsal cinsiyet eşitliğini yerel yönetime entegre etme çabası açısından önemli olmakla birlikte, bu meclislerin karar alma üzerindeki etkisi ve etkinlik düzeyine dair kamuya açıklanmış veri bulunmamaktadır.

Ancak genel olarak, belediyenin mali şeffaflık ve hesap verebilirlik performansında bazı sınırlılıklar gözlemlenmektedir. Bütçeye dair gerçekleşme verileri, harcama kalemleri, ihale sonuçları ve hizmet performansı gibi başlıklarda açık veri sistemine dayalı bir platformun olmayışı, bilgilerin yalnızca belge bazlı açıklanması, bu alanlardaki şeffaflık düzeyini sınırlandırmaktadır. Stratejik belgelerde yer alan hedeflerin pratiğe ne ölçüde yansıdığı, izleme ve değerlendirme raporlarıyla desteklenmediği sürece tam olarak izlenememektedir.

2025 yılına ait bütçe raporu da kamuya açık olarak sunulmuş ve temel mali göstergelere erişim sağlanabilmiştir. Ancak bu belgelerin teknik dilde hazırlanmış olması ve sadeleştirilmiş özetlerin paylaşılmaması, geniş kamuoyunun belge içeriklerine erişimini ve değerlendirmesini zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak, yıl içi bütçe gerçekleşme verileri ve harcama tablolarının düzenli aralıklarla kamuya açık şekilde raporlanmaması, hesap verebilirlik mekanizmalarının işlerliği açısından gelişime açık bir alan olarak değerlendirilebilir.

Belediye meclis kararlarında ve komisyon raporlarında mali yönetimle ilgili alınan kararların görünürlüğü sınırlı kalmakta, karar gerekçeleri ve uygulama süreçleri yeterince şeffaf şekilde izlenememektedir. Bu durum, karar alma süreçlerinin şeffaflığı ve vatandaş katılımı açısından güçlendirilmesi gereken bir noktaya işaret etmektedir.

Sonuç olarak, Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik alanındaki çabaları stratejik belgelerde güçlü biçimde ifade edilse de bu ilkelerin somut ve sürekli mekanizmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Canlı yayınlanan meclis toplantıları, referandum gibi doğrudan katılım örnekleri ve kadın mahalle meclisleri gibi yenilikçi uygulamalar önemli olmakla birlikte, bütçe verilerinin kamuya açık şekilde düzenli yayımlanması,

¹⁸⁴ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir Meclisi'nde Kararların Yüzde 94,1'i Oy Birliği ile Alındı," erişim 25 Ağustos 2025, [mugla.bel.tr/haber/buyuksehir-meclisinde-kararlarin-yuzde-941i-oy-birligi-ile-alindi](https://www.mugla.bel.tr/haber/buyuksehir-meclisinde-kararlarin-yuzde-941i-oy-birligi-ile-alindi)

¹⁸⁵ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Büyükşehir'den Bir Referandum Daha: Düğerek Sandığa Gidiyor," erişim 25 Ağustos 2025, www.mugla.bel.tr/haber/buyuksehirden-bir-referandum-daha-dugerek-sandiga-gidiyor

¹⁸⁶ Muğla Büyükşehir Belediyesi, "Muğla'da Söz Kadınlarda; 'Kadın Meclisleri' Kuruldu," erişim 25 Ağustos 2025, [mugla.bel.tr/haber/muglada-soz-kadinlarda-kadin-meclisleri-kuruldu](https://www.mugla.bel.tr/haber/muglada-soz-kadinlarda-kadin-meclisleri-kuruldu)

açık veri platformlarının kurulması ve karar alma süreçlerinin dijital araçlarla izlenebilir hale getirilmesi belediyenin şeffaflık vizyonunu güçlendirecektir.

► SAKARYA

Sakarya Büyükşehir Belediyesi, şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporlaması ve karar alma süreçlerinin izlenebilirliği konusunda yapısal belgeler üretmekte; ancak bazı uygulama alanlarında güncellik ve erişilebilirlik bakımından sınırlılıklar bulunmaktadır.

2025 Mali Yılı Bütçesi¹⁸⁷ ve Ek Belgeleri, belediyenin internet sitesinde oldukça detaylı şekilde sunulmuştur. Gelir ve gider bütçeleri, fonksiyonel-ekonomik sınıflandırmalar, çok yıllık tahminler ve idari kadro cetvellerine kadar birçok teknik veri kamuya açık hâle getirilmiştir. Bu belgeler, mevzuata uygun ve kapsamlı bir bütçeleme süreci yürütüldüğünü göstermektedir. Aynı zamanda 2025 Performans Programı, Kamu Hizmet Envanteri¹⁸⁸ ve gelir tarifeleri gibi belgeler de erişime sunulmuştur. Bununla birlikte, bu belgelerin kamuoyuna anlaşılır şekilde özetlendiği, görselleştirildiği veya açık veri formatında yayınlandığına dair bir uygulama henüz görünmemektedir.

Stratejik plan ve bütçe belgelerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik doğrudan ifade edilen ilkeler arasında yer almakta; kamu hizmetlerinin daha etkin ve izlenebilir bir biçimde sunulması hedeflenmektedir. Ancak bu hedeflerin ne ölçüde yerine getirildiğine dair bağımsız izleme raporları, analizler ya da geri bildirim mekanizmaları kamuya açık şekilde paylaşılmamaktadır.

Meclis Kararları 13 Ocak 2025 tarihli oturum gibi belirli örneklerde görülebilmekte, fakat kararların içeriğine dair detaylar ve karar süreçlerinin kamuya nasıl sunulduğu, yani hangi araçlarla yurttaş katılımının sağlandığı açık şekilde belgelenmemiştir.¹⁸⁹ Buna karşın, geçmiş yıllara ait meclis kararlarına ulaşmak görece mümkündür. Komisyon raporlarına ise incelenen dönemde erişim sağlanamamıştır; bu da karar alma sürecinde danışma ve denetim mekanizmalarının şeffaflığı açısından önemli bir boşluğa işaret etmektedir.

Resmî duyurular ve sosyal medya hesaplarında, özellikle bütçe uygulamalarına dair doğrudan bir bilgilendirme ya da halkı sürece dâhil eden çağrılar gözlemlenmemiştir. Buna karşın 2024 yılı sonu itibarıyla Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin 153 Çözüm Masası hattının 1 milyonun üzerinde vatandaşla iletişim kurduğu duyurulmuştur.¹⁹⁰ Bu hattın nasıl işlediği, alınan geri bildirimlerin yönetime nasıl yansındığı ise açıkça ortaya konmamaktadır.

Gazete yansımalarında, belediyenin hesap verebilirlik ya da bütçe şeffaflığı konularında doğrudan bir uygulaması haberleştirilmemiştir. İlgili haberlerde daha çok teknik hizmetler veya sosyal alanlara ilişkin faaliyetler öne çıkmaktadır. Ancak bu durum, yönetsimsel ilkelerin kamuoyunda görünürlük kazanmadığını göstermektedir.

¹⁸⁷ Sakarya Büyükşehir Belediyesi, 2025 Mali Yılı Bütçesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/NWkM3Sy8Bl.pdf

¹⁸⁸ Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanlığı Akom Şube Müdürlüğü, Hizmet Envanteri, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/uploads/stratejik/KSKZx8qgW5.pdf

¹⁸⁹ Sakarya Büyükşehir Belediyesi Meclisi, "Meclis Gündem ve Kararları (13 Ocak 2025 Toplantısı)," erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/trale.php/KararDetay/13012025-tarihli-meclis-toplantisi/4206

¹⁹⁰ Olay53, "Çözüm Masası'na Gelen 220 Bini Aşkın Çağrı Yanıt Buldu," Olay53, erişim 25 Ağustos 2025, www.olay53.com/haber/cozum-masasina-gelen-220-bini-askin-cagri-yanit-buldu-1498271.htm

16 Mayıs 2025 tarihinde gerçekleştirilen meclis toplantısında, 2024 Yılı Kesin Hesabı oy birliğiyle kabul edilmiştir. Kabul edilen mali tabloda altyapı, sosyal hizmetler, yatırım ve gider kalemleri yer almakta;¹⁹¹ bu belge belediyenin bir yıllık mali performansını resmi biçimde teyit etmektedir. Belediye yetkilileri, söz konusu raporun yalnızca mali disiplini göstermekle kalmadığını, aynı zamanda şeffaf yönetim anlayışını destekleyen bir araç olduğunu vurgulamıştır. Meclisteki oy birliği, bu yaklaşımın farklı siyasi temsilciler tarafından da benimsenmiş olduğunu göstermektedir.

Ancak, söz konusu mali raporun kamuoyuna sunumu daha çok basın açıklamaları ve meclis karar özetleri düzeyinde kalmış, detaylı veri tablolarının sadeleştirilmiş bir formatta paylaşılması veya açık veri platformları üzerinden yayımlanması yönünde belirgin bir adım atılmamıştır. Bu durum, şeffaflık ilkesinin uygulamada daha erişilebilir hale gelmesini sınırlandırmaktadır.

Öte yandan 29 Haziran 2025 tarihli bir başka açıklamada, Engelli Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından düzenlenen Türk İşaret Dili Kursu'nun tamamlandığı duyurulmuştur.¹⁹² Kursun tamamlanması ve yeni dönem için planlamaların yapılması, belediyenin iletişimde kapsayıcılığı artırma yönündeki adımlarından biri olarak değerlendirilebilir. Ancak bu tür sosyal kapsayıcılık programlarının bütçeyle ilişkisi veya etki analizine dair detaylı bilgiler sunulmamıştır.

Sonuç olarak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında kurumsal belgelerinde kapsamlı bir çerçeve sunduğu; özellikle bütçe belgeleri bakımından detaylı ve mevzuata uygun bir belgelendirme sağladığı görülmektedir. Ancak, bu belgelerin kullanıcı dostu formatlarda sunulması, yurttaşların karar alma süreçlerine nasıl katıldıklarının belgelenmesi, komisyon ve meclis kararlarının sadeleştirilmiş biçimde yayınlanması ve bütçe uygulamasına dair periyodik geri bildirim raporlarının açıklanması gibi alanlarda gelişime ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Bu tür adımlar, belediyenin "şeffaf yönetim" iddiasının daha güvenilir ve izlenebilir hale gelmesini sağlayacaktır.

► SAMSUN

Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin şeffaflık, hesap verebilirlik, bütçe raporları ve karar alma mekanizmalarına dair mevcut uygulamaları incelendiğinde, ilkel düzeyde bazı olumlu vurgular yapılsa da güncel veri eksikliği, sınırlı belgelendirme ve kamuoyuna yönelik açık bilgilendirme araçlarındaki eksiklikler dikkat çekmektedir.

Belediyenin yayımladığı stratejik belgeler arasında yer alan 2024 yılına ait planlar ve performans belgeleri, kamu yatırım programlarında daha fazla öngörülebilirlik sağlanmasını, proje tekliflerinde fizibilite çalışmalarının kalitesinin artırılmasını ve karar alma süreçlerinde şeffaflığın güçlendirilmesini hedeflediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu belgelerin 2025 yılına güncellenmiş versiyonlarına ulaşılammış olması, söz konusu hedeflerin ne ölçüde uygulamaya geçtiğini değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır. Ayrıca, belgelerde

¹⁹¹ Sakarya Büyükşehir Belediyesi Meclisi, "16 Mayıs 2025 Tarihli Meclis Toplantısı 2. Birleşimi," erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/1/KararDetay/16052025-tarihli-meclis-toplantisi-2-birlesimi/4332

¹⁹² Sakarya Büyükşehir Belediyesi, "Sakarya'da Engelsiz İletişime Bir Adım Daha: İşaret Dili Kursu Tamamlandı," Sakarya Büyükşehir Belediyesi, erişim 25 Ağustos 2025, www.sakarya.bel.tr/1/Haber/sakaryada-engelsiz-iletisime-bir-adim-daha-isaret-dili-kursu-tamamlandi/24773

bütçe oluşturma süreçlerinin niteliğine dair bazı teknik detaylar bulunsa da bu süreçlerin vatandaşlar tarafından izlenebilirliğini artıran uygulamalar (örneğin bütçe tablolarının sadeleştirilmiş sunumu, veri görselleştirme, kamuya açık istişare toplantıları) belgelerde yer almamaktadır.

2023 yılına ait faaliyet raporlarına erişim imkânı bulunmakta, ancak bu tarihten sonrasına dair raporların henüz kamuoyuyla paylaşılmadığı görülmektedir. Bu durum, kamu harcamalarının denetlenebilirliği açısından bir boşluk yaratmakta; belediyenin kaynak kullanımına dair hesap verebilirlik kapasitesini sınırlamaktadır. Faaliyet raporlarının düzenli ve zamanında yayınlanmaması, temel kamu yönetimi ilkeleri açısından önemli bir eksikliktir.

Meclis kararlarına ilişkin sınırlı sayıdaki belgeye ulaşılmış, ancak bu kararların içeriklerine dair açık özetler veya karar alma gerekçeleri paylaşılmamıştır. Ayrıca, belediyenin çeşitli komisyonlarının hazırladığı raporlara dair herhangi bir güncel veri ya da erişim bağlantısı bulunmamaktadır. Bu da kararların yalnızca oylama düzeyinde değil, teknik ve mali analiz düzeyinde de şeffaf şekilde izlenmesini zorlaştırmaktadır.

Diğer yandan, Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya kanallarında ya da internet sitesinde vatandaşlara yönelik karar alma süreçlerini kolaylaştırıcı herhangi bir dijital katılım uygulaması ya da açık veri portalı görünmemektedir. Şeffaf belediyecilik anlayışının temelini oluşturan halkla düzenli bilgi paylaşımı, geri bildirim mekanizmaları ve online bütçe takip araçlarına rastlanmaması, belediyenin bu alandaki dijital kapasitesinin sınırlı olduğunu göstermektedir.

2025 yılı nisan, mayıs ve haziran aylarına ait meclis karar özetlerinin yayımlanmış olması şeffaflık adına olumlu bir durumdur. Bu özetlerde, belediyenin gerçekleştirdiği harcamalara dair belirli düzeyde açıklamalara yer verilmiş; bu da kamu kaynaklarının kullanımına dair izlenebilirlik açısından sınırlı da olsa bir şeffaflık işareti sunmaktadır.

Ancak söz konusu belgelerde harcama kalemlerinin yalnızca başlık düzeyinde yer aldığı, ayrıntılı raporlamaların veya performans göstergeleriyle desteklenmiş değerlendirme tablolarının bulunmadığı görülmektedir. Ayrıca, harcama kararlarının gerekçeleri, hangi stratejik hedeflerle ilişkili oldukları ve bu kararların vatandaşlara nasıl duyurulduğu gibi konularda açıklayıcı bir yapı sunulmamıştır.

Belediyeye ait web sitesinde, performans programı, stratejik plan ya da faaliyet raporlarına dair güncel içeriklerin bulunmaması, şeffaf karar alma mekanizmalarının sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır. Komisyon raporlarına erişim sağlanamaması da karar süreçlerinin daha derinlemesine izlenmesini ve kamu denetimini güçleştiren bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Samsun Büyükşehir Belediyesi strateji belgelerinde şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi ilkelere yer veremekteyse de bunları somut uygulamalara dönüştürme konusunda sınırlı veri sunmakta ve 2025 yılına dair güncel belgelerin eksikliği dikkat çekmektedir. Mevcut sistemin, vatandaşın bilgiye erişimini kolaylaştıran ve karar alma süreçlerine katılımını teşvik eden daha açık ve izlenebilir bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında, seçilen büyükşehir belediyeleri; sürdürülebilir şehir kalkınması, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı ile şeffaflık ve hesap verebilirlik başlıklarında mevcut durumlarını detaylı ve karşılaştırmalı biçimde analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu çerçevede ulaşılan bulgular, yerel yönetim kalitesinin belediyeden belediyeye büyük ölçüde farklılık gösterdiğini, uygulamada yapısal boşluklar kadar örnek teşkil edebilecek güçlü yönlerin de var olduğunu ortaya koymaktadır.

Sürdürülebilir şehir kalkınması alanında değerlendirilen belediyeler arasında altyapı, atık su yönetimi, yeşil alan geliştirme, karbon salımı azaltımı ve iklim uyum stratejileri gibi başlıklarda en bütüncül ve stratejik yaklaşımları benimseyen örnekler Antalya, İzmir, Gaziantep ve Samsun olarak öne çıkmaktadır. Bu belediyeler yalnızca çevre dostu yatırımlar yapmakla kalmamış, aynı zamanda bu yatırımları ulusal ve uluslararası iklim politikalarıyla uyumlu hâle getirerek raporlama süreçleriyle desteklemiştir. Buna karşılık Konya, Malatya ve Aydın gibi belediyelerde çevresel sürdürülebilirlik genellikle teknik hizmetlerle sınırlı kalmakta; iklim kriziyle mücadelede veri temelli, izlenebilir ve stratejik bir yönetim yaklaşımı henüz kurumsallaşmamış görünmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın istihdamı başlığı altındaki değerlendirmelerde ise İzmir, Antalya, Mersin ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri çeşitli yönlerden öne çıkmıştır. Bu şehirlerde kadınlara yönelik istihdam destekleri, sosyal hizmetler, danışma merkezleri, eşitlik eylem planları ve katılımcı yapıların hayata geçirilmesi yönünde olumlu gelişmeler gözlemlenmektedir. Ancak örneğin Kayseri, Kocaeli, Konya ve Hatay gibi belediyelerde bu temanın daha çok aile merkezli, sembolik veya projeye dayalı kısıtlı bir çerçevede ele alındığı; toplumsal cinsiyet eşitliğinin henüz kurumsal bir politika haline getirilmediği anlaşılmaktadır. Kadın emeğini destekleyen kooperatifler veya sosyal projeler çoğu yerde uygulanmakla birlikte, bu faaliyetlerin çoğunlukla izleme ve değerlendirme mekanizmalarından yoksun olması, etkinliğini ölçmeyi zorlaştırmaktadır.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik ekseninde yapılan analizler, belediyeler arasında en keskin ayrımın bu alanda ortaya çıktığını göstermektedir. İzmir ve Antalya gibi bazı büyükşehirler, şeffaflık uygulamalarını yalnızca raporlama düzeyinde bırakmayarak açık veri sistemleri, çevrimiçi bütçe erişimi ve canlı yayınlanan meclis toplantıları gibi somut araçlarla desteklemekte, bu yönüyle örnek teşkil etmektedir. Ancak Konya, Malatya ve Hatay gibi belediyelerde faaliyet raporlarına erişilememesi, komisyon kararlarının yayımlanmaması ve karar süreçlerine halkın katılımını sağlayacak mekanizmaların olmaması, kamuoyunun yerel yönetimi izleme ve denetleme hakkını ciddi biçimde sınırlamaktadır. Diğer taraftan Kayseri, Manisa ve Sakarya gibi belediyelerde bazı belgeler yayımlanmakta, ancak bu belgelerin güncelliği, anlaşılabilirliği ve halkla etkileşim düzeyi açısından geliştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu üç ana başlık altındaki değerlendirmeler, yerel yönetişimin yalnızca teknik yeterlilikle değil, aynı zamanda demokratik katılım, sosyal adalet ve uzun vadeli vizyonla bütünleşmesi gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Kurumsal belgelerin varlığı, ancak bu belgelerin şeffaflık, katılım ve sürdürülebilirlik ilkeleriyle desteklendiği ölçüde anlam kazanmaktadır. Belediyelerin yalnızca stratejik belgeler üretmekle kalmayıp, bu belgeleri kamuoyuyla paylaşmaları, uygulama çıktılarını ölçmeleri ve karar alma süreçlerine vatandaş katılımını sistematik biçimde dâhil etmeleri gerekmektedir.

Bu rapor aynı zamanda, yerel yönetimlerin yalnızca merkezi düzeyde belirlenen norm ve stratejilere bağlı kalmadan, kendi yerel bağlamlarında da aktif politika üretme kapasitesine sahip olduklarını göstermektedir. Belediyelerin teknik alt yapı yatırımlarının ötesine geçerek; toplumsal kapsayıcılığı artıran, kadınları ekonomik ve kamusal alanda güçlendiren, karar alma süreçlerini vatandaşla paylaşan yapılar kurmaları, Türkiye’de demokratik yerel yönetişimin güçlendirilmesi açısından kritik önemdedir. Şeffaflık, eşitlik ve sürdürülebilirlik ilkelerinin birlikte işler kılındığı belediyelerde, yalnızca hizmet kalitesi değil; aynı zamanda kamu güveni ve sosyal bütünlük de artmaktadır.

Bununla birlikte, özellikle veri paylaşımı, izleme-değerlendirme kapasitesi ve stratejik belgelerin güncellenme pratiği bakımından birçok belediyede hâlâ önemli eksikler söz konusudur. Şeffaflık politikalarının, halkla ilişkiler faaliyetlerine indirgenmediği; ölçülebilir, kamuya açık ve hesap verebilir yönetim mekanizmalarıyla desteklendiği bir yerel yönetim anlayışı, yalnızca sembolik değil, yapısal bir dönüşüm yaratabilir. Kadınların karar alma süreçlerinde görünür olduğu, çevresel sürdürülebilirliğin yalnızca planlarda değil sahada da takip edildiği ve her yurttaşın bilgiye kolayca erişebildiği bir belediyeçilik vizyonu, Türkiye’de yerel demokrasinin geleceği için temel taşı niteliğindedir.

